

GUVERNUL ROMÂNIEI

PROGRAMUL DE CONVERGENȚĂ 2021-2024

- Mai 2021 -

Cuprins:

INTRODUCERE	3
1. CADRUL GENERAL ȘI OBIECTIVELE POLITICII ECONOMICE	4
1.1. CONTEXTUL GENERAL.....	4
1.2. POLITICA FISCALĂ	5
1.3. POLITICA MONETARĂ ȘI A CURSULUI DE SCHIMB	6
2. PERSPECTIVE ECONOMICE	11
2.1. ECONOMIA LA NIVEL GLOBAL / IPOTEZE TEHNICE	11
2.2. EVOLUȚII CICLICE ȘI PERSPECTIVE ECONOMICE ACTUALE.....	13
2.2.1. PERSPECTIVE ACTUALE.....	13
2.3. EVOLUȚII CICLICE	15
2.4. SCENARIUL PE TERMEN MEDIU	17
2.5. BALANȚA SECTORULUI EXTERN	20
2.6. REFORME STRUCTURALE	21
2.6.1 REFORME STRUCTURALE ÎN SECTORUL COMPANIILOR DE STAT	21
2.6.2 MĂSURI ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI	22
2.6.3 MĂSURI STRUCTURALE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR SOCIALE ȘI AL OCUPĂRII	24
2.6.4 MĂSURI PRIVIND INFRASTRUCTURA RUTIERĂ ȘI FERROVIARĂ.....	24
2.7. IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA FINANȚELOR PUBLICE	25
2.8. MECANISMUL PENTRU REDRESARE ȘI REZILIENTĂ.....	26
3 SOLDUL BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT	30
3.1. POLITICA FISCAL-BUGETARĂ ÎN 2019-2020.....	30
3.2. PERSPECTIVELE BUGETARE PE TERMEN MEDIU	35
3.2.1. PRINCIPALELE MĂSURI DE POLITICĂ FISCALĂ	35
3.2.2. PROIECȚIILE AGREGATELOR BUGETARE.....	38
3.2.3. EXECUȚIA BUGETARĂ PENTRU TRIM I 2021.....	41
4. EVOLUȚIILE ȘI NIVELUL DATORIEI GUVERNAMENTALE	44
5. ANALIZA DE SENZITIVITATE ȘI RISCURI	48
5.1. SENZITIVITATEA PROIECȚIILOR BUGETARE ȘI A DATORIEI PUBLICE.....	48
5.2. RISCURI	50
6 SUSTENABILITATEA PE TERMEN LUNG A FINANȚELOR PUBLICE	51
7 CALITATEA FINANȚELOR PUBLICE	55
8. ANEXE	60

INTRODUCERE

Actuala ediție a Programului de convergență pentru perioada 2021-2024 a fost elaborată în baza Regulamentului (CE) nr. 1466/1997 al Consiliului privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice, modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1055/2005 al Consiliului și Regulamentul (UE) nr. 1175/2011 al Parlamentului European și al Consiliului.

Programul de convergență 2021-2024 este realizat ținând cont de Codul de conduită referitor la Specificațiile privind Implementarea Pactului de Stabilitate și Creștere și de Liniile orientative pentru formatul și conținutul Programelor de stabilitate și de convergență din 5 iulie 2016.

Transmiterea de către statele membre și evaluarea de către Comisia Europeană a Programului de convergență reprezintă o componentă a Semestrului European - ciclul de coordonare a politicilor economice și bugetare din cadrul UE. Semestrul European este instrumentul principal pentru Strategia Europa 2020, instrumentul preventiv al Pactului de Stabilitate și Creștere (amendat prin intrarea în vigoare, în data de 13 decembrie 2011, a pachetului de 6 acte comunitare), al Procedurii de dezechilibre macroeconomice și al Pactului Euro Plus.

România face obiectul Procedurii de deficit excesiv (PDE) de la începutul anului 2020, primind o recomandare din partea Comisiei Europene pe baza deficitului bugetar planificat pentru anul 2019 situat peste valoarea de referință din Pactul de stabilitate și creștere de 3% din PIB. Din perspectiva PDE, situația României urmează a fi reevaluată în primăvara anului curent.

România își menține angajamentul de aderare la Zona Euro, în continuare eforturile Guvernului se concentrează pe minimizarea efectelor sociale și economice negative ale pandemiei.

1. CADRUL GENERAL ȘI OBIECTIVELE POLITICII ECONOMICE

1.1. CONTEXTUL GENERAL

În debutul anului trecut, economia României continua să crească cu un ritm relativ ridicat, pe fondul caracterului expansionist al politicii fiscale și al celei de venituri manifestat în perioada anterioară, în timp ce tensiunile de pe piața muncii rămâneau ridicate. Totodată, avansul economic se anticipa a rămâne solid, cu aportul dominant al consumului privat, susținut și de o contribuție în creștere a investițiilor.

Cursul economiei românești a fost însă radical schimbat de criza sanitară și de restricțiile drastice de mobilitate fizică implementate rapid în scopul limitării extinderii ei, ce s-au reintensificat în toamnă, după o relativă calmare pe parcursul verii. Sub impactul lor, economia a suferit în trimestrul II o severă contracție, anticipată a fi recuperată în intervalul imediat următor într-o proporție însemnată, iar ulterior gradual. Deficitul de cont curent și structura de finanțare a acestuia și-au prelungit însă tendința de înrăutățire, ajungând la 5,2% din PIB la finele anului 2020, cu implicații asupra dinamicii datoriei externe.

Piața muncii a evoluat stabil în contrast cu reculul puternic al activității economice, în principal ca urmare a măsurilor de sprijin cuprinzătoare adoptate de către autorități. Piața muncii a cunoscut o deteriorare subită spre finele trimestrului I, amortizată însă inițial și apoi inversată parțial de măsurile guvernamentale destinate păstrării relațiilor de muncă, precum și de repornirea graduală a activității în numeroase sectoare, dar și de adaptarea progresivă a firmelor și a populației la distanțarea socială.

Astfel, ocuparea forței de muncă s-a menținut la peste 70%. Dacă la nivelul anului 2019, ținta stabilită a fost depășită cu 0,9 puncte procentuale, rata de ocupare a populației de 20-64 ani ajungând la 70,9%, în anul 2020 restricțiile impuse ca urmare a crizei sanitare au afectat într-o foarte mică măsură nivelul acesteia, aceasta diminuându-se cu doar 0,1 puncte procentuale. În același timp, rata șomajului a ajuns la 5,0%, în creștere cu 1,1 puncte procentuale.

Dincolo de reziliența unor sectoare, măsurile active au fost eficiente pentru redresarea activității economice. Deși politicile fiscale și monetare de susținere nu puteau preveni o încetinire economică provocată de creșterea cazurilor de infecții, acestea au atenuat daunele asupra bilanțurilor firmelor din sectorului privat și au susținut capacitatea de revenire a economiei. Totodată, anumite sectoare s-au dovedit mai viguroase decât se aștepta: IT, construcții și comerțul cu amănuntul. Totodată, pe partea de cerere, investițiile, în special cele publice, au avut o contribuție pozitivă însemnată la creștere.

În 2020, pe fondul crizei sanitare care a afectat activitatea economică la nivel mondial și implicit și pe cea a țării noastre, economia României a înregistrat o contracție de 3,9%, mai puțin pronunțată comparativ cu cea înregistrată în zona euro (-6,6%) sau în UE 27 per ansamblu (-6,1%). De altfel, dinamica PIB real s-a situat peste estimările instituțiilor financiare internaționale, care anticipau o reducere de peste 5% în 2020 în contextul șocului generat de pandemie.

În perspectivă, este așteptată o revenire completă a activității economice în 2021, cu un avans estimat al PIB real de 5,0%, iar până la orizontul anului 2024 se prevede un ritm mediu anual de 4,9%. Totodată, se estimează că investițiile își vor menține traiectoria ascendentă, atât în contextul costurilor de finanțare reduse, cât și pe fondul avansului semnificativ în implementarea proiectelor finanțate din fonduri UE (PNRR și bugetul multianual 2021-2027) în domeniile prioritare pentru țara noastră (sănătate, educație, digitalizare, transport durabil, combaterea schimbărilor climatice, protecția mediului, energie, eficiență energetică, cercetare-inovare etc). În ceea ce privește sectorul extern, estimăm o reducere graduală a contribuției negative a exportului net la creșterea PIB, de la -1,6 puncte procentuale în anul 2020 la -1,1 puncte procentuale în anul 2021, deficitul contului curent urmând să se restrângă la 4,8% din PIB în anul 2021, respectiv la 3,9% din PIB la finalul intervalului de prognoză (anul 2024). De asemenea, începând cu anul 2021 se estimează o revenire a ratei de ocupare a populației de 20 – 64 ani la nivelul anului 2019, respectiv 70,9% și se așteaptă ca numărul șomerilor să se înscrie pe o pantă descrescătoare, cu o rată a șomajului de 4,8% în 2021¹.

1.2. POLITICA FISCALĂ

Coordonarea politicii fiscale în contextul actual reprezintă o mare provocare, dată fiind, pe de o parte, nevoia de a reduce gradual deficitul bugetar și cel structural în linie cu angajamentele asumate de România și, pe de altă parte, nevoia de a menține sprijinul acordat mediului de afaceri pentru combaterea efectelor economice generate de criza sanitară. Începând cu 2020, România, spre deosebire de alte state membre, face obiectul Procedurii de deficit excesiv (PDE), situația acesteia urmând a fi reevaluată în primăvara anului curent. Procedura a fost inițiată în luna aprilie a anului 2020, fiind determinată de încălcarea limitei de deficit bugetar de 3% în 2019 ca urmare a unei politici fiscale expansioniste. Totodată, încadrarea în brațul corectiv al Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC) s-a suprapus cu situația excepțională determinată de criza pandemică. Astfel, încetinirea activității economice precum și sprijinului oferit de Guvern agenților economici și populației pentru a atenua efectele pandemiei au determinat creșterea deficitului bugetar în anul 2020 la 9,2% din PIB (în termeni ESA). Cu toate că PDE s-a desfășurat sub clauza generală derogatorie de la prevederile PSC și nu a îngădit astfel implicarea susținută a Guvernului în abordarea problemelor generate de pandemie în 2020, ajustarea deficitului către un nivel sustenabil a rămas unul dintre obiectivele prioritare.

Planul bugetar pentru 2021 este influențat în continuare de măsurile adoptate în contextul pandemiei. O parte din măsuri din 2020 adresate combaterii efectelor pandemiei continuă și în anul 2021, precum cele aplicate în domeniul protecției sociale sau cele adresate firmelor sub forma ajutoarelor de stat, în timp ce pentru anumite sectoare precum turismul au fost introduse măsuri noi de sprijin pentru agenții economici a căror activitate

¹ În același timp, ca urmare a unei modificări în metodologia de calcul, prin excluderea din sfera ocupării a persoanelor care lucrează pe cont propriu în agricultură (exclusiv sau majoritar pentru autoconsum), statisticile privind rata șomajului la nivelul anului 2021 nu mai sunt comparabile cu cele aferente anului 2020.

a fost afectată în contextul pandemiei. Impactul estimat asupra bugetului general consolidat al măsurilor adoptate în contextul pandemiei este de 1,29% din PIB.

Măsurile care stau la baza construcției bugetare pe anul 2021, precum și proiecțiile pe termen mediu asigură reducerea deficitului structural în perioada 2021-2024. Politica fiscal-bugetară pe termen mediu este orientată către reducerea graduală a deficitului bugetar și a celui structural fără a pune în pericol perspectivele redresării economice. Bugetul aprobat pentru anul 2021 cu un nivel al deficitului bugetar de 8% din PIB (în termeni ESA) asigură o ajustare de 1,2 puncte procentuale față de 2020. Pe termen mediu este estimată o reducere semnificativă a deficitului bugetar de aproximativ 6,3 puncte procentuale până în 2024, în condițiile unei diminuări semnificative a cheltuielilor bugetare ca procent în PIB și a creșterii ușoare a veniturilor bugetare (% în PIB). De asemenea, traiectoria de consolidare fiscală este reflectată și în termeni structurali începând cu acest an când este estimată o valoare a deficitului structural la 7,6% din PIB, urmând ca în anul 2024 acest indicator să coboare la 3,6% din PIB, ceea ce generează o ajustare de aproximativ 4 puncte procentuale pe termen mediu.

1.3. POLITICA MONETARĂ ȘI A CURSULUI DE SCHIMB

Potrivit Statutului său², Banca Națională a României are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, reprezentând cea mai bună contribuție pe care politica monetară – principala atribuție a autorității monetare – o poate aduce la creșterea durabilă a economiei. BNR formulează și implementează politica monetară în contextul strategiei de țintire directă a inflației³, urmărind readucerea/menținerea pe termen mediu a ratei anuale a inflației în linie cu ținta de inflație de 2,5% ±1 punct procentual⁴ și coborârea ei pe orizontul mai îndepărtat de timp la un nivel compatibil cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de Banca Centrală Europeană.

Din această perspectivă, **contextul macroeconomic și financiar al anului 2020 a fost deosebit de dificil și marcat de aspecte profund divergente, reclamând o recalibrare promptă, dar și prudentă a conduitei politicii monetare, precum și utilizarea intensă a arsenalului de instrumente de politică monetară, inclusiv prin efectuarea în premieră de operațiuni cu caracter structural.**

În conjunctura determinată de pandemie, prognozele pe termen mediu actualizate pe parcursul anului au evidențiat și reconfirmat o ajustare semnificativă în sens descendent a *pattern*-ului anticipat al inflației pe orizontul mai îndepărtat de timp⁵. Pe termen scurt,

² Legea nr. 312/2004.

³ Strategia de țintire directă a inflației a fost adoptată de BNR în luna august 2005.

⁴ Ținta staționară multianuală de inflație, situată la nivelul de 2,5% ±1 punct procentual, a fost adoptată de BNR începând cu luna decembrie 2013.

⁵ Potrivit prognozelor pe termen mediu actualizate în lunile mai, august și noiembrie 2020, rata anuală a inflației era așteptată să conveargă și să se mențină pe orizontul relevant pentru politica monetară în proximitatea punctului central al țintei de inflație.

el a rămas însă practic neschimbat⁶, pe fondul caracterului persistent al inflației de bază și al așteptărilor inflaționiste asociate, la care s-au adăugat influențe venite din schimbări în structura consumului, precum și din perturbări/constrângeri pe partea ofertei și din costuri asociate pandemiei și măsurilor de prevenire a răspândirii infecției cu coronavirus.

În același timp, **incertitudinile circumscrise prognozelor au atins cote extreme, date fiind multiplele necunoscute legate de mersul și implicațiile pandemiei și ale măsurilor asociate**, alături de cele privind dezvoltarea și utilizarea pe scară extinsă a unor vaccinuri eficiente. O sursă importantă de incertitudini și riscuri crescute a constituit-o conduita viitoare a politicii fiscale și a celei de venituri, mai ales în contextul calendarului electoral și al noii legi a pensiilor, având în vedere, pe de o parte, adâncirea considerabilă a deficitului bugetar în anul 2020, sub impactul crizei pandemice și al măsurilor de sprijin, dar și ca efect al continuării majorării unor cheltuieli permanente - cu repercusiuni asupra necesarului și costului finanțării și a construcțiilor bugetare viitoare -, și, pe de altă parte, potențiala inițiere în perspectivă apropiată a necesarei consolidări bugetare, în condițiile procedurii de deficit excesiv declanșate în primăvară de Comisia Europeană. Însă, odată cu anunțarea țintei de deficit bugetar pentru anul 2021 noul guvern a adoptat măsuri de consolidare bugetară, incluzând plafonarea temporară a salariilor din sectorul bugetar.

Deteriorarea pe parcursul anului 2020 a poziției fiscale în contextul contracției economice, alături de continuarea creșterii dezechilibrului extern⁷ – singular în regiune, ca dimensiune și tendință -, au fost de natură să amplifice presiunile asupra primei de risc suveran, mai ales în a doua parte a anului, cu potențiale consecințe asupra volatilității cursului de schimb al leului, implicit asupra inflației și încrederii în moneda națională, iar în final asupra costurilor de finanțare și ritmului redresării economiei.

Influențe adverse, dar și incertitudini și riscuri mărite au venit, de asemenea, din mediul extern, în condițiile degradării abrupte a evoluțiilor și perspectivelor economice în zona euro și UE, precum și pe plan global – cu efecte dezinflaționiste sau chiar deflaționiste în anumite țări –, însoțită de comprimarea semnificativă a comerțului internațional, inclusiv pe fondul perturbațiilor majore produse în lanțurile globale de producție și distribuție. În acest context, guverne din numeroase țări, precum și instituții și organisme europene și internaționale au implementat măsuri și programe de natură fiscal-bugetară cu caracter extraordinar, menite să atenueze impactul advers al pandemiei și să susțină redresarea ulterioară a activității economice. Totodată, inclusiv pentru a calma turbulențele financiare izbucnite la declanșarea pandemiei, băncile centrale majore, dar și cele din economiile emergente, printre care și cele din regiune, au schimbat abrupt sau au accentuat cursul

⁶ Prognozele pe termen mediu actualizate în lunile mai și august au indicat pentru luna decembrie 2020 valori ale ratei anuale a inflației de 2,8%, respectiv, 2,7% - doar ușor inferioare nivelului de 3,0% anticipat în luna februarie 2020. Perspectiva imediată a inflației s-a modificat totuși sensibil în luna noiembrie - noua prognoză indicând pentru decembrie 2020 un nivel al ratei anuale a inflației de 2,1% în decembrie 2020 -, însă exclusiv ca urmare a scăderii mult peste așteptări a prețurilor legumelor și fructelor începând cu luna august, în condițiile producțiilor mari obținute la anumite categorii, precum ca efect al slăbirii cererii de asemenea alimente, pe fondul restricțiilor de funcționare a unor sectoare în contextul noului val pandemic.

⁷ Ponderea în PIB a deficitului de cont curent a continuat să crească, ajungând la 5,0%, de la 4,7% în 2019.

politicii monetare, adoptând, și în regim de urgență, măsuri de relaxare a conduitei acesteia și de ameliorare a condițiilor de finanțare a economiei.

Ulterior *sell-off*-ului generalizat din luna martie, ce a afectat puternic și evoluțiile pe plan intern, piața financiară internațională a mai cunoscut câteva episoade de creștere a volatilității - în principal pe fondul temerilor privind impactul pandemiei și politicile menite să-l amortizeze -, resimțite totuși atenuat pe piața valutară internă, în contextul diferențialului ratei dobânzii și al condițiilor lichidității de pe piața monetară. Influențe mai pregnante și riscuri persistente au venit în schimb din îngrijorările investitorilor financiari legate de sustenabilitatea finanțelor publice pe plan intern și de perspectiva *rating*-ului suveran, care s-au disipat doar la finele anului, după evenimentele electorale din luna decembrie.

Contextul a reclamat o reacție imediată și hotărâtă a BNR la izbucnirea crizei pandemice, justificând ulterior continuarea ajustării conduitei politicii monetare într-o manieră prudentă. Astfel, în primele două luni ale anului⁸, Consiliul de administrație al BNR a prelungit *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară, pentru ca în data de 20 martie, întrunit într-o ședință de urgență, să adopte un pachet de măsuri menit să atenueze impactul economic al pandemiei⁹, dar și să consolideze lichiditatea din sistemul bancar, în vederea funcționării fluente a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, precum și a finanțării în bune condiții a economiei reale și a sectorului bugetar. Acesta a inclus reducerea ratei dobânzii de politică monetară cu 0,50 puncte procentuale, până la 2,00%, și îngustarea coridorului ratelor dobânzilor facilităților permanente la $\pm 0,5$ puncte procentuale, de la ± 1 punct procentual,¹⁰ precum și decizii privind efectuarea de operațiuni *repo* în vederea furnizării de lichiditate instituțiilor de credit și cumpărarea de titluri de stat în lei de pe piața secundară.

Pe parcursul următoarelor trimestre, BNR a mai efectuat trei scăderi ale ratei dobânzii de politică monetară, în pași prudenți de câte 0,25 puncte procentuale¹¹, aceasta fiind astfel coborâtă în luna ianuarie 2021 la minimul istoric de 1,25%, situat totuși peste ratele dobânzilor-cheie ale băncilor centrale din regiune. Rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și cea aferentă facilității de creditare au fost la rândul lor diminuate gradual, până la 0,75%, respectiv 1,75%. În condițiile unui deficit de lichiditate pe piața monetară, noile

⁸ În ședințele din lunile ianuarie și februarie 2020, rata dobânzii de politică monetară a fost menținută la nivelul de 2,50%, în condițiile păstrării controlului strict asupra lichidității de pe piața monetară. În același timp, rata dobânzii pentru facilitatea de depozit și rata dobânzii pentru facilitatea de creditare au fost menținute la 1,50%, respectiv 3,50%; totodată BNR a păstrat rata rezervelor minime obligatorii pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit la 8%, dar a redus rata rezervelor minime obligatorii aplicabilă pasivelor în valută la 6%, de la 8%, în luna februarie, măsură intrată în vigoare în perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2020.

⁹ Complementar măsurilor de primă linie adoptate în domeniul sanitar și în cel fiscal-bugetar, având în vedere inclusiv spațiul relativ mai restrâns de care dispunea politica fiscală pentru a aplica măsuri de sprijinire a firmelor și populației în această conjunctură.

¹⁰ Implicând menținerea neschimbată a ratei dobânzii pentru facilitatea de depozit, la 1,50%, și scăderea cu 1 punct procentual a ratei dobânzii pentru facilitatea de creditare, la 2,50%.

¹¹ În ședințele CA al BNR din lunile mai și august 2020 și ianuarie 2021.

reduceri ale ratelor dobânzilor reprezentative ale BNR din anul 2020 au fost însoțite de decizii privind continuarea efectuării de operațiuni *repo* și a cumpărării de titluri de stat în lei de pe piața secundară, concomitent cu menținerea la 8% a ratei RMO pentru pasivele în lei ale instituțiilor de credit; rata RMO aplicabilă pasivelor în valută a fost însă redusă în luna noiembrie¹² la 5%, de la 6%¹³. Prin deciziile adoptate, banca centrală a urmărit susținerea redresării activității economice ulterior contracției provocate de pandemia de coronavirus, în vederea aducerii și consolidării pe termen mediu a ratei anuale a inflației în linie cu ținta de inflație de 2,5% ± 1 punct procentual, în condiții de protejare a stabilității financiare.

Măsurile de politică monetară ale BNR au fost esențiale pentru calmarea tensiunilor financiare generate de șocul pandemic și au permis funcționarea fluentă a pieței monetare și a altor segmente ale pieței financiare, în vederea finanțării în bune condiții a economiei reale și a cheltuielilor bugetare. Ele au determinat și o ameliorare progresivă a condițiilor financiare, principalele cotații ale pieței monetare interbancare și randamentele titlurilor de stat consemnând pe parcursul anului ajustări descendente semnificative, în condițiile unor fluctuații modeste ale cursului de schimb leu/euro. Totodată, creditul acordat sectorului privat s-a redinamizat începând cu trimestrul III, în condițiile reaccelerării creșterii componentei în lei, pe fondul programelor guvernamentale implementate și al trendului descendent al ratelor dobânzilor.

Astfel, acțiunile întreprinse de BNR și adecvarea conduitei politicii monetare au susținut revenirea și menținerea ratei anuale a inflației pe o traiectorie pronunțat descrescătoare în 2020 – aceasta coborând chiar ușor sub punctul central al țintei în ultimele luni ale anului (2,06% în decembrie) -, contribuind în același timp decisiv, alături de măsurile guvernamentale, la redresarea deosebit de alertă a economiei în semestrul II, implicit la limitarea contracției economice pe ansamblul anului la -3,9%.

În luna martie 2021, BNR a menținut neschimbată rata dobânzii de politică monetară¹⁴, în condițiile în care rata anuală a inflației a crescut mult peste așteptări în primele luni ale anului 2021¹⁵, iar redresarea economiei a fost mult mai alertă în trimestrul IV 2020 decât s-a anticipat¹⁶, determinând revizuirea semnificativă în sens ascendent a previziunilor pe termen scurt privind inflația și într-o mai mică măsură a celor de pe ultimul segment al orizontului prognozei. Astfel, potrivit noilor evaluări, rata anuală a inflației era așteptată să

¹² În ședința din luna noiembrie 2020, CA al BNR a decis menținerea neschimbată a ratei dobânzii de politică monetară, la 1,50%, în contextul creșterii incertitudinilor asociate conduitei politicii fiscale și a celei a veniturilor în perioada premergătoare evenimentului electoral din luna decembrie.

¹³ Începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie–23 decembrie 2020.

¹⁴ BNR a menținut neschimbate și ratele dobânzilor la facilitățile permanente, păstrând de asemenea *statu-quo*-ul ratelor RMO pentru pasivele în lei și în valută ale instituțiilor de credit,

¹⁵ Rata anuală a inflației a urcat la 2,99% în luna ianuarie și la 3,16% în luna februarie 2021, sub impactul tranzitoriu al liberalizării pieței energiei electrice pentru consumatorii casnici și ca efect al scumpirii combustibililor, pe fondul majorării cotației petrolului.

¹⁶ Activitatea economică a crescut în trimestrul IV 2020 cu 4,8% față de trimestrul anterior, după majorarea cu 5,6% din trimestrul III, recuperând astfel încă o parte consistentă din contracția suferită în trimestrul II; declinul său în termeni anuali s-a redus astfel la -1,4%, de la -5,6% în trimestrul III.

crească treptat pe parcursul anului 2021 până în proximitatea limitei de sus a intervalului țintei, sub impactul șocurilor pe partea ofertei, pentru ca după o amplă corecție descendentă în debutul anului viitor, să urce din nou și să rămână ușor deasupra punctului central al țintei, pe fondul reinversării poziției ciclice a economiei în trimestrul III 2021 - semnificativ mai devreme decât în proiecția precedentă -, și al creșterii ulterioare lente a excedentului de cerere agregată. Noua perspectivă a inflației era marcată de incertitudini și riscuri foarte ridicate, generate mai ales de evoluția pandemiei și de măsurile restrictive.

În perspectivă, politica monetară va continua să urmărească menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu corespunzător țintei staționare de inflație de 2,5% ± 1 punct procentual, într-o manieră de natură să susțină redresarea economiei în contextul procesului de consolidare fiscală și în condiții de protejare a stabilității financiare.

Calibrarea parametrilor politicii monetare, inclusiv a ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adecvării condițiilor monetare reale, va fi corelată în principal cu natura/intensitatea presiunilor decurgând din poziția ciclică a economiei – ce va suferi probabil o nouă inflexiune la mijlocul anului curent, redevenind pozitivă, ca efect al redresării puternice a economiei ulterior contracției provocate de pandemie –, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, implicat cu riscurile la adresa acestuia.

Un rol esențial în fundamentarea deciziilor vor continua să îl dețină incertitudinile și configurația balanței riscurilor asociate prognozei pe termen mediu a inflației, inclusiv probabilitatea de materializare a acestora, având ca surse majore, cel puțin pe termen scurt: (i) mersul pandemiei și măsurile restrictive asociate - în condițiile intensificării celui de-al treilea val pandemic pe plan intern -, precum și dinamica vaccinării la scară mondială, dar mai ales la nivelul UE; (ii) conduita politicii fiscale, în contextul consolidării bugetare graduale pe termen mediu, alături de absorbția fondurilor europene; (iii) evoluțiile de pe piața muncii, sub influența situației sanitare și a măsurilor de sprijin; (iv) tendințele sincronizate de creștere a cotațiilor multor materii prime, precum și evoluțiile de pe piața financiară internațională în contextul așteptărilor inflaționiste ale investitorilor și al perspectivei conduitei politicii monetare a *Federal Reserve System*.

Alături de consolidarea bugetară și caracteristicile sale, deosebit de importante din perspectiva conduitei și implementării politicii monetare sunt reformele structurale și mai cu seamă absorbția fondurilor europene alocate României, în condițiile în care un *mix* coerent de politici macroeconomice și sporirea potențialului de creștere a economiei, concomitent cu întărirea rezilienței economiei românești față de evoluții adverse, sunt esențiale pentru menținerea stabilității prețurilor pe termen mediu, în contextul continuării redresării pe baze sustenabile a economiei.

2. PERSPECTIVE ECONOMICE

2.1. ECONOMIA LA NIVEL GLOBAL / IPOTEZE TEHNICE

Fondul Monetar Internațional (aprilie 2021) estimează o creștere economică la nivel global de 6,0% pentru 2021 (cu 0,8 puncte procentuale peste estimările din prognoza de toamnă), urmând ca aceasta să tempereze până la 4,4% în anul 2022. Potrivit FMI, economiile dezvoltate sunt așteptate să înregistreze o creștere medie de 5,1% în acest an, respectiv 3,6% în 2022, în timp ce țările în curs de dezvoltare vor avea creșteri mai ridicate, de 6,7% în 2021 și 5,0% în 2022. Pentru Zona Euro se estimează un avans de 4,4% în 2021, cele mai pronunțate dinamici fiind așteptate în cazul Spaniei (6,4%) și Franței (5,8%). Economia Germaniei se estimează că va crește cu 3,6% în acest an și cu 3,4% în 2022. Pentru economia românească experții FMI estimează o accelerare a dinamicii economiei la 6,0% în acest an (o îmbunătățire de 1,4 puncte procentuale față de prognoza de toamnă), urmată de o temperare până la 4,8% în 2022 (+1,3 puncte procentuale față de prognoza de toamnă).

Prețul petrolului s-a majorat cu aproximativ 40% în perioada august 2020-februarie 2021, în special ca urmare a reducerii producției din statele OPEC+, a slăbirii monedei americane și a anunțului Arabiei Saudite de reducere suplimentară a producției cu 1 milion barili/zi. La începutul anului, în contextul creșterii numărului de îmbolnăviri și a dificultăților apărute în campaniile de vaccinare, perspectiva cererii de petrol s-a înrăutățit. În acest context, conform FMI, se așteaptă ca barilul de petrol să atingă în medie 58,5 USD în acest an, respectiv 54,8 USD în 2022.

Conform celor mai recente date publicate de Banca Mondială (martie 2021) se estimează o creștere economică de 3,6% în regiunea Europa și Asia Centrală în anul 2021, respectiv 3,8% în 2022. Deși perspectiva creșterii economice s-a îmbunătățit față de ianuarie cu 0,3 puncte procentuale pentru acest an, cadrul economic rămâne caracterizat de provocări, în contextul apariției noilor tulpini ale coronavirusului, a incertitudinii politice și a tensiunilor geopolitice. Pentru economia românească se estimează o creștere economică de 4,3% în acest an (cu o ajustare de 0,8 puncte procentuale față de prognoza din luna ianuarie), respectiv 4,1% în 2022.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a estimat în luna martie 2021 o creștere economică a Zonei Euro de 3,9% în 2021, respectiv 3,8% în 2022, îmbunătățind astfel proiecția față de luna decembrie 2020 (cu 0,3 puncte procentuale pentru 2021 și 0,5 puncte procentuale pentru 2022). În ce privește principalele state europene, se constată în cazul Spaniei o îmbunătățire a creșterii economice estimate pentru acest an - până la 5,7% (+ 0,7 puncte procentuale). Totodată, și pentru economia Germaniei prognozele au fost ajustate pozitiv: 3,0% în 2021 (+0,2 puncte procentuale), respectiv 3,7% pentru 2022 (+0,4 puncte procentuale). De asemenea, estimările pentru SUA au fost revizuite în sus, cu peste 3 puncte procentuale, până la 6,5% în acest an.

Conform prognozei de iarnă a Comisiei Europene (februarie 2021), PIB-ul la nivelul UE este estimat să crească până la 3,7% în acest an și să accelereze până la 3,9% în 2022. În ceea ce privește Zona Euro, se estimează o rată de creștere de 3,8% atât pentru 2021, cât și pentru anul următor. Cu toate că față de prognoza de toamnă proiecțiile de creștere pentru

acest an au fost ajustate în jos pentru majoritatea economiilor, se estimează că PIB va ajunge la nivelul anterior crizei până la mijlocul anului 2022, în medie, atât în UE, cât și în Zona Euro.

În ansamblu, se estimează că PIB global (non-UE) va avansa cu 5,2% în 2021 și 3,8% în 2022. Comparativ cu prognoza de toamnă, perspectiva s-a îmbunătățit pentru majoritatea economiilor avansate și pentru economiile în curs de dezvoltare din Asia, însă a rămas în mare parte neschimbată pentru celelalte regiuni. Totodată, prognozele se bazează pe ipoteza că, la nivel global, măsurile de izolare vor rămâne în vigoare pe parcursul anului 2021, cu o tendință de relaxare în a doua parte a anului în economiile avansate și ceva mai târziu în economiile în curs de dezvoltare, în funcție de creșterea numărului de vaccinări.

În Zona Euro, inflația a atins 0,3% în 2020, fiind estimată la 1,4% în 2021, urmând să scadă marginal până la 1,3% în 2022, pe seama estompărilor presiunilor inflaționiste generate de pandemie. În contextul declanșării pandemiei de coronavirus în 2020, prețul țițeiului Brent s-a redus la 43,40 USD/baril, de la nivelul de 63,3 USD/baril în 2019. În cadrul prognozei de iarnă a Comisiei Europene, proiecția prețului țițeiului Brent pentru anul în curs vizează un nivel de 54,7 USD/baril (cu toate că în primele 3 luni ale anului prețul barilului s-a majorat semnificativ, depășind pragul de 60 USD/baril). Pentru anul 2022, se așteaptă ca prețul țițeiului să atingă 52,4 USD/baril.

Tabel 1: Evoluții la nivel global

	2020	2021	2022
Creștere economică reală, la nivel global (%)	-3,3%	6,0%	4,4%
Creștere economică reală – UE (%)	-6,3%	3,7%	3,9%
Creștere economică – Zona Euro	-6,8%	3,8%	3,8%
Rata inflației – UE	0,7%	1,5%	1,5%
Prețul țițeiului Brent (\$/baril)	41,29	58,52	54,83

Sursa: FMI și Comisia Europeană

2.2. EVOLUȚII CICLICE ȘI PERSPECTIVE ECONOMICE ACTUALE

2.2.1. PERSPECTIVE ACTUALE

Pandemia cu coronavirus a afectat țara noastră mai târziu decât multe state din Europa, economia românească înregistrând astfel o creștere în primul trimestru al anului trecut. La jumătatea lunii martie a fost declarată starea de urgență, iar pe parcursul primelor luni numărul îmbolnăvirilor a fost destul de redus, în timp ce alte țări au fost impactate mai devreme de virusul SARS COV 2 și cu o evoluție mult mai pronunțată a îmbolnăvirilor. Astfel, în primul trimestru al anului 2020 România a înregistrat o creștere reală a PIB-ului de 2,4% (an/an), măsurile administrative adoptate de Guvern începând cu a doua jumătate a lunii martie, în scopul limitării răspândirii virusului, având un impact minor asupra evoluției pozitive a economiei în această perioadă.

Activitatea economică a atins minimul în trimestrul II 2020. Economia românească a fost afectată semnificativ în al doilea trimestru de măsurile restrictive, fie din perioada stării de urgență, fie a celei de alertă, situație reflectată în reducerea cu 10% (an/an) a PIB-ului. În a doua jumătate a anului, deși starea de alertă a fost menținută cu anumite restricții, situația economică s-a îmbunătățit, declinul PIB real față de anul anterior decelerând la 5,6% în trimestrul III, respectiv 1,4% în trimestrul IV. **În acest context, economia României a consemnat la nivelul întregului an 2020 o contracție de 3,9%, sub media UE 27 (-6,1%) ori cea înregistrată în Zona Euro (-6,6%).**

Pe partea ofertei, industria a fost unul dintre cele mai afectate domenii în anul 2020, valoarea adăugată brută (VAB) a acestui sector reducându-se cu 9,1%, pe fondul cererii externe reduse, contribuția sa la dinamica reală a PIB fiind de -1,9 puncte procentuale.

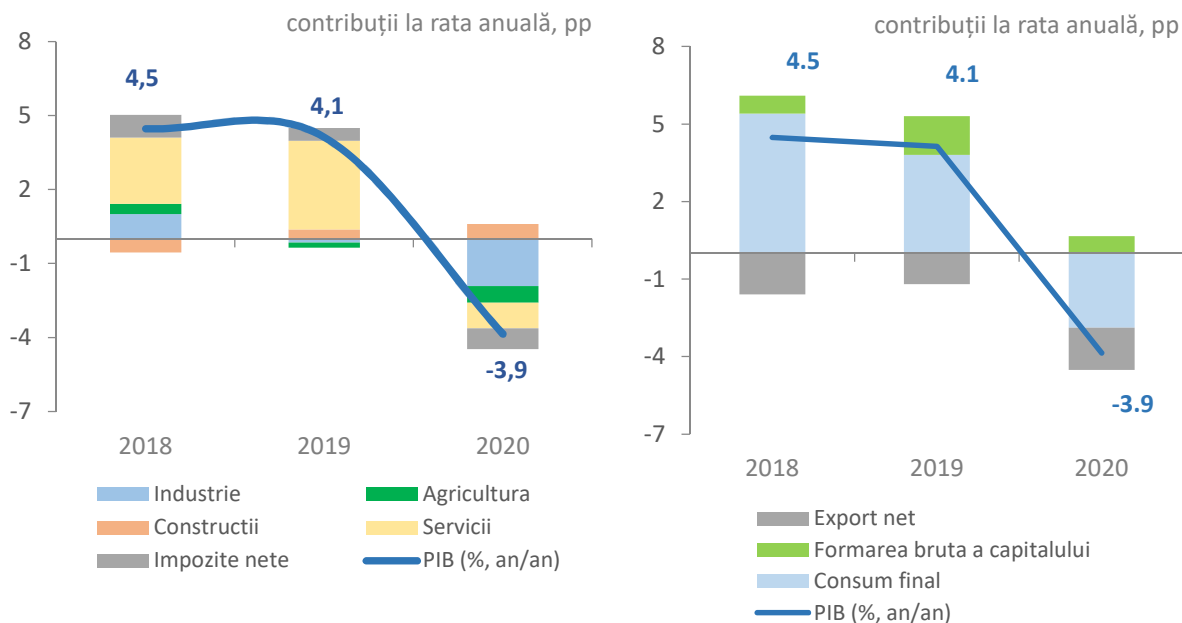
Serviciile au fost puternic impactate de măsurile restrictive. Ca urmare a măsurilor administrative aplicate fie pe perioada stării de urgență, fie pe cea de alertă, activitatea anumitor categorii de servicii a fost închisă, ori s-a desfășurat cu respectarea anumitor restricții. Pe ansamblul sectorului terțiar, scăderea valorii adăugate brute la nivelul anului 2020 a fost de 1,8% comparativ cu anul 2019. Cea mai afectată a fost ramura „activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii”, cu o diminuare a VAB de 24,4%, urmată de ramura „comerț, transport și depozitare, hoteluri și restaurante”, a cărei VAB s-a redus cu 5,2% în 2020. Aceste două categorii de servicii au avut împreună o contribuție negativă la dinamica reală a PIB de 1,7 puncte procentuale, reprezentând circa 44% din reducerea PIB.

Pe lângă criza sanitară, condițiile climatice nefavorabile au condus la reducerea semnificativă a producțiilor din sectorul vegetal. Astfel VAB din agricultură s-a redus cu 16,2% comparativ cu anul anterior, cu o contribuție negativă la dinamica reală a PIB de 0,7 puncte procentuale.

La polul opus, în perioada pandemiei au fost și domenii în care s-au înregistrat evoluții pozitive. Unul din sectoarele a căror activitate a continuat cu ritm susținut în 2020 a fost cel al construcțiilor, care a consemnat o majorare a VAB de 10%, relectându-se într-un aport de 0,6 puncte procentuale la evoluția reală a PIB. În cadrul serviciilor, ramura „informații și

comunicații” a înregistrat o majorare a VAB de 10,4%, susținând dinamica reală a PIB cu 0,6 puncte procentuale. O altă ramură cu o creștere a VAB (0,8%) a fost „administrația publică” ca urmare a măsurilor întreprinse de guvern pe perioada crizei, dar și a intensificării activității în domeniul sanitar.

Grafic 1: Contribuții la creșterea reală a PIB

Sursa: Institutul Național de Statistică

Din punct de vedere al elementelor de utilizare, evoluțiile pozitive ale investițiilor și consumului guvernamental au susținut atenuarea declinului economic. Investițiile în infrastructură și cele din sectorul rezidențial realizate în anul 2020, în condițiile expansiunii lucrărilor de construcții (+15,9%), au condus la o creștere cu 6,8% a formării brute de capital fix (cu o contribuție de 1,5 puncte procentuale), comparativ cu anul 2019. Resursele financiare alocate pe parcursul întregului an 2020 pentru domeniile grav afectate de pandemie au determinat majorarea consumului guvernamental cu 2,0% (cu o contribuție de 0,4 puncte procentuale). În ceea ce privește consumul privat, restricțiile impuse populației în contextul crizei pandemice au avut ca efect diminuarea acestuia cu 5,2% comparativ cu 2019, contribuind cu 3,2 puncte procentuale la scăderea ratei reale a PIB. O contribuție negativă la scăderea PIB în anul 2020 a avut-o și exportul net (-1,6 puncte procentuale), consecință a reducerii cu 9,7% a exportului de bunuri și servicii, superioară contracției importului de bunuri și servicii (5,1%).

Inflația anuală a evoluat pe tot parcursul anului 2020 pe o traiectorie descendentă, manifestată încă din prima parte a anului, ajungând în luna decembrie la un minim de 2,06%. Reducerea ratei inflației a avut loc în condițiile unei contracții a cererii interne, ale cărei efecte au fost atenuate parțial de deprecierea monedei naționale față de euro în medie cu 1,9%. Ca medie anuală, inflația a înregistrat în 2020 un nivel moderat, de 2,6%, creșteri

peste medie remarcându-se la prețurile alimentare (4,8%) și la tarifele pentru servicii (3,1%), în timp ce prețurile mărfurilor nealimentare s-au majorat doar cu 1,01%. **În luna martie a anului curent, inflația anuală a fost de 3,1%, nivel similar cu cel înregistrat în luna corespunzătoare a anului anterior.** Aportul principal a revenit mărfurilor nealimentare (+4,4%) datorită majorării substanțiale a prețului energiei electrice, odată cu liberalizarea pieței de la 1 ianuarie. La acesta se adaugă efectele nefavorabile ale revenirii cotațiilor prețului petrolului pe piețele internaționale, ceea ce a condus la majorări de preț pentru combustibili.

În anul 2020, ocuparea forței de muncă, bazată pe datele din Conturile Naționale, s-a redus cu 1,8%, în timp ce numărul salariaților din economie (reprezentând 77,7% din populația ocupată) s-a diminuat cu 1,0%. Această evoluție este explicată preponderent de scăderea numărului de salariați din industrie (5,3%) și agricultură (3,0%). În servicii, situația economică din anul 2020 a determinat scăderea numărului de salariați cu 0,4%. În contrast cu aceste sectoare, domeniul construcțiilor a consemnat o accelerare a dinamicii numărului de salariați (+4,6%), în corelație cu activitatea economică a acestui sector. Totodată, rata șomajului conform AMIGO a înregistrat un nivel de 5,0%, cu 1,1 puncte procentuale peste cel aferent anului 2019.

2.3. EVOLUȚII CICLICE

Pe termen mediu potențialul creșterii economice se va apropia de 4%¹⁷, contribuția cea mai însemnată provenind dinspre factorul capital (sistematic, peste jumătate din rata de creștere potențială se va datora investițiilor). Această caracteristică structurală a compoziției PIB potențial este determinată de creșterea fluxurilor de investiții prin implementarea Planului Național de Redresare și Reziliență, dar și de o aplicare mai eficientă a Cadrelor Financiare Multianuale 2021-2027, concomitent cu obiectivul Guvernului de a sprijini investițiile din fonduri bugetare naționale.

Tabel 2: Contribuția factorilor la creșterea PIB potențial

	Contribuții – puncte procentuale -				
	PIB potențial (%)	Capital	Muncă	PTF	Output Gap (%)
2020	2,4	1,4	-0,3	1,2	-3,4
2021	2,9	1,6	-0,1	1,4	-1,5
2022	3,3	1,7	0,1	1,4	0,0
2023	3,8	1,9	0,2	1,6	1,1
2024	3,8	2,1	0,1	1,6	2,1

Notă: Diferențele la însumare, unde este cazul, se datorează rotunjirilor

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

¹⁷ estimările s-au realizat utilizând metodologia comună, agreată la nivelul tuturor statelor membre UE

Evoluția prognozată a PIB potențial este rezultatul unor contribuții pozitive ale tuturor factorilor de producție (exceptând, într-o mică măsură, factorul muncă), cea mai importantă fiind cea a stocului de capital, urmată productivitatea totală a factorilor, aceasta din urmă reflectând și modalitatea în care reformele structurale vor sprijini relansarea economică. Majorarea contribuției **stocului de capital** la creșterea potențială, pe fondul investițiilor, va reduce semnificativ perioada de refacere a potențialului de creștere comparativ cu criza din 2009. Contribuția **productivității totale a factorilor** la dinamica PIB potențial pe termen mediu este semnificativ pozitivă și se situează pe un trend ușor ascendent.

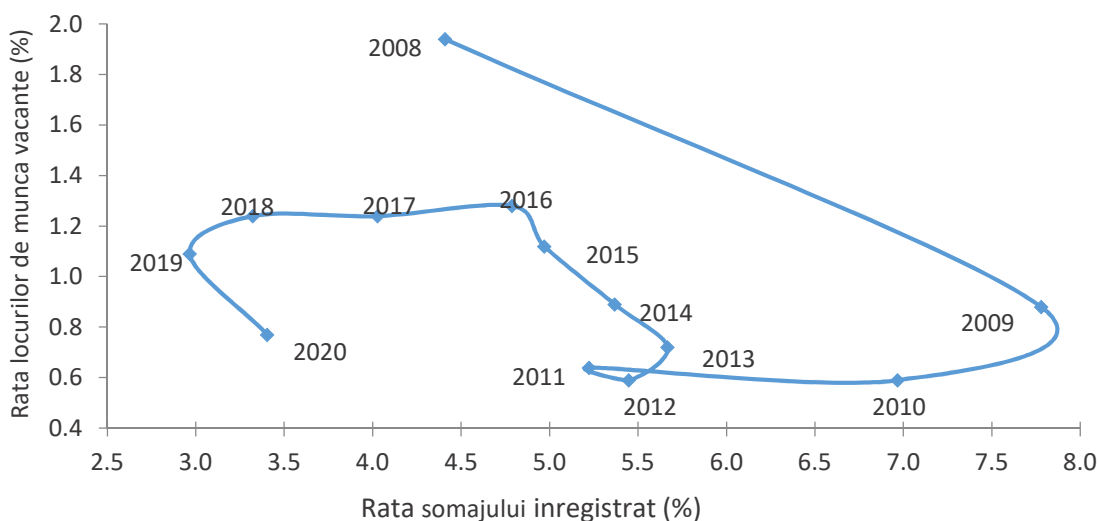
În ceea ce privește contribuția **factorului muncă**, aceasta se va poziționa de la valori ușor negative în anul 2021 înspre teritoriul pozitiv, fiind efectul net a două tendințe divergente:

- pe de o parte, factorul demografic va acționa în sens negativ (un spor natural negativ mai pronunțat însoțit de un spor migratoriu nefavorabil), populația în vârstă de muncă reducându-se constant;
- pe de altă parte, scăderea populației va fi compensată de schimbările structurale de pe piața muncii, caracterizată de o rată de activitate în creștere și o rată naturală a șomajului - exprimată prin NAWRU (printre cele mai reduse din UE) ce va urma o traiectorie îmbunătățită.

Output-gap se va situa în teritoriu negativ în prima parte a intervalului de prognoză și se va restrânge treptat, urmând a se închide în anul 2022 (+0,2% din PIB potențial).

În continuare, România înregistrează una dintre cele mai mici rate ale șomajului (5,0% în 2020) în rândul statelor membre, mult inferioară mediei UE 27 (7,3%), la orizontul anului 2024 fiind prognozată o rată a șomajului de 3,2%. În 2020, la nivelul pieței muncii s-a înregistrat o ușoară creștere a ratei șomajului, concomitent cu reducerea ratei locurilor de muncă vacante.

Grafic 2: Rata șomajului și rata locurilor de muncă vacante

Sursa: Institutul Național de Statistică

2.4. SCENARIUL PE TERMEN MEDIU

Prognoza de creștere a PIB pentru perioada 2021 - 2024 a luat în considerare: (i) dinamica economică din anul 2020; (ii) o creștere economică susținută în principal de investiții, alături de consum, într-un mediu intern favorizat de stabilitatea și predictibilitatea politicilor macroeconomice, precum și de eficacitatea politicilor guvernamentale privind atenuarea efectelor pandemiei; (iii) o absorbție eficientă a fondurilor UE pe cele două axe: cadrul financiar aferent perioadei de programare 2014-2020 și Fondul de Redresare și Reziliență; (iv) revenirea activității economice în toate sectoarele în condițiile respectării strategiei de vaccinare.

Pentru anul 2021, în contextul prelungirii stării de alertă și a menținerii anumitor restricții pentru a limita răspândirea virusului, obiectivul la nivel macroeconomic este acela de a recupera scăderea economică din anul 2020, creându-se premisele unei creșteri economice sustenabile. Prognoza pentru 2021 prevede un avans real al PIB de 5,0%, pe fondul unei evoluții pozitive susținute a serviciilor în a doua jumătate a anului.

Pe partea ofertei se preconizează că toate sectoarele economice vor susține avansul economiei în 2021. Construcțiile își vor continua dinamica favorabilă din ultimii ani, însă într-un ritm mai redus, determinat de efectul de bază, cu o creștere estimată a VAB din acest sector de 6,1%. În cazul industriei, puternic afectată de criza sanitară, pentru anul curent este așteptată o revenire parțială, estimându-se o majorare a VAB de 5,8%. În ce privește agricultura, estimările reflectă o creștere prudentă a valorii adăugate brute, de 14,8%, după doi ani consecutivi cu reduceri ale volumului de activitate. În cazul serviciilor, ținând cont și de situația crizei sanitare, se prevede o creștere de 3,9%, accentul fiind pus pe recuperarea în mare parte a pierderilor înregistrate în anul 2020 în ramurile afectate semnificativ de pandemie („activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii” și „comerț, transport și depozitare, hoteluri și restaurante”). Sectorul „informații și comunicații” își va menține evoluția pozitivă, dar cu o amplitudine mai redusă, ca urmare a efectului de bază. Pe ansamblu, sectorul serviciilor va susține cu 2,4 puncte procentuale dinamica PIB real din acest an.

Pe partea de utilizare, principalul factor al creșterii economice va fi cererea internă (preponderent investiții și consum privat), cu un avans de 5,8%. Formarea brută de capital fix se va majora în anul 2021 cu 7,0% ca urmare a impactului rezultat din absorbția eficientă a fondurilor europene alocate prin cadrul financiar multianual. În contextul în care se așteaptă revenirea la starea de normalitate începând cu a doua jumătate a anului curent, consumul privat va înregistra un avans de 5,1%, superior dinamicii reale a PIB. Având în vedere faptul că demersurile pentru atenuarea efectelor sociale și economice ale pandemiei vor continua pe parcursul întregului an, respectiv vaccinarea unui procent cât mai ridicat al populației până la finalul anului, consumul guvernamental va înregistra o dinamică de 1,8% în 2021. În cadrul cererii externe, importurile de bunuri și servicii se vor majora cu 10,1%, în timp ce exporturile de bunuri și servicii vor crește cu 8,3%, în corelație cu revenirea producției industriale. Astfel, exportul net va avea o contribuție negativă la creșterea produsului intern brut de 1,1 puncte procentuale.

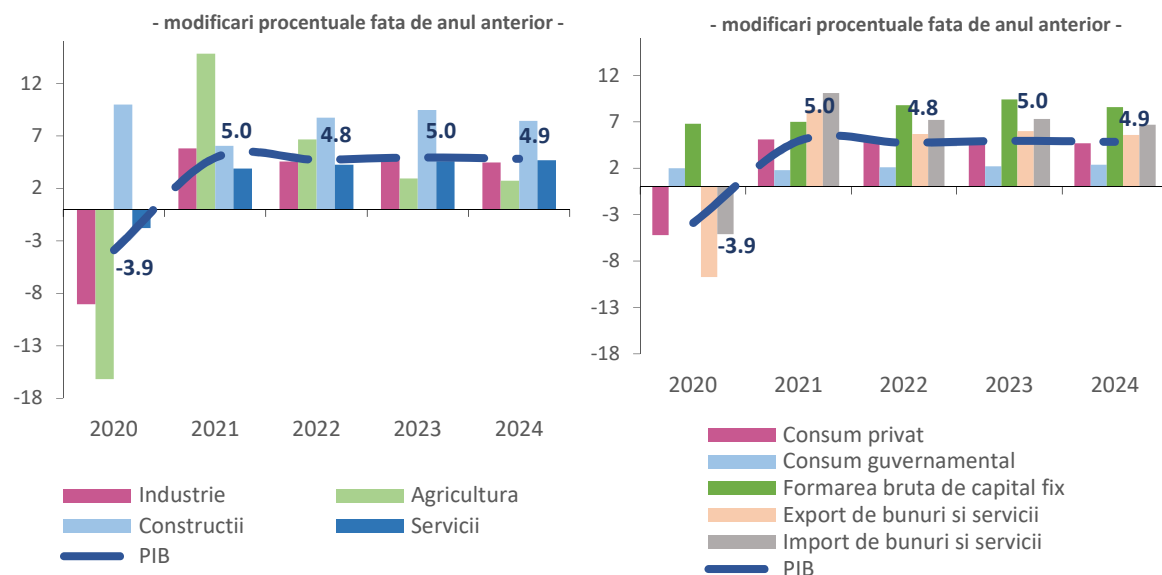
Tabel 3: Componentele PIB - Creșterea economică*- modificări procentuale anuale -*

	2020	2021	2022	2023	2024
PIB real	-3,9	5,0	4,8	5,0	4,9
PIB nominal	-0,2	8,3	7,9	8,1	7,8
<i>Componentele PIB-ului real - metoda cheltuielilor</i>					
Cheltuielile consumului privat	-5,2	5,1	4,9	4,9	4,7
Cheltuielile consumului guvernamental	2,0	1,8	2,1	2,2	2,4
Formarea brută de capital fix	6,8	7,0	8,8	9,4	8,6
Exporturi de bunuri și servicii	-9,7	8,3	5,7	6,0	5,6
Importuri de bunuri și servicii	-5,1	10,1	7,2	7,3	6,7
<i>Componentele PIB-ului real - partea ofertei</i>					
Industrie	-9,1	5,8	4,6	4,9	4,5
Agricultură, silvicultură și piscicultură	-16,2	14,8	6,7	3,0	2,7
Construcții	10,0	6,1	8,8	9,5	8,4
Servicii	-1,8	3,9	4,2	4,6	4,7
<i>Contribuții la creșterea PIB - metoda cheltuielilor (procente)</i>					
Cererea internă finală	-1,3	5,2	5,6	5,8	5,5
Modificarea stocurilor	-0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
Export net	-1,6	-1,1	-0,9	-0,8	-0,7
<i>Contribuții la creșterea PIB - partea ofertei (procente)</i>					
Industrie	-1,9	1,1	0,9	1,0	0,9
Agricultură, silvicultură și piscicultură	-0,7	0,6	0,3	0,1	0,1
Construcții	0,6	0,4	0,6	0,7	0,6
Servicii	-1,0	2,4	2,6	2,7	2,8

Sursa: INS și Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Pentru perioada 2022 – 2024 se estimează că economia românească va crește mai susținut, cu un ritm mediu anual de 4,9%. Pe partea ofertei, cel mai dinamic sector va fi cel al construcțiilor, pentru care se prevede o creștere medie anuală a valorii adăugate brute de 8,9%. Pentru sectorul terțiar se estimează un spor mediu anual de 4,5%, accentul fiind pus pe dezvoltarea serviciilor moderne (IT, servicii pentru întreprindere, etc.). În ceea ce privește sectorul industrial, ritmul mediu anual de creștere este estimat la 4,7%, dezvoltându-se cu precădere ramurile cu aport sporit de valoare adăugată brută.

Grafic 3: Evoluția produsului intern brut pe componente

Sursa: INS și Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Cererea internă, cu un ritm mediu anual de 5,4%, va continua să reprezinte motorul creșterii economice în acest interval. În cadrul acesteia, formarea brută de capital fix va constitui principalul factor al dinamicii PIB (cu un ritm mediu anual de 9,0%), ca urmare a impactului rezultat din absorbția fondurilor europene alocate prin intermediul PNRR și prin cadrul financiar multianual 2021-2027. Consumul privat va consemna o creștere echilibrată pe perioada de prognoză 2022-2024 (ritm mediu anual de 4,8%), corespunzătoare evoluției veniturilor reale nete din economie. Consumul guvernamental va înregistra un ritm mediu anual de 2,2%, în contextul în care demersurile pentru atenuarea efectelor sociale și economice ale pandemiei și politica de vaccinare vor reprezenta un element important în strategia guvernamentală. Exportul net își va diminua contribuția negativă la -0,7 puncte procentuale spre finalul orizontului de prognoză (anul 2024), exporturile de bunuri și servicii sporind cu un ritm mediu anual de 5,8%, în timp ce importurile de bunuri și servicii vor avansa, în medie, cu 7,0%.

Redresarea economică va îmbunătăți dinamica ocupării, în special în ceea ce privește numărul salariaților. Astfel, populația ocupată se va majora treptat până în 2024, structura modificându-se în favoarea salariaților, estimându-se o pondere în creștere a acestora - peste 79% în 2024, față de 76% în 2020. De asemenea, rata șomajului, conform AMIGO, va continua să se diminueze, de la 5,0% în 2020 la 3,2% în 2024.

Estimările indică o traiectorie descendentă a inflației pe parcursul intervalului de prognoză. Pentru anul 2021 se așteaptă o creștere a ratei inflației, atât ca medie anuală (3,1%), cât și la finele anului (3,2%). Cu toate acestea, pe termen mediu 2022-2024, în lipsa altor presiuni asupra prețurilor de consum, se preconizează un trend descendent al inflației, ajungând în anul 2024 la 2,4% la sfârșitul anului și 2,5% ca medie anuală.

Tabel 4: Inflația

- % -	2019	2020	2021	2022	2023	2024
- sfârșitul anului	4,04	2,06	3,2	2,8	2,5	2,4
- medie anuală	3,83	2,63	3,1	2,9	2,6	2,5

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

2.5. BALANȚA SECTORULUI EXTERN

În anul 2020 exporturile de bunuri s-au redus cu 9,9% comparativ cu anul 2019, depășind scăderea de 6,6% a importurilor, în aceste condiții deficitul comercial FOB-CIF majorându-se cu 6,3%. În perioada ian-febr 2021, exporturile României s-au diminuat cu 3,7%, în timp ce importurile au consemnat o creștere marginală, de 0,2%, față de aceeași perioadă a anului trecut. Astfel, balanța comercială FOB-CIF s-a închis la finalul primelor 2 luni din 2021 cu un deficit în valoare de 3,1 miliarde euro, în creștere cu 17,4% față de cel înregistrat în perioada similară a anului 2020.

Începând cu anul 2021 se așteaptă ca exportul să recupereze din pierderea înregistrată în perioada pandemiei, contribuind la creșterea economică a României. Astfel, se estimează o majorare de 7,7% a exportului de bunuri, respectiv 8,9% în cazul importului de bunuri. În ansamblu, prognoza pentru 2021 indică o pondere a deficitului comercial în PIB de 8,9%.

Pentru intervalul 2021-2024 se prognozează creșteri medii anuale ale exporturilor de bunuri de 7,2%, respectiv 8,0% în cazul importurilor, ponderea deficitului comercial FOB-CIF în PIB ajungând la nivelul de 9,6% spre finele orizontului de prognoză - 2024. Totodată, se apreciază intensificarea schimburilor comerciale cu statele membre ale UE, ponderea expedierilor intra-comunitare majorându-se astfel de la 73,9% în 2021 la 74,2% în 2024, în timp ce valoarea achizițiilor provenite din spațiul comunitar va constitui circa 73% din valoarea importurilor totale în intervalul 2021-2024.

Deficitul de cont curent s-a accentuat în anul 2020. Contul curent al balanței de plăți a înregistrat în 2020 un deficit cu 4,3% mai ridicat față de nivelul anului anterior, ajungând la o pondere în PIB de 5,2%. Finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat în proporție de 17,9% prin investiții străine directe, care au atins valoarea de numai 2,0 miliarde euro, în scădere cu 60,7% comparativ cu anul 2019.

Tabel 5: Balanța sectorului extern

- % -	2020	2021	2022	2023	2024
Soldul net, față de restul lumii	-3,4	-2,6	-1,8	-1,4	-0,8
Din care:					
- balanța bunurilor și serviciilor	-4,5	-4,5	-4,4	-4,3	-4,2
- balanța veniturilor primare și a veniturilor secundare	-0,8	-0,4	-0,2	0,1	0,3
- contul de capital	1,9	2,3	2,8	2,8	3,1

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

Pentru anul 2021 este așteptată o ușoară ajustare a deficitului de cont curent. În primele 2 luni ale anului 2021, contul curent al balanței de plăți a înregistrat un deficit în valoare de 1.627 milioane euro, față de soldul negativ de 431 milioane euro consemnat în aceeași perioadă a anului trecut, în condițiile menținerii restricțiilor impuse de starea de pandemie. Totuși, în anul 2021, deficitul contului curent este prognozat să se reducă la 4,8% din PIB, înregistrând o valoare estimată la 11,3 miliarde euro. Investițiile străine directe vor acoperi în proporție de circa 31% deficitul de cont curent.

Pe termen mediu, nivelul deficitului de cont curent este estimat să se mențină în jurul valorii medii anuale de 11,3 miliarde euro, însă, exprimat ca pondere în PIB, se va ajusta treptat, până la nivelul de 3,9% în 2024. În perioada 2021-2024, ponderea în PIB a soldului net cu restul lumii (luând în calcul și contul de capital), deși se va menține negativă, va decelera, în condițiile unei contribuții ridicate a contului de capital.

2.6 REFORME STRUCTURALE

2.6.1 REFORME STRUCTURALE ÎN SECTORUL COMPANIILOR DE STAT

România vizează atât accelerarea implementării reformelor structurale în sectorul companiilor de stat, cât și reorganizarea/restructurarea companiilor de stat din sectorul energetic.

În ceea ce privește nevoia de eficientizare a cheltuielilor, începând cu luna ianuarie 2021, la nivelul companiilor de stat, a fost păstrată anvelopa salarială la același nivel ca în luna decembrie 2020.

În ceea ce privește reorganizarea/restructurarea unor companii de stat se au în vedere următoarele măsuri:

- Societatea Complexul Energetic Oltenia S.A. continuă procesul de restructurare/reorganizare în vederea eficientizării activității și a restabilirii viabilității pe termen mediu și lung.
- Societatea Complexul Energetic Hunedoara S.A. a intrat, începând cu data de 14.11.2019, în procedura generală de insolvență, la cererea creditorilor societății.
- Compania Națională a Uraniului S.A. (CNU), conform Planul de reorganizare/lichidare a sectorului uranifer din România, are în vedere încetarea activității de exploatare a zăcămintului de la Crucea Botoșana, transferul licenței de exploatare a zăcămintului Tulgheș Grintieș, județul Neamț, precum și transferul activelor de pe Platforma Feldioara din cadrul Companiei Naționale a Uraniului S.A. către Societate Națională Nuclearelectrica S.A. Ulterior, compania va intra în procedură de lichidare.

Se are în vedere îmbunătățirea performanței companiilor de stat prin aplicarea prevederilor Legii 111/2016 privind guvernanta corporativă, listarea pe piața de capital a unui pachet de acțiuni la companiile unde statul este acționar. Trebuie menționată oferta publică primară pentru vânzarea unui pachet de 10% acțiuni nou emise la SPEEH Hidroelectrică S.A., prin majorare de capital social.

2.6.2 MĂSURI ÎN DOMENIUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

Autoritățile au stabilit noi orientări strategice în domeniul educației și formării profesionale, orientări ce sunt convergente cu documentele europene programatice în domeniu.

Asigurarea echității, incluziunii, calității educației, dezvoltarea capitalului uman, precum și dezvoltarea învățământului profesional și tehnic rămân provocări importante, fiind necesare reforme și investiții strategice. În acest sens, rezultatele școlare, în special în rândul copiilor din zonele rurale și din zonele defavorizate din punct de vedere economic nu au înregistrat o îmbunătățire. Cheltuielile pentru educație sunt printre cele mai scăzute din UE (2,8% din PIB față de media UE de 4,6%), cu o diferență și mai mare la nivel preșcolar și primar (21,8% din buget față de media de 32%).

În România se pot observa efecte directe și colaterale asupra sistemului de educație a pandemiei de COVID-19. Efectele sunt cauzate în mare parte de închiderea școlilor și de capacitatea redusă a sistemului de a facilita trecerea de la sistemul educațional față în față către învățarea on-line, la scară largă. Întreruperile prelungite ale procesului educațional au afectat în special elevii dezavantajați socio-economic, elevi care nu se pot adapta sistemului de învățare la distanță. Prin urmare, numărul elevilor aflați în situație de risc de părăsire timpurie a școlii a crescut.

Ministerul Educației și Cercetării a aplicat numeroase măsuri de diminuare a efectelor negative ale pandemiei COVID-19 asupra sistemului de educație. Printre măsurile concrete pentru îmbunătățirea sistemului de învățare în mediul online se regăsesc: promovarea cadrului legislativ necesar desfășurării cursurilor școlare și universitare în mediul online și elaborarea ghidurilor metodologice pe discipline; realizarea de cursuri pentru toate nivelurile de învățământ, cu prioritate pentru elevii claselor a VIII-a și a XII-a/XIII-a în parteneriat cu instituția publică Societatea Română de Televiziune (inclusiv program de formare pentru cadrele didactice); dotarea elevilor și cadrelor didactice cu dispozitive electronice cu conexiune la internet; utilizarea platformei Digital (digital.educd.ro) pentru învățământ online. Acolo unde condițiile pandemice au permis participarea la sistemul educațional față în față, au fost asigurate condițiile igienico-sanitare minime și dotarea unităților școlare cu echipamente de protecție medicală, dispozitive medicale, containere sanitare mobile.

Ministerul Educației și Cercetării continuă să înregistreze progrese într-o serie de programe naționale ce vizează întreg sistemul național de învățământ, după cum urmează:

Educația timpurie (0-6 ani)

- Dezvoltarea de servicii comunitare integrate în 139 de comunități rurale și urbane cu tip de marginalizare peste medie și severă;
- În 2020, au fost finalizate și dotate cu mobilier 252 de grădinițe, 125 de grădinițe sunt în fază de execuție, iar pentru alte 23 de grădinițe faza de proiectare a fost finalizată. Numărul total de obiective de investiții în infrastructura educațională finanțate prin PNDL I și II este de 3.380, din care 1.268 au fost recepționate;

- Dezvoltarea unui sistem unitar integrat pentru copilăria timpurie, precum și crearea, extinderea și modernizarea infrastructurii serviciilor de educație timpurie;
- Implementarea unei scheme de granturi pentru construirea a 200 de creșe/ servicii de educație timpurie și operaționalizarea acestora de către operatori publici/privati.

Învățământul secundar

- Derularea de investiții în laboratoare în unitățile școlare preuniversitare și în sprijinirea mobilității elevilor prin achiziționarea a 1.860 microbuze verzi sau alte mijloace de transport;
- Continuarea schemei de granturi pentru licee și a schemei de granturi pentru universități pentru Programe de vară în cadrul Proiectului privind învățământul secundar - ROSE. Continuarea implementării a presupus alocarea de credite bugetare în valoare de peste 170 milioane lei pentru anul 2021;
- Crearea unui mecanism de tip grant pentru dotarea unităților școlare cu echipamente pentru asigurarea condițiilor optime pentru învățarea online.

Învățământul superior

- Pentru șapte universități românești cooptate de către Comisia Europeană să facă parte din Rețelele universităților europene, s-a alocat suma de 3,5 milioane lei, iar pentru susținerea celor 23 de domenii care s-au poziționat în clasamentul internațional Shanghai Ranking's Global Ranking of Academic Subjects 2019, s-a alocat suma de 6,9 milioane lei;
- Crearea unui mecanism de tip grant pentru dezvoltarea de centre digitale avansate în învățământul preuniversitar și universitar;
- Susținerea financiară a universităților în vederea protejării studenților și a rezidenților de COVID -19 pentru care s-a alocat suma de 14,2 milioane lei;
- Pentru dezvoltarea capacității instituționale și creșterea gradului de internaționalizare a învățământului superior, au fost finanțate din Fondul de Dezvoltare Instituțională 2020, 263 proiecte vizând șase domenii strategice;
- Pentru asigurarea și creșterea calității și competitivității universităților românești, ponderea finanțării suplimentare, pentru anul 2020, a reprezentat 26,5% din totalul fondurilor alocate pentru finanțarea instituțională.

Învățământul dual

- Reformarea guvernancei școlare: profesionalizarea carierei de management școlar în vederea atragerii, asigurării și administrării de resurse la nivelul unității de învățământ preuniversitar;
- Revizuirea ofertei educaționale, a curriculumului și a programelor pentru ruta profesională în regim dual, cu implicarea directă și permanentă a mediului economic.

2.6.3 MĂSURI STRUCTURALE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR SOCIALE ȘI AL OCUPĂRII

Ministerul Muncii și Protecției Sociale a accelerat adoptarea documentelor programatice de care depinde finanțarea măsurilor din domeniul incluziunii sociale și reducerii sărăciei din fondurile europene aferente cadrului financiar 2021-2027. Strategia de incluziune socială și de reducere a sărăciei 2021-2027, document aflat în stadiul de proiect aflat în dezbatere publică, reprezintă una dintre condițiile impuse de Comisia Europeană în "Nouă politică de coeziune", obiectivul asumat de România fiind reducerea cu cel puțin 10%, față de anul 2020, a numărului de persoane expuse riscului de sărăcie sau excluziune socială, până în anul 2027.

Asistența socială se va îndrepta către nevoile reale ale beneficiarilor și asigurarea unor condiții de trai decente pentru familiile în dificultate și categoriile sociale vulnerabile. Nevoile persoanelor vulnerabile sunt abordate coordonat și intersectorial cu măsuri țintite, precum accesibilizarea mediului fizic și informațional pentru persoanele cu dizabilități și întărirea capacității de intervenție integrată în cazurile de violență domestică. Pe termen lung, reformele sistemului de asistență socială vizează creșterea calității beneficiilor și a serviciilor de asistență socială și inspecție socială, în special prin stabilirea măsurilor de protecție socială pentru clientul vulnerabil din sistemul energetic și stabilirea unui mecanism obiectiv de creștere anuală a indicelui social de referință.

2.6.4 MĂSURI PRIVIND INFRASTRUCTURA RUTIERĂ ȘI FERROVIARĂ

Guvernul României consideră infrastructura rutieră drept o condiție de bază pentru creșterea nivelului de trai, pentru stimularea investițiilor și pentru creșterea mobilității cetățenilor și a mărfurilor, iar obiectivul principal în acest domeniu este asigurarea conectivității și a accesibilității la principalele coridoare de transport. Prioritățile strategice investiționale ale Ministerului Transporturilor și Infrastructurii pentru perioada 2021-2024 sunt focalizate în principal pe finalizarea lucrărilor la obiectivele aflate într-un stadiu avansat de realizare ce au finanțare asigurată, precum și începerea de noi lucrări, situate pe rețeaua TEN-T, cu finanțare asigurată din fonduri nerambursabile și fonduri rambursabile.

Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere asigură, în prezent, administrarea și întreținerea unei rețele de 16.758 km, din care peste 58,6% are durata de funcționare expirată. Aceasta reprezintă o pondere ridicată și sugerează faptul că este nevoie de accelerarea îmbunătățirii stării tehnice și de continuitate în procesul de modernizare.

În ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii feroviare, Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor și Compania Națională de Căi Ferate CFR S.A. vor viza, în primă fază, ansamblul acțiunilor de întreținere și reparații necesare reabilitării infrastructurii existente. Ulterior, dezvoltarea va presupune acțiuni de modernizare și dezvoltare necesare pentru a răspunde nevoilor actuale și viitoare de mobilitate a populației și a mărfurilor, precum și cerințelor identificate privind creșterea competitivității transportului feroviar. Astfel, CFR S.A. propune următoarele priorități

strategice:

- Continuarea și finalizarea lucrărilor la Coridorului IV - ramura nordică și reabilitarea și modernizarea Coridorul IV ramura sudică și pe linia CF Ploiești Sud-Focșani - Pașcani-Iași-Frontiera, Pașcani-Darmănești-Vicșani-Frontiera;
- Proiecte de electrificare a liniilor CF lipsă și programe de eliminare a restricțiilor de viteză de pe întreaga rețea TEN-T centrală și globală cu impact direct și imediat asupra duratei călătoriei și/sau asupra creșterii siguranței și confortului călătorilor;
- modernizarea sistemelor de siguranță și centralizare, inclusiv prin proiecte de creștere a calității serviciilor de transport feroviar în stațiile CF;
- achiziția de trenuri de lucru pentru activitatea de reînnoire (reparație capitală), reabilitare, modernizare, construirea unor elemente componente ale infrastructurii feroviare și creșterea gradului de siguranță a circulației feroviare;
- reabilitarea și modernizarea Complexului Feroviar Gara de Nord, inclusiv centura feroviară a Bucureștiului ca o alternativă pentru transportul urban al locuitorilor din zonele periferice, un acces mai facil pentru marile centre comerciale și depozitare amplasate în zona centurii și crearea unor noduri intermodale la capătul liniilor de transport.

2.7 IMPACTUL FONDURILOR EUROPENE ASUPRA FINANTELOR PUBLICE

Fondurile alocate României de Uniunea Europeană reprezintă o resursă cheie pentru dezvoltarea pe termen scurt, mediu și lung a economiei și societății românești, precum și un element central al sustenabilității bugetare prin prisma caracterului nerambursabil al acestor fonduri. În cadrul exercițiului financiar 2007-2013, România a beneficiat de o alocare UE în valoare de 17,57 miliarde euro pentru cele 7 Programe Operaționale¹⁸ finanțate în cadrul Obiectivului Convergență. Sumele totale primite de la Comisia Europeană, reprezentând prefinanțări și rambursări, pentru PO finanțate prin Politica de Coeziune reprezintă aproximativ 96% din alocarea UE aferentă acestor programe. Din acestea, Comisia Europeană a rambursat suma de 14,8 miliarde euro.

România are la dispoziție peste 43 miliarde euro, conform Cadrului Financiar Multianual 2014-2020, din care alocarea pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI) este de ~31 miliarde euro. Alocarea pentru politica de coeziune, finanțată în cadrul FESI, este de ~23 miliarde euro.

Pentru accelerarea absorbției fondurilor europene în perioada 2021-2024, aferente exercițiului financiar 2014-2020, o importanță deosebită se va acorda măsurilor orizontale, cu caracter permanent și cu un efect general și dinamic asupra fluidizării

¹⁸ Programul Operațional Regional, Programul Operațional Sectorial Transport, Programul Operațional Sectorial Mediu, Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative și Programul Operațional Asistență Tehnică.

procesului de gestionare a fondurilor europene.

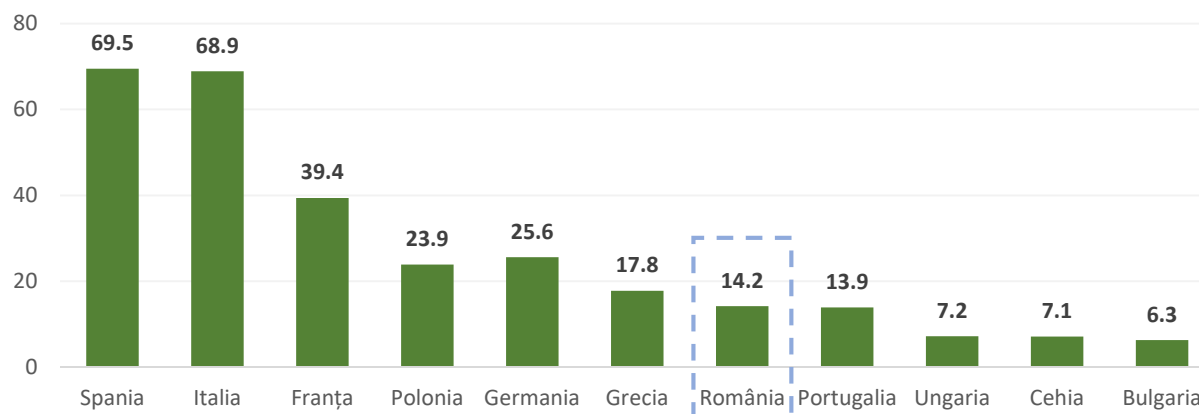
Începând cu anul 2015, au fost lansate apeluri de proiecte cu un buget total de ~28,7 miliarde euro¹⁹, pentru toate cele 6 programe operaționale FESI - PO Infrastructură Mare, PO Capital Uman, PO Competitivitate, PO Asistență Tehnică, PO Regional, PO Capacitate Administrativă, precum și pentru FEAD – POAD.

Sumele totale primite de la Comisia Europeană, reprezentând prefinanțări și rambursări, aferente programelor finanțate din FESI se situează la ~16 miliarde euro, ceea ce reprezintă ~52% din alocarea UE aferentă acestor programe. În plus, s-au rambursat de către CE ~10,3 miliarde euro pentru plăți directe în agricultură.

2.8. MECANISMUL PENTRU REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ

România se află pe locul 7 în ceea ce privește alocările de granturi din Mecanismul de Redresare și Reziliență (14,2 miliarde euro), reprezentând aproximativ 6,5% din PIB. O pondere de 70% din granturi va fi angajată în perioada 2021-2022, în timp ce diferența de 30% urmează să fie operaționalizată în anul 2023. În cazul granturilor, cheia de alocare financiară pentru perioada 2021- 2022 a luat în considerare populația, PIB-ul pe locuitor și rata medie a șomajului înregistrată în perioada 2015-2019, urmând ca ultimul indicator menționat să fie înlocuit în procesul de recalculare a alocării financiare pentru anul 2023 cu pierderea PIB-ului real înregistrată în anul 2020 și pierderea cumulată a acestuia înregistrată în perioada 2021-2022.

Grafic 4: Situația comparativă a granturilor – Mecanismul de Redresare și Reziliență

Sursa: Comisia Europeană, sume în miliarde euro, prețuri curente

În contextul pandemic, bugetul pe termen lung al UE (1,1 trilioane euro) a fost suplimentat prin Next Generation EU (750 mld euro), un instrument temporar conceput pentru a stimula redresarea economică. Next Generation EU mărește capacitatea

¹⁹ Reprezintă 105% din alocarea totală disponibilă pentru implementarea acestor programe.

financiară a bugetului UE prin fonduri atrase de pe piețele financiare, reprezentând cel mai mare pachet de stimulente finanțat din bugetul UE.

Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) este elementul central al instrumentului Next Generation EU, cu împrumuturi și granturi în valoare de 672,5 miliarde euro disponibile pentru sprijinirea reformelor și a investițiilor întreprinse de țările UE. Mecanismul a fost creat pentru a contribui la o redresare durabilă, la îmbunătățirea rezilienței economice și sociale, precum și la tranziția către o economie verde și digitală. În cadrul acestui instrument, **România are un buget alocat estimat de 29,2 miliarde euro**, din care aproximativ 14,2 miliarde euro reprezintă suma maximă ce poate fi alocată sub formă de granturi și aproximativ 14,94 miliarde euro sub formă de împrumuturi²⁰.

Tabel 6: Alocarea financiară a României din bugetul UE (miliarde euro, prețuri curente)

Sursa	Buget total UE27				Bugetul alocat României			
	CFM 2021-2027	NGEU			CFM 2021 - 2027	NGEU		
		Total	Granturi	Împrumuturi		Total	Granturi	Împrumuturi
MRR		672.5*	338	360*		29.2	14.2	14.94
React-EU		39.8				1.3		
FEDR		8.07				0.7		
Fond Tranziție Justă	7.5*	10,0*			0.83*	1.11*		
Politica de Coeziune	372.6				30.3			
Pol. Agricolă Com	378.4				20.8			

*sume în miliarde euro, prețuri constante 2018

Notă: sumele prezentate mai pot suferi modificări întrucât regulamentele sectoriale nu sunt încă aprobate.

Sursa: Comisia Europeană

PNRR stabilește agenda de reforme și investiții ale României pe termen mediu. PNRR este integrat în cadrul Semestrului European, fiind aliniat cu recomandările specifice de țară din 2019 și 2020 și cu necesitățile privind tranziția ecologică și digitală. În elaborarea planului au fost respectate o serie de constrângeri: (i) corelarea investițiilor cu reformele, (ii) un prag minim al cheltuielilor pentru tranziția ecologică (minim 37% din totalul finanțării solicitate în cadrul planului) și pentru tranziția digitală (minim 20%), (iii) obligativitatea ca toate proiectele să respecte principiul de a nu prejudicia în mod semnificativ mediul (*do not significant harm*), (iv) trebuie asigurată complementaritatea cu alte surse de finanțare și (v) costurile recurente nu sunt, în principiu, eligibile.

PNRR, așa cum a fost adoptat de Guvern pentru a fi negociat cu Comisia Europeană, este structurat pe 6 piloni, iar principalele reforme și investiții vizează:

²⁰ Alocarea financiară are la bază previziunile economice ale Comisiei Europene din toamna anului 2020 privind dinamica reală a PIB-ului aferentă anilor 2020 și 2021. Alocarea de 30% urmează a fi revizuită până în iunie 2022, pe baza datelor efective privind evoluția PIB-ului publicate de Eurostat.

- 1. Tranziția verde:** extinderea accelerată a rețelelor de apă și canalizare, ample lucrări de împăduriri, dezvoltarea unui management eficient al deșeurilor, creșterea capacității de monitorizare și control a calității mediului (aer, sol, apă), reînnoirea și electrificarea căilor ferate, construirea de magistrale noi de metrou în București-Ilfov și Cluj, lucrări de renovare și consolidare a clădirilor din punct de vedere seismic și energetic, energii regenerabile, etc.
- 2. Transformarea digitală:** cloud guvernamental și sisteme digitale interconectate în administrația publică, semnătură și identitate electronică, promovarea investițiilor în TIC, digitalizare în domeniul sănătății prin dezvoltarea sistemului informatic al Casei Naționale de Asigurări de Sănătate, dezvoltarea dosarului electronic al pacientului, creșterea disponibilității serviciilor electronice pentru cetățeni, digitalizare în domeniul educației, broadband și 5G, etc.
- 3. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii:** stații de reîncărcare electrică, reforma sistemului de pensii, digitalizarea ANAF, modernizarea sistemului vamal și implementarea vămii electronice, îmbunătățirea mecanismului de programare bugetară, crearea Băncii Naționale de Dezvoltare, înființarea Fondului de Capital de Risc pentru reziliența economică, reforma companiilor de stat, investiții în învățământul dual, tehnic și profesional, dezvoltarea infrastructurii de gaz natural în amestec cu hidrogenul, etc.
- 4. Coeziune socială și teritorială:** construirea de locuințe pentru tineri/locuințe sociale, iluminat public digitalizat, achiziția de vehicule electrice destinate transportului public, asigurarea infrastructurii pentru biciclete, extinderea spațiilor verzi, reconstrucția/modernizarea căminelor publice pentru persoane vârstnice, construirea a 3.000 km de piste de ciclo-turism, etc.
- 5. Sănătate și reziliență economică, socială și teritorială:** construcția și/sau dotarea centrelor medicale și a cabinetelor, investiții în caravane medicale, programe de formare profesională pentru cadre medicale, investiții în infrastructura medicală spitalicească, achiziția de ambulanțe, construirea de baze logistice pentru stocurile naționale de urgență, construirea de depozite regionale pentru stocurile strategice de grâu, construirea de subunități de intervenție IGSU, construirea de școli, cămine și cantine studențești, achiziția de microbuze verzi pentru transportul elevilor, introducerea venitului minim de incluziune, etc.
- 6. Politici pentru generația următoare, copii și tineri:** scheme de granturi pentru 1.600 de școli identificate cu un număr mare de elevi cu risc de abandon, program de burse punte pentru liceu pentru elevii aflați în risc de abandon școlar, construirea a 200 de creșe, etc.

Reformele și investițiile prevăzute în PNRR vor consolida potențialul de creștere economică, vor crea noi locuri de muncă și vor contribui la reziliența economică și socială.

Impactul pozitiv al reformelor și investițiilor cuprinse în PNRR nu a fost inclus în bugetul aprobat pe anul 2021. Odată cu aprobarea planului de către Consiliul Uniunii Europene

(ca urmare a propunerii Comisiei Europene), fluxurile financiare determinate de proiectele finanțate prin PNRR vor fi cuprinse în rectificarea bugetară a anului 2021.

În ceea ce privește impactul fondurilor europene atrase prin PNRR asupra perspectivelor economice pe termen mediu, se așteaptă un efect adițional asupra creșterii economice de circa 1,1 puncte procentuale, în medie, în fiecare an al perioadei 2021-2026. Referitor la investițiile realizate în economie (formarea brută de capital fix), impactul pe termen mediu este estimat la o creștere reală suplimentară cu circa 5 puncte procentuale, din import și din producția internă. Pentru primii doi ani ai intervalului programului impactul este diminuat ca urmare a structurii anuale a alocărilor și a plăților efective. Prognoza pe termen mediu a luat în considerare o absorbție echilibrată a fondurilor din PNRR (circa 40% din 29,2 mld. euro pentru 2021-2024), cât și a celor din cadrul financiar multi-anual, putând conduce la un spor mai accentuat al creșterii economice începând cu anul 2024. Modelul economic se bazează pe o contribuție importantă a investițiilor și o evoluție echilibrată a consumului.

Impactul măsurilor din PNRR asupra accelerării creșterii economice

	2021	2022	2023	2024
Fără PNRR	4,9	4,3	4,0	3,5
PNRR	5,0	4,8	5,0	4,9
<i>Impact</i>	<i>0,1</i>	<i>0,5</i>	<i>1,0</i>	<i>1,4</i>

Sursa: Comisia Națională de Strategie și Prognoză

3 SOLDUL BUGETULUI GENERAL CONSOLIDAT

3.1 POLITICA FISCAL-BUGETARĂ ÎN 2019-2020

Politica fiscal-bugetară prociclică din anii precedenți a determinat un nivel ridicat al deficitului bugetar înainte de declanșarea crizei sanitare. În perioada 2016-2019, deficitul bugetar s-a majorat gradual pe fondul creșterii accelerate a cheltuielilor de funcționare ale administrației, creștere ce nu a putut fi susținută de o evoluție similară a veniturilor bugetare²¹. Astfel, România a înregistrat o abatere semnificativă de la Obiectivul pe Termen Mediu (OTM), iar Comisia Europeană a declanșat în anul 2017, cu aprobarea Consiliului UE, procedura de deviație semnificativă în cadrul brațului preventiv al Pactului de Stabilitate și Creștere. De asemenea, spațiului fiscal pentru investiții și capacitatea de absorbție a fondurilor europene au rămas reduse în această perioadă. Deficitul bugetar de 4,4% din PIB (metodologia ESA) înregistrat în anul 2019 este explicat cu precădere de majorarea cheltuielilor de personal și de asistență socială. La începutul anului 2020, Comisia Europeană a declanșat cu aprobarea Consiliului UE procedura de deficit excesiv (PDE) pentru România în contextul depășirii pragului de 3% stabilit pentru deficitului ESA prin Pactul de Stabilitate și Creștere.

Adâncirea deficitului bugetar în anul 2020 la 9,2% din PIB (ESA) este rezultatul deteriorării situației fiscale din anul anterior, reducerii activității economice în sectoarele afectate de criza sanitară și a măsurilor de sprijin și de stimulare a economiei. Bugetul aprobat pentru anul 2020 înainte de declanșarea pandemiei Covid-19 a prevăzut un deficit bugetar de 3,6% din PIB, acesta reflectând majorările de salarii și asistență socială reglementate prin legislația adoptată anterior. În condițiile unui spațiu fiscal redus, principalele măsuri avute în vedere la construcția bugetară inițială au vizat un control strict al cheltuielilor și menținerea la nivelul anului anterior a indemnizațiilor lunare pentru funcțiile de demnitate publică și funcțiile asimilate acestora, a indemnizațiilor de hrană și a voucherelor de vacanță. Declanșarea crizei sanitare și restricțiile implementate au condus la o reducere semnificativă a veniturilor bugetare, atât prin pierderile generate de contracția economică, cât și prin măsurile de sprijin oferit contribuabililor - creșterea restituirilor de TVA, bonificațiile acordate pentru plata impozitului pe profit și a celui pe veniturile microîntreprinderilor, facilități privind reșalonarea obligațiilor curente de plată. Revizuirea în creștere a cheltuielilor bugetare a fost necesară pentru a asigura finanțarea suplimentară a sectorului de sănătate pentru achiziționarea echipamentelor de protecție și refacerea stocurilor de medicamente, dar și pentru sprijinirea sectoarelor economice și a salariaților afectați de încetarea totală sau parțială a activității.

Ulterior aprobării legilor bugetare, au fost adoptate o serie de măsuri suplimentare printre care: eliminarea taxei pe activele bancare; aplicarea graduală a Legii pensiilor prin acordarea unei creșteri de 14% a punctului de pensie și a indemnizației minime sociale pentru pensionari începând cu luna septembrie 2020; modificarea bazei de calcul a

²¹ Politica fiscală expansionistă practică în această perioadă a determinat scăderea ponderii în PIB a unor categorii de venituri: un impact major l-a avut reducerea cotei de TVA, care s-a reflectat într-o reducere a acestor încasărilor din TVA, de la 8,1% din PIB în 2015 la 6,2% din PIB în 2019.

contribuției de asigurări sociale și a contribuției de asigurări sociale de sănătate datorată pentru salariații cu contract individual de muncă cu timp parțial (de la salariul de bază minim brut pe țară la venitul realizat).

Deși spațiul fiscal disponibil pentru sprijinirea suplimentară a economiei a fost limitat pentru 2020, efortul bugetar al măsurilor de sprijin adoptate este unul semnificativ. Potrivit metodologiei cash, măsurile de sprijin implementate în anul 2020 sunt estimate la 3,6% din PIB, din care 2,1% din PIB reprezintă impactul pe venituri bugetare, iar 1,5% din PIB pe cheltuieli. O parte din măsurile implementate în anul 2020 au fost decontate din fonduri europene în completarea efortului bugetar național, urmând ca sume semnificative să fie recuperate și în anul 2021.

În ceea ce privește soluțiile adoptate pentru piața muncii, acestea au fost în general în acord cu modelul implementat de alte state membre. Pentru mediul de afaceri retenția pe piața muncii a personalului a fost esențială, astfel încât să poată fi reluată activitatea economică complet într-un timp cât mai scurt. Pe lângă susținerea oferită prin șomaj tehnic și reducerea timpului de muncă, Guvernul a susținut flexibilizarea pieței muncii și prin măsuri de o mai mică amploare bugetară precum acordarea de indemnizații pentru părinți pe perioada închiderii unităților de învățământ sau pentru liber profesioniști pe perioada reducerii temporare a activității. Astfel, indemnizațiile acordate până la finalul anului 2020²² pe perioada suspendării temporare a contractului individual de muncă din inițiativa angajatorului au însumat 4,25 miliarde lei; indemnizațiile acordate pentru alți profesioniști, precum și pentru persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă care întrerup activitatea ca urmare a efectelor pandemiei au cumulat 922,13 milioane lei; 2,69 miliarde lei reprezintă sume acordate angajatorilor pentru decontarea unei părți a salariului brut al angajaților menținuți în muncă (41,5%), 96,15 milioane lei pentru indemnizații acordate părinților pentru supravegherea copiilor pe perioada închiderii temporare a unităților de învățământ și 121,9 milioane pentru indemnizații acordate pe perioada reducerii temporare a activității pentru liber profesioniști precum și pentru persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă în baza Legii nr.1/2005.

În completarea măsurilor cu un impact bugetar direct, au fost adoptate programe de susținere a lichidității în sectorul privat. Cele mai importante facilități au vizat protecția debitorilor afectați de pandemie prin amânarea la plată a creditelor contractate de persoanele fizice și juridice afectate de criza sanitară, fără aplicarea condițiilor ce vizează gradul de îndatorare, limitarea creditului în funcție de valoarea garanției și durata maximă a creditului de consum. De asemenea, Guvernul a susținut activitatea companiilor afectate de pandemie prin intermediul garanțiilor de stat prin programul IMM INVEST (credite acordate în valoare de aproximativ 15 miliarde lei în anul 2020).

Impactul detaliat al măsurilor implementate în criza sanitară este prezentat în tabelul de mai jos. Majorarea cheltuielilor se datorează, pe de o parte, măsurilor implementate pentru combaterea epidemiei, respectiv a sumelor necesare finanțării în regim de urgență a

²² Valorile sunt exprimate în termeni cash.

cheltuielilor de gestionare a situației epidemiologice cauzate de răspândirea coronavirusului și, pe de altă parte, măsurilor cu caracter excepțional, implementate în domeniul social și economic pentru diminuarea efectelor negative asupra economiei cauzate de restricțiile impuse pentru limitarea infectării în rândul populației.

Tabel 7: Măsuri de combatere a pandemiei²³

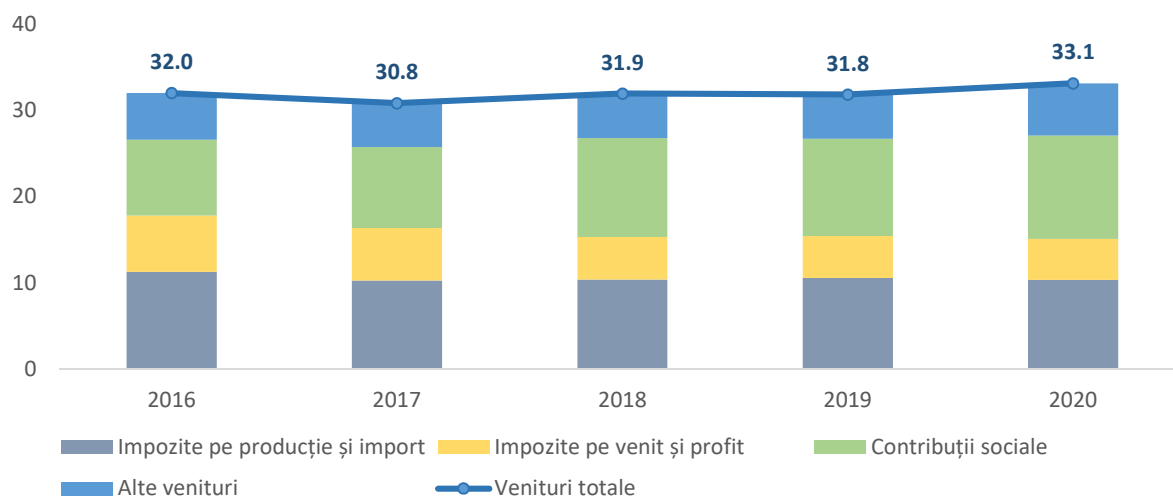
	Impact 2020	Impact 2021
Măsuri cu impact pe veniturile bugetului general consolidat	21,91 mld lei	
Amânarea plății unor obligații fiscale de către agenții economici pe perioada crizei	18,12 mld lei	
Bonificațiile acordate pentru plata la scadență a impozitului pe profit și a celui pe veniturile microîntreprinderilor, amânarea la plată a impozitului specific	1,07 mld lei	
Accelerare rambursării TVA	2,72 mld lei	
Măsuri cu impact pe cheltuielile bugetului general consolidat	16,13 mld lei	14,38 mld lei
Măsurile active: îndemnizații acordate pe perioada suspendării temporare a contractului individual de muncă din inițiativa angajatorului, îndemnizații acordate pentru alți profesioniști, precum și pentru persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă care întrerup activitatea ca urmare a efectelor SARS-CoV-2, acordarea angajatorilor pentru decontarea unei părți a salariului brut al angajaților menținuți în muncă (41,5%), îndemnizații acordate părinților pentru supravegherea copiilor pe perioada închiderii temporare a unităților de învățământ, indemnizații acordate pe perioada reducerii temporare a activității pentru profesioniști, precum și pentru persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă în baza Legii nr.1/2005.	8,01 mld lei	1,90 mld lei
Stimulentul de risc	0,33 mld lei	0,10 mld lei
Sporuri salariale acordate în administrația publică pe perioada pandemiei	1,45 mld lei	1,05 mld lei
Cheltuieli pentru medicamente, materiale sanitare, reactivi și alte produse necesare diagnosticării și tratării pacienților infectați cu coronavirusul SARS-CoV-2	3,73 mld lei	1,35 mld lei
Achiziția de stocuri de urgență medicală	0,56 mld lei	0,35 mld lei

²³ Valorile sunt exprimate în termeni cash.

Achiziția de echipamente medicale, spitale mobile și alte cheltuieli de capital în afara stocurilor de urgență medicală	0,84 mld lei	0,50 mld lei
Echipamentelor din domeniul tehnologiei informației - IT mobile, respectiv tablete cu acces la internet pentru elevi	0,15 mld lei	0,14 mld lei
Schema de ajutor de stat sub forma de grant care are ca obiectiv acordarea de facilități de garantare de către stat pentru creditele acordate întreprinderilor mici și mijlocii și întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie, de către instituțiile de credit	0,10 mld lei	0,63 mld lei
Programul Granturi pentru investiții constituie acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014-2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, pentru a căror activitate a fost afectată de răspândirea virusului SARS-CoV-2	0,96 mld lei	4,46 mld lei
Programul național de achiziție vaccin anti COVID-19 și cheltuieli de organizare și funcționare centre de vaccinare		1,40 mld lei
OUG nr.224/2020 privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar pentru întreprinderile din domeniul turismului, structuri de cazare, structuri de alimentație și agenții de turism, a căror activitate a fost afectată în contextul pandemiei de COVID-19, precum și privind unele măsuri fiscale (credite de angajament)		2,50 mld lei

Sursa: Ministerul Finanțelor

Grafic 5: Venituri bugetare (ESA 2010, % PIB)

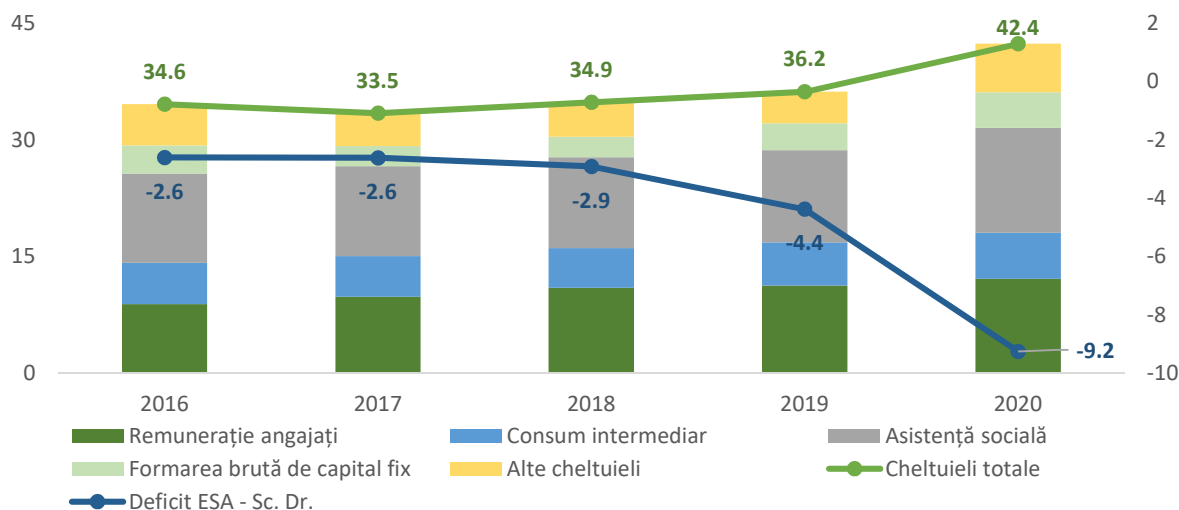

Sursa: Ministerul Finanțelor

Veniturile bugetare au înregistrat o pondere de 33,1% din PIB în anul 2020, în creștere cu 1,3 puncte procentuale față de anul 2019, în principal ca urmare a avansului fondurilor

europene și al contribuțiilor de asigurări. Veniturile din taxe și impozite s-au majorat cu 0,3 puncte procentuale comparativ cu anul anterior în timp ce încasările cuprinse la *alte venituri* au avansat cu 1 punct procentual, cu precădere datorită creșterii sumelor din fonduri europene. În cadrul primei categorii, veniturile din contribuții s-au majorat cu 0,7 puncte procentuale în contextul unei dinamici de 5,7% a fondului de salarii din economie, iar încasările din impozitul pe venit au consemnat doar o creștere marginală de 0,1 puncte procentuale. Pe de altă parte, veniturile din impozitul pe profit și TVA au scăzut cu câte 0,1 puncte procentuale, evoluție explicată atât de contracția economiei, cât și de măsurile de sprijin (bonificații pentru plata impozitului pe profit, accelerarea rambursărilor de TVA pentru susținerea lichidității în sectorul privat).

Grafic 6: Cheltuieli bugetare (ESA 2010, % PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor

Majorarea investițiilor, creșterea punctului de pensie și a cheltuielilor salariale, precum și cheltuielile suplimentare generate de criza sanitară au contribuit la creșterea semnificativă a cheltuielilor totale, ajungând la 42,4% din PIB în 2020. Această pondere reflectă o majorare cu 6,2 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în 2019. Cheltuielile cu formarea brută de capital fix (4,6% din PIB) au crescut cu 1,1 puncte procentuale, reprezentând cea mai însemnată sumă investită în economie în ultimii 10 ani. Totodată, cheltuielile cu asistența socială (13,5% din PIB) au crescut cu 1,6 puncte procentuale, pe fondul majorării succesive a punctului de pensie în 2019 și 2020, creșterii alocațiilor de stat pentru copii, majorării indemnizației sociale pentru pensionari, dar și acordării măsurilor active pentru susținerea ocupării în criza sanitară. Totodată, cheltuielile de personal (12,1% din PIB) au crescut cu 0,9 puncte procentuale, reflectând majorările salariale potrivit legii salarizării unitare, indemnizația de hrană, stimulentele de risc pentru Covid-19, precum și achitarea diferențelor salariale și a restanțelor din anii anteriori. Suplimentar, începând cu luna aprilie s-au realizat plăți cu caracter excepțional pentru susținerea economiei și a cheltuielilor sanitare ridicate care au generat o majorare a subvențiilor cu 0,6 puncte procentuale și a bunurilor și serviciilor cu 0,4 puncte procentuale (5,9% din PIB în anul 2020).

3.2. PERSPECTIVELE BUGETARE PE TERMEN MEDIU

3.2.1. PRINCIPALELE MĂSURI DE POLITICĂ FISCALĂ

Politica fiscal-bugetară pe anul 2021 și pe termen mediu asigură reducerea graduală a deficitului bugetar fără să afecteze perspectivele redresării economice. Bugetul aprobat pentru anul 2021 indică o ajustare a deficitului bugetar la 8% din PIB, în scădere cu 1,2 puncte procentuale față de cel înregistrat în anul anterior. În intervalul 2021-2024 este estimată o reducere semnificativă a deficitului bugetar de peste 6 puncte procentuale, până un nivel de sub 3% din PIB până în 2024, în principal ca urmare a diminuării cheltuielilor bugetare ca procent în PIB. Ajustarea deficitului structural urmează o traiectorie graduală similară, iar până în anul 2024 se estimează o consolidare de aproximativ 4,6 puncte procentuale.

Tabel 8: Soldul bugetului general consolidat (% PIB)

	2018 Realizat	2019 Realizat	2020 Estimări	2021 Estimări	2022 Estimări	2023 Estimări	2024 Estimări
Sold ESA	-2,9	-4,4	-9,2	-8,0	-6,2	-4,4	-2,9
Sold structural	-3,2	-5,0	-8,2	-7,6	-6,2	-4,8	-3,6

Sursa: Ministerul Finanțelor, Comisia Națională de Strategie și Prognoză

România a beneficiat în anul 2020 și beneficiază și în anul 2021 de „clauza generală derogatorie” de la prevederile Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC), ceea ce presupune că impactul bugetar aferent măsurilor adoptate pentru combaterea pandemiei Covid-19 și a efectelor sale negative (sociale și economice) nu va fi luat în considerare la evaluările Comisiei privind atingerea țintei de deficit în cadrul procedurii de deficit excesiv.

Măsurile adoptate în anul 2021 reflectă o politică bugetară prudentă, cu menținerea cheltuielilor salariale din sectorul public și a punctului de pensie la nivelul din 2020. Pentru anul 2021 nu sunt prevăzute majorări salariale în sectorul public sau majorări ale punctului de pensie, iar pe termen mediu se are în vedere asigurarea unui nivel sustenabil pentru aceste cheltuieli. Potrivit legislației în vigoare, valoarea punctului de pensie va crește cu rata medie a inflației, la care se adaugă cel mult 50% din creșterea reală a câștigului salarial mediu brut. În ceea ce privește politica de venituri, a fost adoptată o creștere ușoară a salariului minim brut pe țară, în timp ce în domeniul asistenței sociale a fost majorată alocația de stat pentru copii. În mod specific, măsurile din sfera politicii salariale și a asistenței sociale care fundamentează planificarea bugetară pentru 2021 sunt următoarele:

- menținerea cuantumului brut al salariilor la nivelul acordat pentru luna decembrie 2020;
- menținerea cuantumului sporurilor, indemnizațiilor, compensațiilor, primelor la nivelul cuantumului acordat pentru luna decembrie 2020, în măsura în care personalul ocupă aceeași funcție și își desfășoară activitatea în aceleași condiții;
- menținerea cuantumului indemnizației de hrană la nivelul stabilit pentru anul 2020;

- neacordarea de premii și a indemnizației de vacanță prevăzută de Legea-cadru nr. 153/2017;
- compensarea orelor suplimentare pentru personalul bugetar numai cu timp liber corespunzător²⁴;
- prelungirea folosirii voucherelor de vacanță emise în anul 2019 și anul 2020 până la sfârșitul anului 2021 și suspendarea emiterii de vouchere de vacanță pentru anul 2021 de către autoritățile și instituțiile publice;
- majorarea salariului minim brut cu 3,1% față de luna decembrie 2020, la valoarea de 2300 de lei pe lună, începând cu data de 13 ianuarie 2021;
- majorarea cuantumului alocației de stat cu 16% față de valoarea din decembrie 2020, începând cu ianuarie 2021;
- modificarea tarifelor oferite studenților pentru mijloacele de transport²⁵.

Concomitent cu reducerea graduală a deficitului bugetar, susținerea sectoarelor și salariaților afectați de criza sanitară rămâne prioritară și în 2021. Măsurile de combatere a pandemiei Covid-19 cu impact asupra cheltuielilor bugetului general consolidat însumează 14,38 miliarde lei în anul 2021. Unele măsuri adoptate în 2020 pentru înlăturarea efectelor crizei sanitare au fost prelungite până la 30 iunie 2021: acordarea indemnizației de șomaj tehnic pe perioada suspendării contractului de muncă²⁶; decontarea a 50% din salariul angajatului (dar nu mai mult de 2500 de lei) pentru angajatorii care angajează pe perioadă nedeterminată, cu normă întreagă, anumite categorii de persoane²⁷; decontarea unei părți de 41,5% din salariul aferent zilelor lucrate (dar nu mai mult de 41,5% din câștigul salarial mediu brut prevăzut în legislație) pentru angajații care încheie contracte individuale de muncă pe perioadă determinată până la 3 luni²⁸.

Sprijinirea mediului de afaceri continuă în anul 2021 prin intermediul programelor pentru finanțarea întreprinderilor mici și mijlocii. Programele începute în anul 2020, sunt continuate în anul curent - IMM Invest (plafonul total al garantiilor este în valoare de 15 miliarde lei, din care 1 miliard lei este alocat programului AGRO IMM Invest) cu noi componente de finanțare: IMM Leasing de echipamente și utilaje; IMM Factor (plafonul total al garanțiilor de 1 miliard lei); Programul "Ajutoare de stat pentru finanțarea

²⁴ Pentru polițiști și cadre militare se mențin reglementările din anii anteriori care vizează acordarea drepturilor salariale pentru activitatea desfășurată în zilele de sărbători legale;

²⁵ Studenții înmatriculați la forma de învățământ cu frecvență, în instituțiile de învățământ superior acreditate, în vârstă de până la 26 de ani, beneficiază de tarif redus cu 50% pe mijloacele de transport local în comun, transportul intern auto, transport intern feroviar la toate categoriile de trenuri și naval. Studenții orfani sau proveniți din casele de copii beneficiază de gratuitate pentru aceste categorii de transport.

²⁶ Indemnizația este stabilită la 75% din salariul de bază corespunzător locului de muncă ocupat, dar nu mai mult de 75% din câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2020 (O.U.G. 211/2020)

²⁷ Persoane cu vârsta cuprinsă între 16 și 29 de ani, înregistrați ca șomeri sau persoane în vârstă de peste 50 de ani ale căror raporturi de muncă au încetat din motive neimputabile (O.U.G. 220/2020)

²⁸ O.U.G. 132/2020 modificată prin O.U.G. 220/2020

proiectelor de investiții”; Programul ”Transferuri în cadrul schemelor de ajutor de stat reprezentând sume restituite la acciză pentru motorina utilizată drept combustibil”. Suplimentar, pentru operatorii economici din sectorul turismului este prevăzută în anul 2021 acordarea unui ajutor nerambursabil care să acopere o parte din pierderea din cifra de afaceri aferentă perioadei în care activitatea lor a fost afectată de primul val al pandemiei de COVID-19.

Bugetul aprobat pe anul în curs reflectă o îmbunătățire a compoziției cheltuielilor bugetare în ceea ce privește volumul investițiilor. Consolidarea sustenabilă a deficitului bugetar nu afectează capacitatea României de a susține redresarea economiei și nici finanțarea investițiilor, ca modalitate de susținere a unei creșteri economice durabile. Comparativ cu anii trecuți, sunt prevăzute mai multe resurse alocate pentru investiții, cuantificate în medie la 5,2% din PIB pe întreg orizontul de proiecție. Totodată, pe lângă creșterea volumului cheltuielilor de investiții, se asigură pe termen mediu și o îmbunătățire a structurii cheltuielilor de investiții în favoarea creșterii ponderii proiectelor europene în totalul surselor de finanțare.

Din perspectiva proiecțiilor privind veniturile bugetare în 2021, nu sunt planificate modificări ale sistemului de taxe și impozite. În sfera accizelor sunt prevăzute ușoare majorări ale nivelului accizei la tutun, potrivit calendarului de creștere graduală a nivelului accizelor prevăzut în Codul fiscal. Totodată nivelul accizei totale pentru țigarete s-a majorat de la 1 ianuarie (de la 533,97 lei/1000 țigarete la 546,21 lei/1000 țigarete) astfel încât să fie respectate cerințele prevăzute de Directiva 2011/64/UE a Consiliului privind structura și ratele accizelor aplicate tutunului prelucrat. Ulterior, de la 1 aprilie, nivelul accizei totale la țigarete va crește potrivit calendarului de creștere graduală a nivelului accizei totale pentru țigarete prevăzut în Codul fiscal.

Ulterior aprobării legilor bugetare, în domeniul Codului de procedură fiscală s-au adoptat de către Guvern următoarele măsuri cu impact fiscal (metodologie cash), pentru sprijinirea populației și mediului de afaceri, în contextul pandemiei COVID-19:

- s-a reglementat faptul că solicitarea la rambursare prin deconturile cu sumă negativă de taxă pe valoarea adăugată cu opțiune de rambursare, depuse în cadrul termenului legal de depunere, să se facă cu efectuarea ulterior a inspecției fiscale, până la data de 31 ianuarie 2022;
- au fost instituite măsuri de acordare a unor facilități fiscale care vizează toți contribuabilii care au datorii restante la 31 martie 2020 (persoane fizice, juridice, persoane fizice care desfășoară activități economice sau profesii libere, entități fără personalitate juridică, instituții publice, etc.), respectiv de anulare a accesoriilor datorate cu condiția achitării obligațiilor bugetare principale și a obligațiilor bugetare; în acest caz cererea de anulare a accesoriilor se poate depune până la 31 ianuarie 2022;
- flexibilizarea condițiilor de accesare a restructurării obligațiilor bugetare, prin adoptarea unor prevederi prin care să se reglementeze: includerea în sfera obligațiilor bugetare pentru care se poate acorda restructurarea obligațiilor

bugetare restante până la 31 decembrie 2020, prelungirea termenului de depunere a notificărilor privind intenția de a beneficia de restructurarea obligațiilor bugetare până la 30 septembrie 2021, iar cererea de restructurare să poată fi depusă până la data de 31 ianuarie 2022;

- reglementarea unei proceduri simplificate de acordare a eșalonării la plată pentru cel mult 12 luni, pentru obligațiile bugetare principale și accesorii a căror scadență/termen de plată se împlinește după declararea stării de urgență până la data eliberării certificatului de atestare fiscală, dacă sunt îndeplinite anumite condiții; cererea de acordare a eșalonării se poate depune până la 30 septembrie 2021.

3.2.2. PROIECȚIILE AGREGATELOR BUGETARE

Ajustarea deficitului bugetar pe termen mediu este explicată în principal de reducerea semnificativă a ponderii cheltuielilor bugetare în PIB, în timp ce ponderea veniturilor din taxe și impozite se menține relativ constantă. După dinamica accelerată a cheltuielilor publice din ultimii ani care a adăugat 8,9 puncte procentuale cumulativ în anul 2020 față de nivelul înregistrat în anul 2017 (33,6% din PIB față de 42,4% din PIB în 2020), proiecțiile de cheltuieli pe termen mediu indică un ritm de creștere anual moderat, inferior dinamicii estimate a PIB nominal. Această evoluție, susținută de reducerea cheltuielilor sanitare generate de pandemie, menținerea unei politici salariale prudente în sectorul bugetar și majorări limitate ale asistenței sociale, permite ajustarea cheltuielilor totale cu 5,2 puncte procentuale cumulativ până în anul 2024. Creșterea ușoară a ponderii veniturilor bugetare în PIB de aproximativ 1,1 puncte procentuale în perioada 2021-2024, este determinată în principal de absorbția accelerată a fondurilor europene în timp ce încasările din impozite și taxe se mențin relativ constante ca procent în PIB pe orizontul de proiecție.

În anul 2021 veniturile bugetare în termeni nominali sunt estimate la 33,3% din PIB, în creștere cu 0,2 puncte procentuale comparativ cu anul 2020. Proiecția este influențată, pe de o parte, de reducerea ușoară a ponderii în PIB a veniturilor din impozite curente pe venit și profit și din contribuții de asigurări sociale și, pe de altă parte, de creșterea ponderii în PIB a categoriei *alte venituri* cu 0,6 puncte procentuale. Încasările din impozitul pe venit și pe profit se diminuează cu 0,1 puncte procentuale, iar contribuțiile de asigurări sociale cu 0,4 puncte procentuale în principal ca urmare a decelerării creșterii câștigului salarial mediu brut în acest an în contextul majorării salariului minim cu 3,1% și menținerii remunerării salariaților din sectorul public la nivelul din 2020. Astfel, încasările din contribuții sociale se reduc la 11,6% din PIB în 2021, față de 12% din PIB în anul precedent. Veniturile din impozite pe producție și import se mențin la 10,4% din PIB în anul 2021, un ritm mai ridicat de încasări din TVA fiind compensat de creșterea mai redusă a veniturilor din accize.

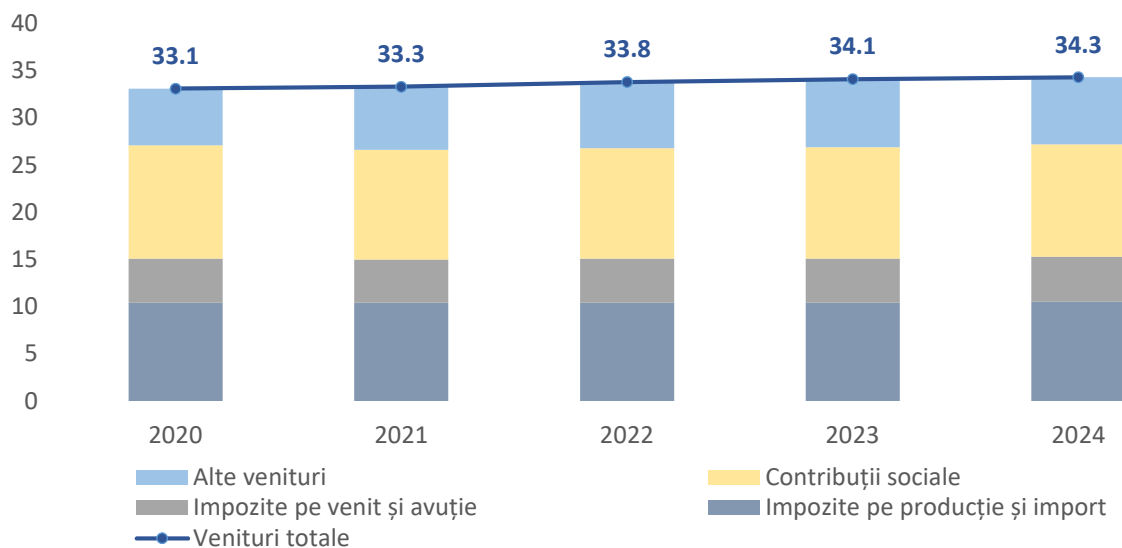
Veniturile din impozite pe proprietate²⁹ sunt estimate la 1% din PIB pe întreg orizontul de prognoză, reflectând printre altele, menținerea politicii de dividende în companiile de stat.

²⁹ În această secțiune, aceste venituri sunt incluse în categoria alte venituri.

Încasările cuprinse la *alte venituri* sunt estimate în creștere la 5,7% din PIB în anul 2021 în principal datorită sumelor din fonduri europene din Cadrul financiar multianual 2014-2020.

Pe termen mediu, veniturile bugetare sunt prognozate la un nivel mediu de 33,9% din PIB, în creștere ușoară față de nivelul prognozat pentru anul 2021. Comparativ cu nivelul înregistrat anul trecut, creșterea ponderii veniturilor bugetare la 34,3% din PIB în anul 2024 este determinată de majorarea absorbției fondurilor europene atât din cadrul financiar multianual anterior (până în anul 2023) cât și din noul cadru financiar 2021-2027 și din Mecanismul de Redresare și Reziliență. Proiecțiile privind încasările din impozite și taxe indică un nivel relativ constant de 28,1% din PIB până în anul 2024, similar cu cel înregistrat în anul 2020 și în ușoară creștere față de nivelul proiectat pentru anul curent. Încasările din contribuții de asigurări sociale sunt estimate în creștere graduală până la 11,9% din PIB în 2024, însă rămân inferioare nivelului de 12% din PIB înregistrat în anul 2020 ca urmare a menținerii unei politici salariale prudente în sectorul bugetar. Veniturile din impozitele pe venit și profit se mențin la 4,7% din PIB în 2022 și 2023, fiind estimate a se majora cu 0,1 puncte procentuale la finalul orizontului de prognoză în condițiile redresării profitabilității companiilor. Veniturile din impozitele pe producție și import sunt prognozate să crească marginal la 10,5% din PIB până în 2024 (din care 6,4% din PIB pentru TVA și 2,8% din PIB pentru accize), totuși acestea rămânând sub nivelul de 10,6% din PIB înregistrat în 2019.

Grafic 7: Venituri bugetare pe termen mediu (ESA 2010, % PIB)

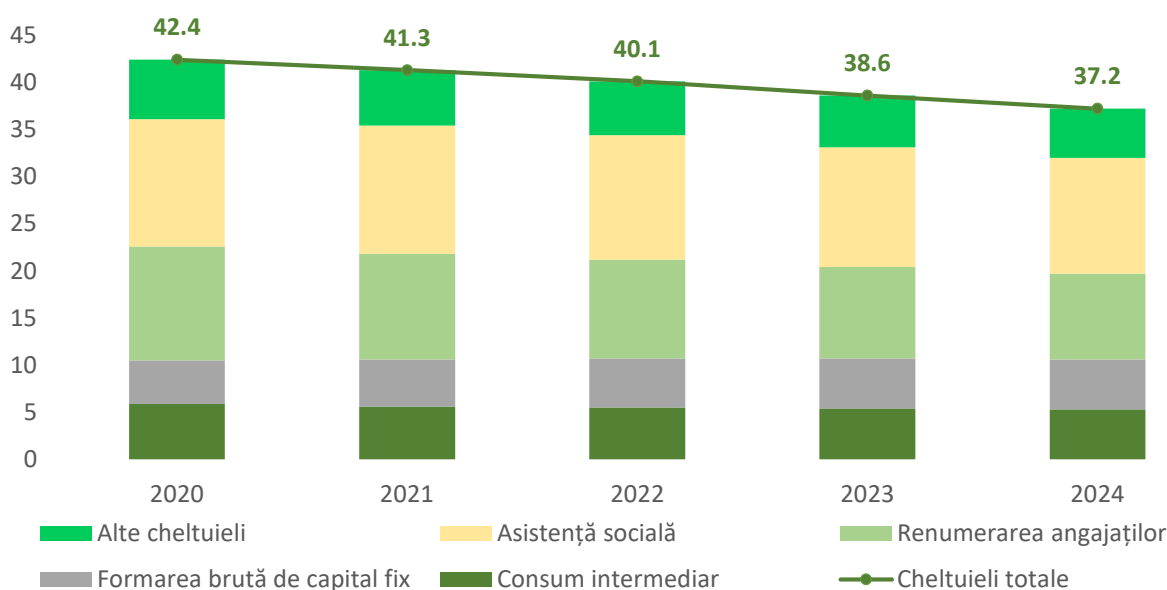
Sursa: Ministerul Finanțelor

Veniturile bugetare pe termen mediu pot fi mai ridicate decât cele cuprinse în proiecția actuală (riscuri pozitive). Estimările privind menținerea nivelului relativ constant al încasărilor din taxe și impozite ca pondere în PIB din proiecția actuală reflectă o ipoteză prudentă privind elasticitatea unitară a agregatelor de venituri la creșterea nominală a PIB. Totuși, proiecțiile actuale nu includ impactul măsurilor privind digitalizarea administrației fiscale și îmbunătățirii colectării creanțelor fiscale pe termen mediu, susținute prin programele de investiții cuprinse în PNRR. Având în vedere experiența altor state membre

UE care au implementat reforme similare și decalajele istorice semnificative privind colectarea taxelor și impozitelor estimate pentru România (în special gap-ul privind TVA), ne putem aștepta la creșterea gradului de încasare al veniturilor bugetare comparativ cu proiecția actuală cu 1-1,5% din PIB până în anul 2024.

În 2021 cheltuielile bugetare sunt estimate la 41,3% în PIB, în reducere cu un punct procentual față de anul anterior. Proiecția reflectă bugetul aprobat pentru anul 2021 și este explicată de reducerea ponderii în PIB a remunerării salariaților (cu 0,9 puncte procentuale), de reducerea consumului intermediar și a subvențiilor (cu 0,3 puncte procentuale, respectiv 0,5 puncte procentuale), în timp ce investițiile avansează cu 0,4 puncte procentuale la 5% din PIB. Totuși, excluzând subvențiile, toate celelalte categorii de cheltuieli prezintă o dinamică pozitivă față de nivelul înregistrat în anul 2020 și indică o menținere a sprijinului semnificativ pentru economia încă afectată de criza sanitară.

Grafic 8: Cheltuielile bugetare pe termen mediu (ESA 2010, % PIB)

Sursa: Ministerul Finanțelor

Pe termen mediu, toate categoriile de cheltuieli bugetare, cu excepția formării brute de capital fix se vor reduce treptat ca pondere în PIB. La finalul orizontului de prognoză este proiectat un nivel al cheltuielilor bugetare totale de 37,2% din PIB, în scădere cu 5,2 puncte procentuale comparativ cu cel înregistrat anul trecut (42,4% din PIB). Deși semnificativă pe termen mediu, consolidarea bugetară propusă nu afectează valorile nominale ale principalelor categorii de cheltuieli, iar ponderea în PIB a acestora rămâne în continuare mult superioară nivelului realizat în perioada 2006-2019 (medie de 36,6% din PIB). Ajustări semnificative ca pondere în PIB sunt estimate la cheltuielile de personal (în reducere cu 1,4 puncte procentuale în intervalul 2022-2024) și asistență socială (în reducere cu 0,9 puncte procentuale în intervalul 2022-2024) în contextul menținerii politicii salariale și sociale prudente, implementată începând cu 2021. Formarea brută de capital fix se va majora de la 5% din PIB în 2021, la 5,3% în 2023 și 2024, menținându-se astfel cel mai ridicat nivel al

cheltuielilor de investiții din ultimul deceniu. Cheltuielile cu dobânzile sunt estimate la același nivel mediu de 1,5% din PIB în condițiile menținerii dobânzilor scăzute pe întregul orizont de prognoză, în timp ce subvențiile se reduc marginal la 0,4% din PIB.

3.2.3. EXECUȚIA BUGETARĂ PENTRU TRIM I 2021

Execuția bugetului general consolidat, conform metodologiei naționale (cash), în primul trimestru al anului 2021 a înregistrat un deficit de 14,6 miliarde lei (1,28% din PIB estimat). Scăderea cu 0,4 puncte procentuale, comparativ cu deficitul bugetar înregistrat în perioada similară a anului trecut, a fost determinată de creșterea veniturilor bugetare cu aproximativ 0,7 puncte procentuale, evoluție parțial compensată de majorarea cheltuielilor bugetare cu aproximativ 0,2 puncte procentuale.

Veniturile bugetului general consolidat au însumat 85,8 miliarde lei în primele trei luni ale anului 2021, cu 18,8% peste nivelul încasat în perioada similară a anului trecut. Acest avans însemnat se datorează în principal efectului de bază redus aferent lunii martie 2020, când s-au adoptat măsuri fiscale menite să sprijine contribuabilii în contextul pandemiei (preponderent amânarea termenului de plată a obligațiilor fiscale), dar și recuperării parțiale a unor categorii de venituri. Cele mai pronunțate creșteri se remarcă în cazul TVA, contribuțiilor de asigurări, impozitelor pe proprietate și fondurilor europene.

Încasările din impozitul pe salarii și venit au totalizat 6,8 miliarde lei, în creștere cu 12,7% (an/an). Un aport însemnat la acest avans l-a avut evoluția încasărilor din impozitul aferent pensiilor (+47,4%), respectiv impozitul pe dividende (+16,3%), în timp ce veniturile din impozitul pe salarii au sporit cu 10,0% - o dinamică dublă față de cea a fondului de salarii din economie de 5,0%.

Contribuțiile de asigurări au înregistrat 30,5 miliarde lei, consemnând o creștere de 11,6% (an/an). Ca și în cazul impozitului pe venit, evoluția este superioară dinamicii fondului de salarii și se datorează atât bazei reduse din martie 2020, cât și recuperării unor venituri din contribuții aferente anului trecut.

Încasările din impozitul pe profit au însumat 3,9 miliarde lei, în creștere cu 34,9% (an/an). Acest avans a fost determinat de principala componentă – încasările din impozitul pe profit de la agenții economici, cu o dinamică pozitivă de 39,0% (an/an) .

Încasările din TVA au înregistrat 17,0 miliarde lei, în creștere cu 37,9% (an/an), în timp ce restituirile de TVA au totalizat 6,3 miliarde lei (nivel inferior celui înregistrat în primul trimestru al anului precedent). Aceste evoluții au fost influențate atât de baza comparabilă a lunii martie 2020 - când au fost implementate măsurile de amânare a termenului de plată a TVA și de accelerare a ramubursărilor de TVA, cu scopul de a asigura companiilor un nivel de lichiditate suplimentar în contextul crizei, cât și de recuperarea parțială a TVA aferentă anului 2020.

Veniturile din accize au însumat 7,8 miliarde lei, în creștere cu 4,4% (an/an) pe fondul evoluției încasărilor din accizele pentru produsele din tutun (+12,3%, an/an), susținută de majorarea accizei la țigarete cu 8,4%. Pe de altă parte, încasările din accizele pentru produse

energetice s-au contractat cu 3,3% (an/an), în principal ca urmare a reducerii consumului de carburanți în conjunctura actuală. Evoluția lunară a încasărilor din accize prezintă în general o volatilitate mai ridicată, determinată atât de politica operatorilor economici de antrepozitare fiscală a produselor accizabile, cât și de volatilitatea consumului.

Veniturile din impozite și taxe pe proprietate au înregistrat 4,1 miliarde lei, nivel aproape dublu față de cel consemnat în aceeași perioadă a anului trecut. Evoluția se datorează atât efectului de bază redus, ca urmare a prorogării termenului de plată al impozitelor în 2020 (de la 31 martie la 30 iunie), cât și unor modificări legislative intrate în vigoare în ianuarie 2021.

Veniturile nefiscale au înregistrat 6,3 miliarde lei, în creștere cu 14,3% (an/an), influențată în principal de evoluția pozitivă a sumelor din vânzarea certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră.

Sumele rambursate de Uniunea Europeană în contul plăților efectuate și donații au totalizat 5,0 miliarde lei, în creștere cu 28,6% față de nivelul înregistrat în aceeași perioadă a anului trecut.

Cheltuielile bugetului general consolidat au însumat de 100,4 miliarde lei, în creștere cu 11,2% față de nivelul înregistrat în aceeași perioadă a anului precedent. Majorarea cheltuielilor a fost determinată inclusiv de continuarea măsurilor cu caracter excepțional, în domeniul social și economic, pentru diminuarea efectelor negative asupra economiei (3,9 miliarde lei).

Cheltuielile de personal au însumat 27,7 miliarde lei, în creștere cu 5,8% (an/an). Din totalul cheltuielilor de personal, plățile reprezentând stimulentele de risc acordate pentru COVID-19 au fost de 52,1 milioane lei, în timp ce alte cheltuieli de personal, inclusiv sporuri acordate personalului medical și auxiliar implicați în activitățile cu pacienții diagnosticați cu COVID-19 au totalizat 797,7 milioane lei.

Cheltuielile cu bunuri și servicii au însumat 13,0 miliarde lei, în creștere cu 6,7% (an/an). O majorare se reflectă la bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate de 7,3% (an/an), determinată preponderent de deconturile mai mari pentru plata medicamentelor care fac obiectul contractelor cost-volum rezultat și pentru decontarea serviciilor medicale în ambulatoriu. De asemenea, conform datelor comunicate de ordonatorii principali de credite, 1,8 miliarde lei reprezintă plăți pentru medicamente, materiale sanitare, reactivi și alte produse necesare diagnosticării și tratării pacienților infectați cu coronavirusul SARS-CoV-2, precum și plata pentru vaccinuri împotriva Covid -19.

Cheltuielile cu asistența socială au fost de 38,2 miliarde lei, în creștere cu 16,5% (an/an). Evoluția cheltuielilor cu asistența socială a fost influențată în principal de majorarea punctului de pensie și a nivelului indemnizației sociale pentru pensionari de la 1 septembrie 2020, respectiv majorările succesive privind alocațiile de stat pentru copii. Totodată, se continuă plățile pentru măsurile care au fost luate cu caracter excepțional, în domeniul social și economic, pentru diminuarea efectelor negative generate de pandemie: 0,7 miliarde lei pentru măsuri active, 0,3 miliarde lei pentru indemnizații acordate pe perioada

suspendării temporare a contractului individual de muncă din inițiativa angajatorului, 0,1 miliarde lei pentru indemnizații acordate pentru alți profesioniști și pentru persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă care întrerup activitatea ca urmare a efectelor SARS-CoV-2, 0,1 miliarde lei pentru sume acordate angajatorilor pentru decontarea unei părți a salariului brut al angajaților menținuți în muncă, 15,8 milioane lei sume acordate angajatorilor pentru încadrarea în muncă a unor categorii de persoane, precum și 0,15 miliarde lei indemnizații acordate pe perioada reducerii temporare a activității pentru profesioniști precum și pentru persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă în baza Legii nr.1/2005.

Cheltuielile pentru investiții, care includ cheltuielile de capital, precum și cele aferente programelor de dezvoltare finanțate din surse interne și externe, au fost în valoare de 8,1 miliarde lei, în creștere cu 27,5% (an/an). O creștere mai accentuată au consemnat-o proiectelor finanțate din fonduri externe nerambursabile postaderare, acestea reprezentând 47,5% din totalul cheltuielilor pentru investiții pe primele trei luni ale anului 2021.

De asemenea, din bugetul Ministerului Afacerilor Interne au fost realizate plăți în valoare de 99,1 milioane lei pentru achiziționarea de produse - stocuri de urgență medicală, inclusiv scannere termice pentru combaterea răspândirii infecției cu coronavirus.

4. EVOLUȚIILE ȘI NIVELUL DATORIEI GUVERNAMENTALE³⁰

Datoria guvernamentală și strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale

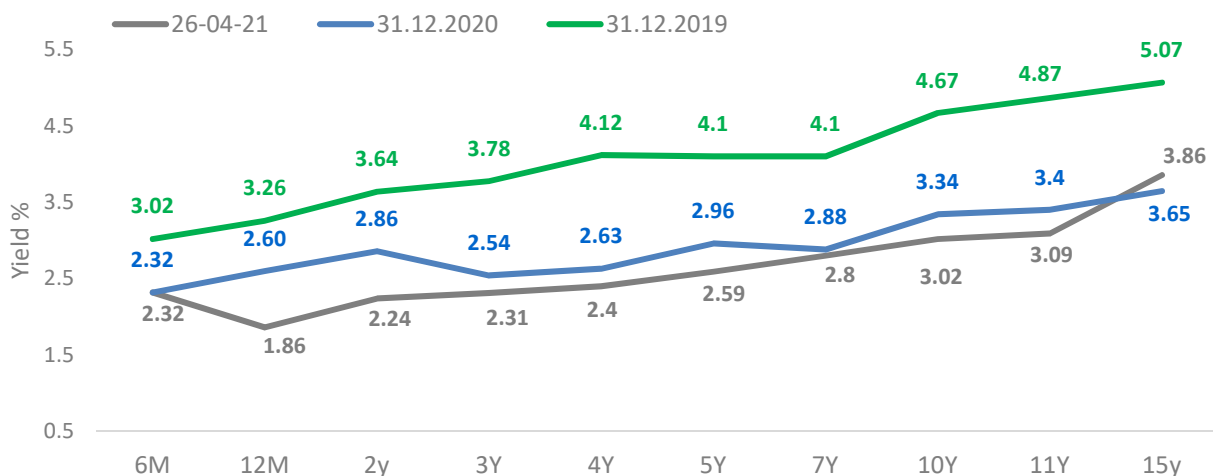
Datoria guvernamentală, conform metodologiei UE, s-a situat la sfârșitul anului 2020 la un nivel de 47,3% din PIB, inferior plafonului de 60% stabilit prin Tratatul de la Maastricht. Din total datorie guvernamentală, datoria internă a reprezentat 23,2% din PIB, iar datoria externă a fost de 24,1% din PIB. Întrucât a fost depășit pragul de 45% din PIB stabilit prin Legea responsabilității fiscal bugetare nr.69/2010, Ministerul Finanțelor va prezenta Guvernului un raport privind justificarea creșterii datoriei guvernamentale și propuneri pentru menținerea acestui indicator la un nivel sustenabil.

Obiectivele Strategiei de administrare a datoriei publice guvernamentale pe termen mediu sunt următoarele: asigurarea necesarului de finanțare al administrației publice centrale, pe fondul minimizării costurilor pe termen mediu și lung; limitarea riscurilor asociate portofoliului datoriei publice guvernamentale, și dezvoltarea pieței interne a titlurilor de stat.

În anul 2020, finanțarea internă a fost realizată în conformitate cu planul de finanțare anunțat la începutul anului prin organizarea de licitații regulate de titluri de stat cu maturități inițiale cuprinse între 6 luni și 15 ani. Volumul total împrumutat pe piața internă s-a ridicat la ~85 miliarde lei (prin emisiuni de titluri de stat denumite în lei și euro), din care 9% datorie pe termen scurt, 58% pe termen mediu și 33% pe termen lung. În plus față de această sumă, 6,5 miliarde lei au fost împrumutați sub forma titlurilor de stat dedicate populației, în cadrul celor 2 programe de titluri de stat destinate populației TEZAUR și FIDELIS. Prin intermediul Programului TEZAUR se emit titluri de stat destinate populației prin intermediul unităților operative ale Trezoreriei Statului, precum și prin subunitățile poștale ale Companiei Naționale Poșta Română, iar prin intermediul programului FIDELIS, titluri de stat destinate populației care se listează pe piața reglementată administrată de Bursa de Valori București - S.A. și supravegheată de către Autoritatea de Supraveghere Financiară.

³⁰ Toți indicatorii utilizați în acest capitol sunt în conformitate cu metodologia UE.

Grafic 9: Randamentele titlurilor de stat pe piața primară

Sursa: Ministerul Finanțelor

În ceea ce privește finanțarea externă în anul 2020, aceasta s-a realizat în principal prin intermediul a patru tranzacții de euroobligațiuni, după cum urmează:

- în data de 28 ianuarie 2020, a fost atrasă suma de 3 miliarde EUR printr-o emisiune de euroobligațiuni în două tranșe, din care 1,4 miliarde EUR cu scadența de 12 ani (randament 2,025%, cupon de 2,000%) și 1,6 miliarde EUR cu scadența de 30 ani (randament de 3,391%, cupon de 3,375%);
- în data de 26 mai a fost atrasă suma de 3,3 miliarde EUR printr-o emisiune de euroobligațiuni în două tranșe, din care 1,3 miliarde EUR cu maturitatea de 5 ani (randament de 2,793%, cupon de 2,750%) și 2 miliarde EUR cu scadența de 10 ani (randament de 3,624%, cupon de 3,624%).
- în data de 14 iulie a fost atrasă suma de 3,3 miliarde USD printr-o emisiune de euroobligațiuni în două tranșe, din care 1,3 miliarde USD cu maturitatea de 10 ani (randament de 3,045%, cupon de 3,000%) și 2 miliarde USD cu scadența de 30 ani (randament de 4,000%, cupon de 4,000%).
- în data de 2 decembrie a fost atrasă suma de 2,5 miliarde EUR printr-o emisiune de euroobligațiuni în două tranșe, din care 1 miliard EUR cu maturitatea de 9 ani (randament de 1,468%, cupon de 1,375%) și 1,5 miliarde EUR cu scadența de 20 ani (randament de 2,650%, cupon de 2,625%).

În perioada 2021-2024, Ministerul Finanțelor va urmări îndeplinirea obiectivelor prevăzute în Strategia de administrare a datoriei publice guvernamentale pe termen mediu. În implementarea politicii de finanțare se va avea în vedere finanțarea deficitului bugetar în mod echilibrat din surse interne și externe, în principal prin emisiuni de titluri de stat, iar refinanțarea datoriei publice guvernamentale scadente se va efectua de pe piața de pe care s-a emis inițial datoria. În realizarea procesului de finanțare, Ministerul Finanțelor va continua să mențină o abordare flexibilă și transparentă reacționând cu promptitudine

la modificările contextului de piață și la comportamentul investitorilor. În scopul diversificării bazei de investitori și a creșterii accesibilității persoanelor fizice la cumpărarea titlurilor de stat, se are în vedere continuarea emisiunilor de titluri de stat pentru populație în cadrul celor două programe dedicate TEZAUR și FIDELIS, în limita unui plafon anual indicativ. Pentru Programul TEZAUR se are în vedere introducerea de facilități care să permită realizarea în mediu online a subscrierilor și rambursărilor sumelor datorate la scadență investitorilor.

În anul 2021, necesarul brut de finanțare se situează la aproximativ 130,8 miliarde lei. Volumul total al împrumuturilor care urmează să fie atrase de Ministerul Finanțelor de pe piețele interne și externe este determinat de un nivel al deficitului bugetar de ~80 miliarde lei (7,16% din PIB) și de nivelul datoriei publice care urmează să fie refinanțat în 2021 în valoare de 50,9 miliarde lei. Pentru anul 2021, volumul indicativ al titlurilor de stat anunțate care urmează a fi emise pe piața internă este de aproximativ 85,5 miliarde de lei, în timp ce suma care va fi mobilizată de pe piața externă este de aproximativ 8,5 miliarde (echivalent) euro prin emisiuni de euroobligațiuni în cadrul programului MTN, prin trageri de la instituții financiare internaționale (IFI) și împrumut UE - Instrument SURE.

Până în prezent³¹, în cursul anului 2021 Ministerul Finanțelor a atras de pe piața internă peste 32,2 miliarde lei (din care 3,2 miliarde lei prin programele TEZAUR și FIDELIS) și 3,5 miliarde euro de pe piața externă prin intermediul unei emisiuni de eurobonduri ceea ce echivalează cu un grad de realizare a planului de finanțare anual în procent de 37,7%. Suma de 3,5 miliarde euro a fost atrasă de pe piața externă prin intermediul unei emisiuni de euroobligațiuni în data de 14 aprilie 2021, în două tranșe, din care 2 miliarde euro cu scadența de 12 ani (randament 2,104%, cupon de 2,000%) și 1,5 miliarde euro cu scadența de 20 ani (randament de 2,773%, cupon de 2,75%).

Având în vedere nivelul estimat al deficitelor bugetare ESA în perioada 2021 – 2024, estimăm că ponderea datoriei guvernamentale brute nu va depăși 54,0% din PIB. Dacă se au în vedere activele financiare lichide³², nivelul datoriei guvernamentale nete (reprezentând datoria guvernamentală brută minus activele financiare lichide) în perioada de analiză nu va depăși 48,0% din PIB. Pentru limitarea riscului de refinanțare, Ministerul Finanțelor intenționează să utilizeze operațiuni de administrare a pasivelor (răscumpărări anticipate sau preschimbări de titluri de stat). De asemenea, pentru reducerea expunerii la riscul valutar și de rată de dobândă asociate portofoliului de datorie publice guvernamentale, Ministerul Finanțelor are în vedere utilizarea instrumentelor financiare derivate (swap valutar și swap pe rată de dobândă), în anul 2021 urmând să se finalizeze cadrul operațional și să fie încheiate de acorduri-cadru ISDA Master Agreement cu o serie de contrapartide. Pentru îmbunătățirea managementului datoriei publice și evitarea presiunilor temporare în asigurarea surselor de finanțare a deficitului bugetar și de

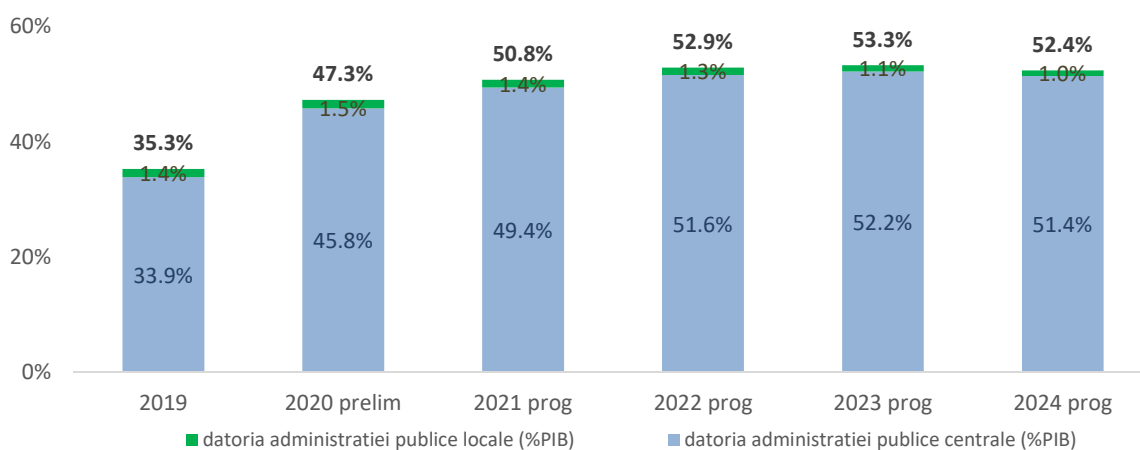
³¹ 27 aprilie 2021

³² Activele financiare lichide se refera la următoarele instrumente : AF1 – aur și DST, AF2 – depozite și numerar, AF3- titluri de valoare, altele decât acțiuni, AF5 – acțiuni și alte participații la capital, dacă sunt cotate la bursă, inclusiv acțiunile fondurilor mutuale, conform metodologiei pentru Programul de Convergență.

refinanțare a datoriei publice guvernamentale, Ministerul Finanțelor are în vedere menținerea rezervei financiare (buffer) în valută aflată la dispoziția Trezoreriei Statului, care să permită gestionarea riscului de refinanțare și de lichiditate. În prezent, politica Ministerul Finanțelor este de menținere a acestei rezerve la un nivel care să acopere până la 4 luni necesar brut de finanțare.

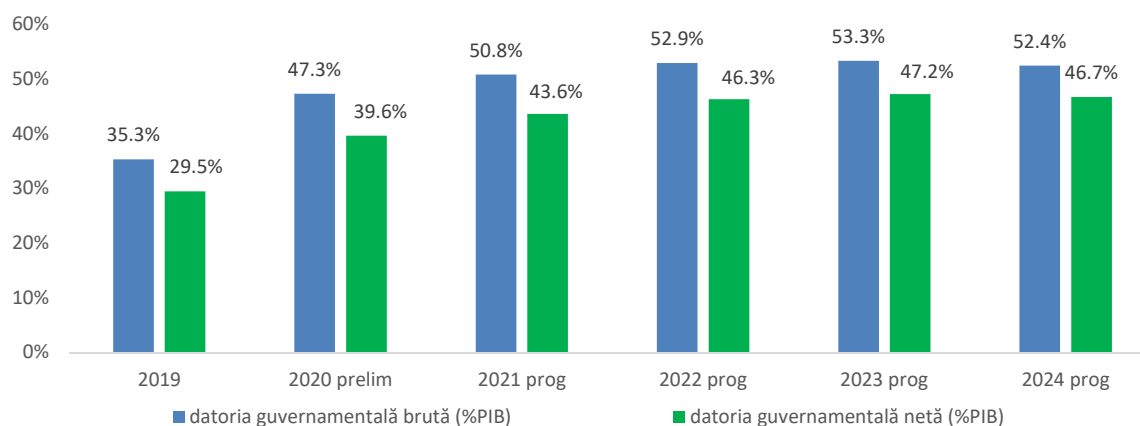
Pe termen mediu, se are în vedere diversificarea instrumentelor de finanțare, prin realizarea de emisiuni de obligațiuni “verzi” și crearea Cadrului general de emisiuni de obligațiuni verzi la nivel suveran, urmând să fie identificate în bugetul de stat proiectele de investiții/cheltuieli “verzi”.

Grafic 10: Datoria guvernamentală brută conform metodologiei UE

Sursa: Ministerul Finanțelor

Grafic 11: Datoria guvernamentală conform metodologiei UE

Sursa: Ministerul Finanțelor

Factorii care au influențat asupra modificării ponderii datoriei guvernamentale în PIB în perioada 2021-2024, inclusiv ajustările stoc-fluxuri sunt prezentați în anexa 4.

5. ANALIZA DE SENZITIVITATE ȘI RISCURI

5.1 SENZITIVITATEA PROIECȚIILOR BUGETARE ȘI A DATORIEI PUBLICE

Senzitivitatea proiecțiilor bugetare privind încasările din impozite și taxe la evoluțiile indicatorilor macroeconomici, indică un risc ridicat asociat cu veniturile din contribuții sociale și taxa pe valoare adăugată. Impactul asupra veniturilor bugetare a variației cu 1 punct procentual a variabilelor economice menționate este prezentat în tabelul următor.

Tabel 9: Sensitivitatea proiecțiilor bugetare pentru diferite scenarii și ipoteze

Categoria de impozite și taxe	Baza macroeconomică	Modificări ale bazei macroec.	Modificări ale veniturilor (% din PIB) 2021
Impozitul pe venit	Câștig mediu brut	Redus cu 1 pp	-0,019
	Număr mediu de salariați	Redus cu 1 pp	-0,018
Contribuțiile sociale	Câștig mediu brut	Redus cu 1 pp	-0,092
	Număr mediu de salariați	Redus cu 1 pp	-0,092
Impozitul pe profit	PIB	Redus cu 1 pp	-0,011
TVA	PIB	Redus cu 1 pp	-0,054

Sursa: calcule Ministerul Finanțelor

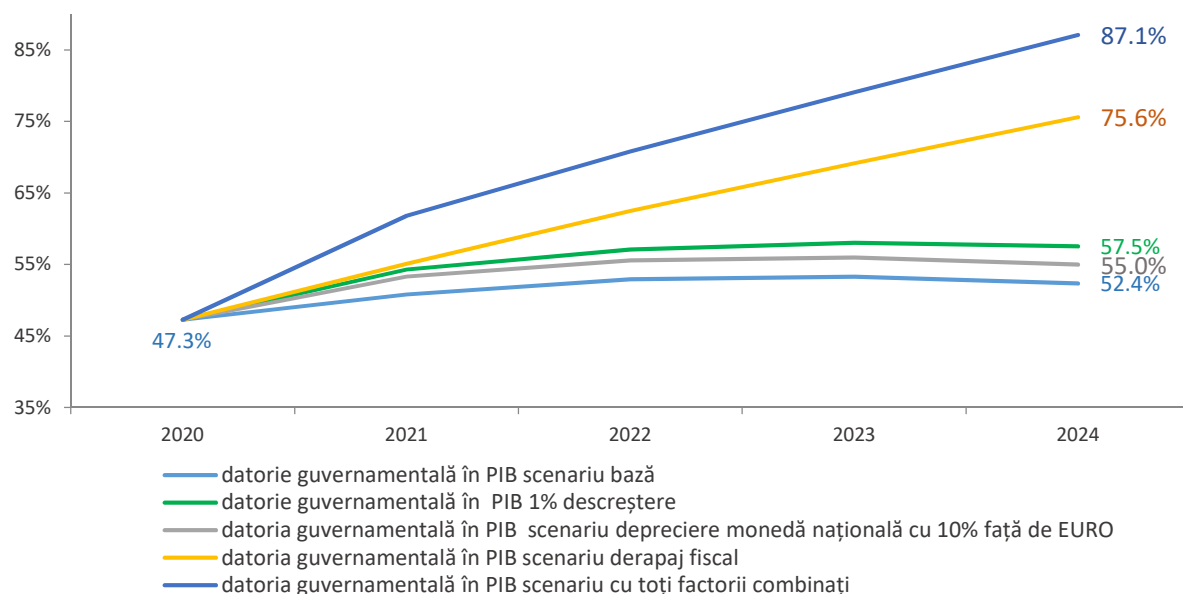
Analiza de sensitivitate a datoriei publice³³ surprinde: (i) influența creșterii economice, a deprecierei monedei naționale, precum și a derapajului fiscal asupra soldului datoriei guvernamentale și (ii) influența deprecierei monedei naționale și a modificării ratelor de dobândă asupra plăților de dobânzi.

În graficul de mai jos se observă că influența unei scăderi cu 1 punct procentual al PIB real ar avea un impact negativ asupra nivelului de îndatorare, respectiv de creștere cu 5,1 puncte procentuale din PIB în anul 2024. De asemenea, deprecierea monedei naționale cu 10% față de euro, principala valută în care este denominată datoria guvernamentală în valută, ar determina creșterea cu 2,6 puncte procentuale a ponderii datoriei guvernamentale în PIB în 2024. Un derapaj fiscal transpus într-un deficit în numerar de finanțat de 11,3%³⁴ din PIB în perioada 2021 – 2024 ar conduce la o creștere a nivelului de îndatorare cu până la 23,2 puncte procentuale din PIB în 2024, în timp ce influența combinată a acestor factori asupra ponderii datoriei guvernamentale în PIB determină o creștere a acestui indicator cu 34,7 puncte procentuale din PIB în anul 2024.

³³ Toți indicatorii utilizați în acest subcapitol sunt în conformitate cu metodologia UE.

³⁴ La determinarea acestui indicator s-a avut în vedere prognoza de toamna 2020 a CE care estimează pentru 2021 un deficit ESA2010 de 11,3% din PIB.

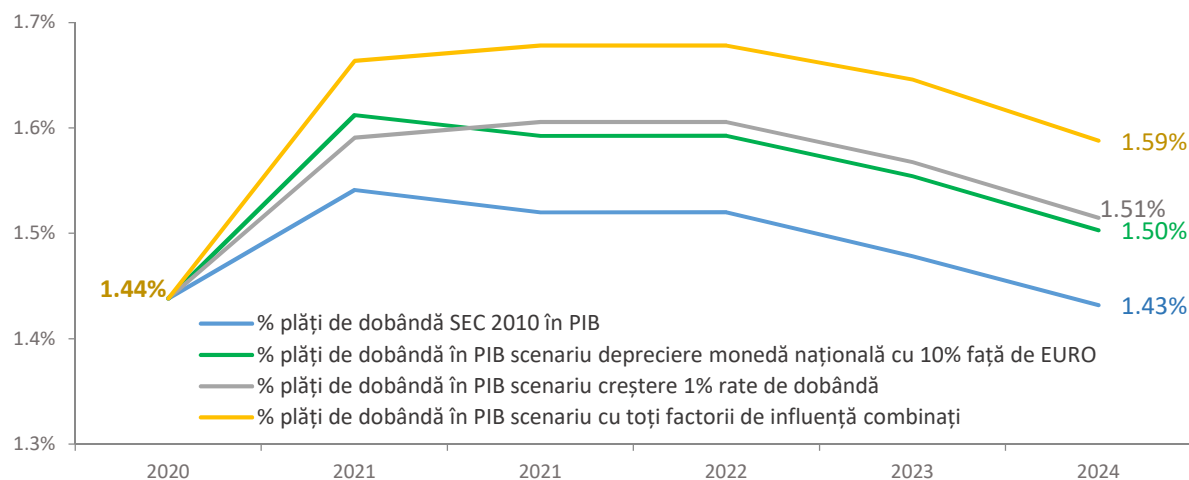
Grafic 12: Factori de influență asupra datoriei guvernamentale

Sursa: Ministerul Finanțelor

În graficul de mai jos se observă că deprecierea monedei naționale față de euro ar avea un impact negativ scăzut asupra plăților de dobândă, în sensul creșterii ponderii acestora în PIB cu până la 0,07 puncte procentuale din PIB în anul 2024, în timp ce creșterea ratelor de dobândă cu 1% ar conduce la o creștere a ponderii plăților de dobândă în PIB cu până la 0,08 puncte procentuale în anul 2024. Influența combinată a acestor factori asupra plăților de dobândă ar determina o creștere a acestor plăți cu 0,16 puncte procentuale din PIB în anul 2024.

Grafic 13: Factorii de influență asupra plăților de dobândă

Sursa: Ministerul Finanțelor

5.2 RISCURI

Persistența incertitudinii privind traiectoria pandemiei face dificil de echilibrat balanța riscurilor care pot influența indicatorii macroeconomici. Printre riscurile care pot deteriora cadrul de creștere economică pot fi amintite: apariția noilor tulpini ale virusului și eficiența răspunsului vaccinelor la acestea, suspendarea unor vaccinuri pe considerente de siguranță, creșterea numărului de infectări care a condus la adoptarea de noi măsuri de carantinare în unele state membre, persistența pagubelor existente la nivelul economiilor, înăsprirea condițiilor financiare pe măsură ce măsurile suport vor fi retrase și posibilitatea escaladării prețurilor, riscuri geopolitice, comerciale și tehnologice ca urmare a persistenței tensiunilor SUA-China.

Totodată, balanța riscurilor poate fi înclinată spre o revizuire pozitivă a perspectivelor economice în condițiile: accelerării producerii și distribuirii vaccinurilor; aprobării noilor vaccinuri care nu necesită condiții de păstrare foarte stricte și care pot fi administrate într-o singură doză, putând facilita o vaccinare în masă mai rapidă; îmbunătățirii perspectivelor consumatorului ce poate influența pozitiv serviciile; efectelor mai pronunțate decât anticipate a politicilor fiscale de susținere a economiilor; coordonării internaționale în ceea ce privește restrângerea politicilor de sprijin economic.

Pe partea fiscală, riscurile sunt strâns legate de evoluția pandemiei în România și Uniunea Europeană, restricțiile privind mobilitatea și impactul acestora asupra unor sectoare economice. Totuși, se constată o creștere a rezilienței sectoarelor economice la restricțiile locale implementate în ultimele luni, reflectată și de încasările de venituri bugetare peste așteptări în martie și aprilie. Dacă această tendință se confirmă în perioada următoare, creșterea veniturilor bugetare poate genera o reducere a deficitului bugetar peste nivelul programat cu aproximativ 0,3% din PIB în anul 2021. Pe termen mediu, un scenariu de absorbție mai rapidă a fondurilor europene, inclusiv accelerarea implementării reformelor și investițiilor prin PNRR, poate conduce la o traiectorie de consolidare mai pronunțată a deficitului bugetar.

De asemenea, veniturile bugetare pe termen mediu pot fi mai însemnate decât cele cuprinse în proiecția actuală (riscuri pozitive). Estimările privind menținerea nivelului relativ constant al încasărilor din taxe și impozite ca pondere în PIB din proiecția actuală reflectă o ipoteză prudentă de estimare pe termen mediu. Materializarea impactului preconizat al măsurilor privind digitalizarea administrației fiscale și îmbunătățirii colectării creanțelor fiscale susținute prin programele de investiții cuprinse în PNRR, ar putea genera creșterea gradului de încasare al veniturilor bugetare comparativ cu proiecția actuală cu 1-1,5% din PIB până în anul 2024.

Sustenabilitatea este un subiect important pe agenda europeană, fiind analizată prin mai mulți indicatori ce sunt monitorizați în diferite publicații periodice ale Comisiei Europene.

Sustenabilitatea finanțelor publice are la bază o serie de factori determinanți, atât factori cantitativi, cât și factori calitativi precum: poziția bugetară inițială din prisma deficitului bugetar în raport cu nivelul datoriei, costul îmbătrânirii populației și modificarea structurii demografice cu implicațiile aferente, calitatea cheltuielilor publice, precum și destinația acestora, etc. Sustenabilitatea finanțelor publice pentru statele membre ale Uniunii Europene este analizată în detaliu o dată la trei ani, atât în cadrul *Raportului de sustenabilitate fiscală*, cât și în cadrul *Raportului privind îmbătrânirea populației*. Evaluarea situației României în ultimele rapoarte publicate a fost influențată semnificativ de prevederile legii pensiilor care includeau o creștere semnificativă a punctului de pensie și modificări ale formulei de calcul a pensiilor.³⁵

Modificările aduse legii pensiilor la începutul anului 2021 reduc riscul pe termen scurt.

Prin OUG 8/2021 Guvernul a amânat creșterea indexării ad-hoc a pensiilor și intrarea în vigoare a legii pensiilor 127/2019 începând cu 1 septembrie 2023. Estimările preliminare conduc la concluzia că riscul ridicat pe termen scurt identificat prin *Raportul de monitorizare a sustenabilității datoriei publice* publicat la începutul anului 2021, poate fi reclasificat la un risc redus. Pe termen lung însă, riscul privind sustenabilitatea finanțelor publice persistă și este considerabil. Modificările care vor intra în vigoare la 1 septembrie 2023 conduc la o creștere nesustenabilă a cheltuielilor cu pensiile și ulterior la un nivel ridicat al datoriei publice.³⁶

Discuțiile pe cadrul legii pensiilor continuă pentru diminuarea riscurilor pe termen lung.

Având în vedere prioritățile politicii fiscal-bugetare de reducere a deficitului pe termen mediu, precum și asigurarea sustenabilității finanțelor publice pe termen lung, în prezent se analizează propuneri de modificare a legii pensiilor care să asigure atât echitate pentru pensionari cât și sustenabilitatea finanțelor publice pe termen lung.

Estimările din *Raportul de îmbătrânire a populației (Ageing Report 2021)* indică o creștere a cheltuielilor cu pensiile comparativ cu evaluările anterioare. Exercițiul precedent (anul 2018) al Raportului privind îmbătrânirea populației prezenta o evoluție echilibrată a

³⁵România înregistrează un risc ridicat privind sustenabilitatea, determinat de creșterile mari ale cheltuielilor cu pensiile estimate, având în vedere legislația în vigoare în septembrie 2020. În *Raportul de monitorizare a sustenabilității datoriei publice*, publicat la începutul anului 2021, comparativ cu raportul anterior, România înregistrează o creștere a riscului privind sustenabilitatea finanțelor publice pe termen scurt de la nivel scăzut la nivel ridicat. Astfel, România se alătură unui grup restrâns de state membre care înregistrează risc ridicat pe toate orizonturile de timp analizate. Raportul precizează că, în cazul României, clasificarea de risc ridicat este determinată și de creșterea cheltuielilor cu îmbătrânirea populației

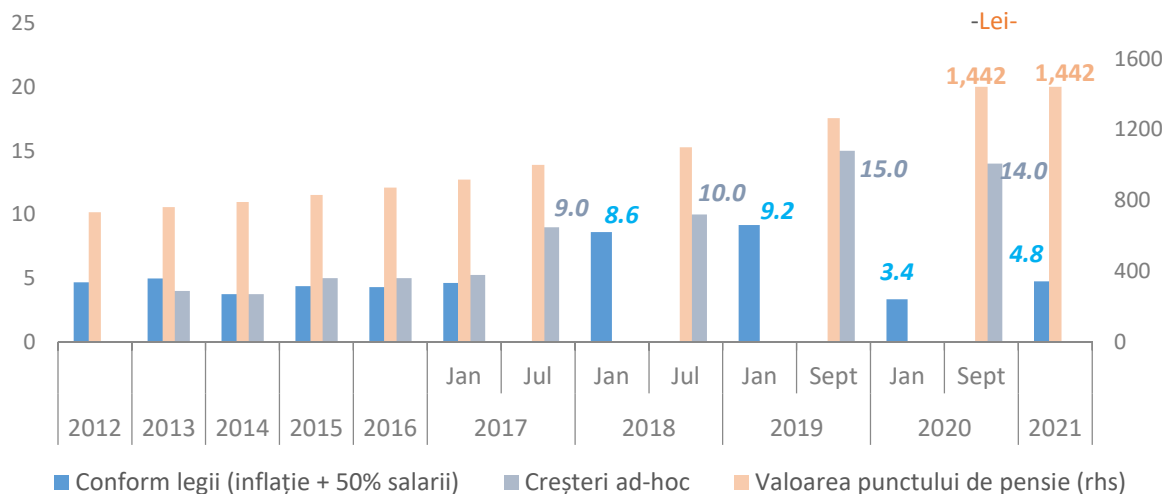
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip143_en.pdf

³⁶ *Raportul privind sustenabilitatea datoriei* publicat în februarie 2021 estimează o traiectorie de creștere rapidă a datoriei, atingând un nivel de peste 100% din PIB în anul 2030.

costurilor bugetare, media europeană a sporului cheltuielilor strict legate de îmbătrânirea populației fiind de 1,7 puncte procentuale. În runda de proiecție 2021, două treimi din totalul statelor membre estimează, la orizontul anului 2070, o creștere mai pronunțată a ponderii în PIB a acestui tip de cheltuieli. Efortul general în rândul statelor membre se îndreaptă și mai departe în direcția ajustărilor și reformelor din sectoarele pensiilor, sănătății și asistenței sociale. De menționat faptul că exercițiul de proiecție 2021 a fost realizat pe baza datelor și a cadrului legislativ de la începutul anului 2019, iar rezultatele vor fi revizuite.

În perioada 2013-16 indexarea punctului de pensie a fost în medie de aproximativ 4% pe an, dar începând cu anul 2017 creșterile ad-hoc au început să fie mai pronunțate (punctul de pensie a crescut cu 65% în perioada 2017-20). Proiecțiile incluse în Raportul privind îmbătrânirea populației, ediția 2021, indică o creștere a ponderii cheltuielilor cu pensiile din pilonul 1, de la 8,1% din PIB în anul 2019 la circa 14% din PIB la finele deceniului 2040-50, urmată de o scădere treptată, către finele perioadei de prognoză în 2070. Plățile din Pilonul 2 de pensii vor avea o pondere din ce în ce mai ridicată în totalul cheltuielilor cu pensiile, ajungând peste 1% din PIB la sfârșitul orizontului de prognoză.

Grafic 14: Evoluția recentă privind indexările punctului de pensie în România

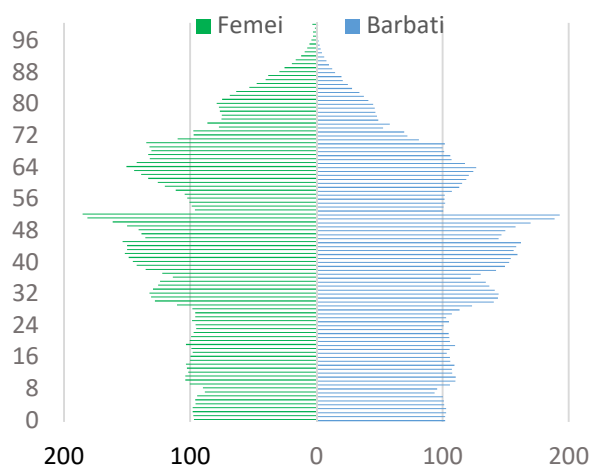

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor de la Casa Națională de Pensii Publice

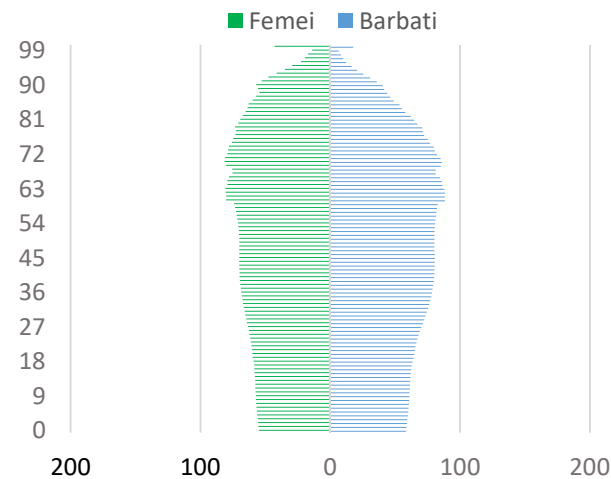
Comparativ cu evoluțiile la nivel european, ritmul de majorare a cheltuielilor legate de îmbătrânirea populației este caracterizat în România de o modificare accentuată a piramidei vârstelor.

Grafic 15: Structura populației României în anul 2020-2090

Structura Populației României în anul 2020

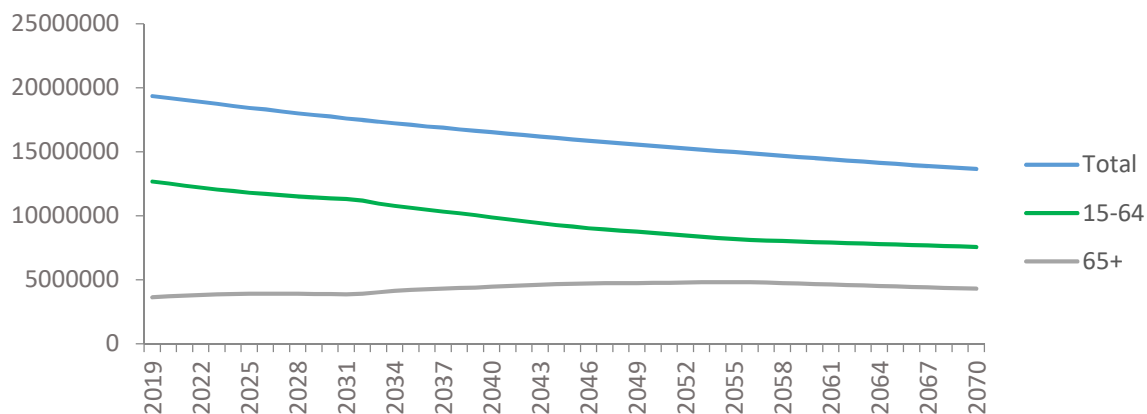
Structura Populației României în anul 2090

Sursa: Eurostat- EUROPOP 2019

Schimbările demografice vor modifica structura populației României. Amplora și viteza îmbătrânirii populației depind de tendințele viitoare în ceea ce privește speranța de viață, fertilitatea și migrația. Procesul de îmbătrânire va modifica raportul dintre populația la vârsta de pensionare și populația activă, ceea ce va aduce schimbări în structura pe vârste și implicații pe piața forței de muncă. Raportul dintre persoanele în vârstă de peste 65 de ani și cele în vârstă de muncă (15-64 de ani) va crește, ceea ce înseamnă că în perspectiva următorilor ani sistemul public de pensii va avea resurse mai diminuate în raport cu cheltuielile. Rezultatele previziunii demografice oferite de Eurostat pentru România³⁷ indică o scădere semnificativă a populației, cu 5,7 milioane persoane mai puțin în 2070 comparativ cu anul 2019. Deși populația tânără este în scădere ca urmare a numărului tot mai redus al femeilor aflate la vârsta de fertilitate, există totuși o serie de semnale pozitive din creșterea ratei fertilității. Pe de altă parte, conform estimărilor Eurostat (EUROPOP2019), în România, speranța de viață la naștere pentru bărbați este estimată să crească cu aproximativ 12 ani pe parcursul perioadei de proiecție, de la 71/9 în 2019 la 83/5 ani în 2070. Speranța de viață la naștere este estimată să crească cu 9 ani pentru femei, de la 79/5 ani în 2019 la 88/5 în 2070, ceea ce indică o ușoară convergență a speranței de viață între bărbați și femei. Pe termen mediu și lung, evoluția sectorului de pensii va fi influențată de perspectivele demografice date de evoluția ratei natalității și a speranței de viață și de procesul natural de îmbătrânire a populației.

³⁷Eurostat – EUROPOP 2019

Grafic 16: Evoluția populației

Sursa: Eurostat- EUROPOP 2019

Tabel 10: Indicatori Demografici

	2019	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Rata de fertilitate	1,65	1,60	1,66	1,70	1,72	1,73	1,74
Populație Total mil.	19,35	19,21	17,74	16,52	15,45	14,49	13,65
din care:							
Bărbați	9,47	9,41	8,73	8,17	7,70	7,28	6,91
Femei	9,88	9,80	9,01	8,35	7,75	7,22	6,74
Speranța de viață la naștere							
Bărbați	71,9	72,1	74,7	77,2	79,5	81,6	83,5
Femei	79,5	79,5	81,6	83,5	85,3	87,0	88,5
Speranța de viață la vârsta de 65 ani							
Bărbați	14,9	15,0	16,5	18,0	19,5	20,8	22,1
Femei	18,6	18,6	20,1	21,6	22,9	24,2	25,4

Sursa: Eurostat-EUROPOP 2019

Rolul macrostabilizator al politicii fiscal bugetare este prioritar în context pandemic. Deși pe termen mediu, măsurile structurale pentru creșterea transparenței cheltuielilor publice, analizarea și îmbunătățirea eficienței acestora, modernizarea achizițiilor publice, prioritizarea investițiilor, întărirea guvernancei corporative în întreprinderile de stat sunt esențiale în procesul de creștere a calității finanțelor publice, în contextul actual intervenția politicii fiscal bugetare cu scopul susținerii și relansării activității economice este critică.

Una dintre preocupările majore în cadrul politicii de cheltuieli bugetare o constituie optimizarea structurii acestor cheltuieli. Se are în vedere o arhitectură care să stimuleze dezvoltarea economică sustenabilă, în special prin reorientarea cheltuielilor de investiții publice în vederea realizării unei treceri treptate de la investițiile finanțate integral din surse naționale la investiții finanțate din fonduri UE. Un pas important în cadrul acestei politici îl reprezintă planificarea bugetară optimă și prioritizarea proiectelor de investiții publice semnificative, pentru a spori absorbția fondurilor UE, în vederea creării spațiului fiscal și a susținerii creșterii economice.

Întreg cadrul legal în vigoare are în vedere consolidarea legăturii dintre procesul de prioritarizare și bugetare în ceea ce privește proiectele de investiții publice. Astfel a fost instituită obligația în sarcina ordonatorilor principali de credite de a finanța cu precădere, în funcție de necesarul de finanțare, acele proiecte de investiții publice care obțin punctaje ridicate în urma aplicării principiilor și criteriilor de prioritarizare. Potrivit metodologiei de prioritarizare a proiectelor de investiții publice semnificative existente (Cap. II al O.U.G. nr. 88/2013, cu modificările și completările ulterioare, și H.G.nr. 225/2014, cu modificările și completările ulterioare), în anul 2020, 9 ordonatori principali de credite au evaluat și prezentat informații cu privire la 160 de proiecte de investiții publice semnificative, cu o valoare actualizată totală de 216,3 miliarde lei și un rest de finanțat pentru finalizarea acestora de 146,8 miliarde lei. Cea mai mare pondere în acest portofoliu o deține Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor, care administrează 130 proiecte de investiții publice semnificative, cu o valoare actualizată totală de 197,1 miliarde lei, urmat de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor cu 11 proiecte de investiții publice semnificative, cu o valoare actualizată totală de 6,6 miliarde lei. Din totalul de 160 de proiecte de investiții publice semnificative, 47 de proiecte sunt finalizate (lucrările de execuție sunt în totalitate efectuate), însă în cadrul proiectelor mai sunt necesare plăți pentru: sentințe civile, costuri aferente procedurii DAB, sentințe arbitrale, certificate finale, asistență juridică, audit de siguranța rutiera, litigii, etc.

Una dintre principalele recomandări formulate de Banca Mondială în cadrul proiectului de asistență tehnică “Îmbunătățirea managementului investițiilor publice”³⁸ o constituie raționalizarea portofoliului de investiții publice. În acest sens, Ministerul Finanțelor, în colaborare cu Ministerul Transporturilor Infrastructurii și Comunicațiilor, a demarat un exercițiu-pilot de raționalizare pentru a testa mecanismele și criteriile de raționalizare

³⁸ Program derulat în perioada 2014 - 2015

propușe de Banca Mondială. În vederea creării premiselor creșterii eficienței și transparenței modului de cheltuire a resurselor bugetare, prin OMFP nr. 3903, intrat în vigoare la 1 ianuarie 2019, s-a stabilit un sistem de monitorizare care conține informații cuprinzătoare privind atât execuția bugetară anuală pe parcursul derulării procesului investițional, cât și date și informații privind stadiul de implementare a proiectelor de investiții publice semnificative (peste 100 milioane lei). Prin stabilirea acestui sistem de raportare și monitorizare, se dorește consolidarea procesului de luare a deciziilor de către Guvern corelat cu procesul de elaborare a Legii bugetului de stat, corelarea nivelului de alocare a resurselor financiare cu stadiul de implementare a proiectelor, identificarea posibilităților de redistribuire a resurselor bugetare, cu prioritate, la proiectele de investiții publice semnificative în vederea reducerii întârzierilor înregistrate în implementarea acestora.

Activitatea administrației fiscale pe termen mediu reprezintă un factor important de influență în ceea ce privește calitatea finanțelor publice. Îmbunătățirea acestei activități se datorează în principal măsurilor incluse în *Planul de măsuri pentru eficientizarea colectării veniturilor la Bugetul General Consolidat*, publicat în luna iunie 2019 pe site-ul Agenției. Obiectivele principale vizează: simplificarea procedurilor de administrare fiscală pentru susținerea conformării voluntare la declararea obligațiilor fiscale; sprijinirea conformării la plata obligațiilor fiscale; măsuri de prevenire și combatere a evaziunii fiscale; asigurarea unui tratament fiscal diferențiat în funcție de comportamentul fiscal al contribuabililor.

A fost creat Planul operational de recuperare a veniturilor, ca răspuns la situația deosebită creată de pandemia COVID-19. Acest plan identifică măsurile necesare perioadei de recuperare și modul în care ANAF trebuie să își concentreze atenția și resursele existente pentru o colectare bugetară eficientă în condiții de protecție sanitară a personalului propriu și a contribuabililor. Pe fondul reglementărilor legale speciale destinate diminuării poverii fiscale și sprijinirii mediului economic, în 2020 s-a înregistrat o pondere a veniturilor de 25,3% în PIB, ușor mai redusă față de 25,6%, valoare înregistrată în 2019.

ANAF a lansat o serie de aplicații care să faciliteze interacțiunea online cu contribuabili în vederea creșterii calității serviciilor destinate contribuabililor în context pandemic. O astfel de aplicație este aplicația „Programări online”, lansată inițial ca proiect pilot la nivelul DGRFP Galați. Începând cu luna august a anului 2020 a fost extins serviciul de programări online la nivelul administrațiilor județene ale finanțelor publice și administrațiilor sectoarelor 1 – 6 ale finanțelor publice, serviciul fiind disponibil contribuabililor atât în cadrul Spațiului Privat Virtual, cât și pe portalul ANAF. Prin intermediul acestui serviciu contribuabilii se pot programa online pentru efectuarea unei vizite la sediul unității fiscale precum și pentru identificarea vizuală online în vederea aprobării înrolării în Spațiul Privat Virtual. Serviciul este pus la dispoziția contribuabililor pentru aspecte ce nu necesită timp îndelungat de soluționare fiind primiți la ora programată, de personal specializat în funcție de domeniul selectat de contribuabili prin aplicația web dedicată. Împreună cu Centrul Național pentru Informații Financiare, a fost implementată aplicația NRZCER - Evitarea Dublei Impuneri și Acorduri Fiscale Internaționale, care este utilizată în aplicarea prevederilor OMFP nr. 1.099/2016 pentru reglementarea unor aspecte privind rezidența în

România a persoanelor fizice și a OMFP nr. 583/2016 pentru aprobarea formularisticii prevăzute de art. 230 și 232 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare.

În anul 2020, ANAF a avut în vedere implementare unor masuri care să faciliteze interacțiunea cu agenții economici. O nouă facilitate pentru contribuabili a fost plata cu cardul bancar. Astfel, persoanele înregistrate în SPV pot face plata obligațiilor fiscale direct cu cardul bancar, prin interconectarea cu platforma ghiseul.ro. În vederea limitării deplasării contribuabililor la sediile ANAF, a fost extinsă posibilitatea înrolării în SPV de către persoanele fizice care nu dețin un certificat digital. În ceea ce privește utilizarea facilităților electronice puse la dispoziția contribuabililor, se remarcă o creștere de 134,5% a contribuabililor persoane fizice înregistrate în Spațiul Privat Virtual; ANAF și MF au început demersurile necesare în vederea extinderii și dezvoltării Call-center-ului ANAF, inclusiv a gamei serviciilor oferite prin Call-center și capacității acestuia.

A fost finalizat procesul de reorganizare a ANAF. Acest proces a avut ca principal obiectiv implementarea unui nou design arhitectural al organizației prin alocarea resursei umane în sectoarele de activitate unde aceasta era deficitară.

Se va continua implementarea obiectivelor care vor duce la îndeplinirea viziunii ANAF pe termen mediu. Astfel se urmărește:

1. îmbunătățirea serviciilor oferite - dezvoltarea unei relații de parteneriat cu contribuabilii pentru serviciile prestate, prin design nou și inovator de procese de activitate și servicii în interacțiunea cu contribuabilii; utilizarea design-ului centrat pe contribuabili și în colaborare cu aceștia în dezvoltarea serviciilor oferite; dezvoltarea/extinderea de servicii simple și accesibile pentru contribuabili; sprijinirea contribuabililor pentru înțelegerea simplă, rapidă și corectă a obligațiilor fiscale; consolidarea mecanismului consultativ de colaborare cu mediul de afaceri și contribuabilii și colaborarea cu parteneri externi pentru identificarea de soluții inovatoare.
2. soluții digitale integrate - transformarea digitală a ANAF prin soluții digitale integrate, care utilizează la maximum datele și informațiile disponibile, prin care sunt stabilite următoarele obiective specifice: utilizarea digitalizării ca abordare inteligentă pentru domeniile funcționale ale administrației fiscale; consolidarea capacității administrative necesare procesului de transformare digitală; asigurarea cadrului tehnologic necesar tranziției către o administrație fiscală digitală.
3. prevenirea și combaterea evaziunii fiscale - ANAF - o organizație ce vine în sprijinul conformării contribuabililor și al menținerii unui mediu economic echitabil prin :
 - i. actualizarea permanentă a registrului riscurilor în urma analizării schimbărilor intervenite în cadrul economico social, ca urmare a operaționalizării Direcției Generale de Management a Riscului,
 - ii. dezvoltarea de proiecte pilot de conformare voluntară pe sectoarele și categoriile de risc fiscal, informarea și comunicarea către contribuabili a modalităților de conformare voluntară,

iii.îmbunătățirea procesului de colectare a datelor și înțelegerea aprofundată a riscurilor de neconformare utilizând date și tehnologii avansate de analiză,

iv.utilizarea datelor și informațiilor de la terți, precum și a celor disponibile intern pentru folosirea unitară între funcțiile din interiorul administrației fiscale în vederea creșterii conformării voluntare,

v.creșterea volumului informațiilor disponibile din platformele online în vederea identificării de comportamente fiscale neconforme și adaptarea măsurilor aplicate,

vi.combaterea fermă a comportamentelor neconforme și a evaziunii fiscale în vederea asigurării unui mediu fiscal echitabil pentru toți contribuabilii și descurajarea concurenței neloiale, identificarea și abordarea timpurie a riscurilor de neconformare cu implementarea de instrumente noi pentru organele fiscale:

- Desk-audit - dezvoltarea componentei de control fiscal ce vizează verificarea documentară de către structurile cu atribuții de inspecție fiscală, structurile cu atribuții de antifraudă fiscală (începând cu anul 2020) și de către structurile cu atribuții de verificare a situației fiscale personale, precum și intensificarea acțiunilor de prevenire în scopul creșterii conformării voluntare,

- Controlul comerțului electronic - noile atribuții ale Direcției Generale Antifraudă Fiscală în acest domeniu având un rol esențial în identificarea și instrumentarea cazurilor de evaziune fiscală, prin structura nou creată (Direcția Comerț Electronic). Operațiunea "Mercur" va continua în ritm accelerat și va fi extinsă pentru asigurarea fiscalizării încasărilor provenite din vânzările online de bunuri și servicii, fiind cea mai amplă acțiune în domeniul comerțului electronic nefiscalizat,

- Implementarea SAF-T (fișierul standard internațional de control) rolul acestuia fiind de raportare standardizată a unor informații financiare, de a simplifica astfel interacțiunea contribuabililor cu autoritățile fiscale, principalul avantaj fiind facilitarea identificării corecte și a sancționării ferme a comportamentelor neconforme,

- Interconectarea caselor de marcat - proiectul vine în sprijinul efectuării unor analize de risc complexe cu date furnizate în timp real ce conduc la contruirea unei imagini fidele a comportamentului fiscal și comercial a contribuabililor,

- E-factura - sistemul va furniza date fiscale consistente către sistemul de analiză de risc, activitate care va conduce la creșterea veniturilor colectate ca pondere în PIB.

4. eficiență și transparență - transformarea ANAF într-o instituție solidă, modernă și de încredere.

Potrivit indexului DESI³⁹, care reflectă gradul de digitalizare a unei economii, România se situează pe penultimul loc în clasamentul european în anul 2019. Componenta "servicii publice digitale" plasează România pe ultima poziție a clasamentului.

³⁹ Digital Economy and Society Index - DESI

Pentru perioada 2022 -2024, Agenția are în vedere implementarea obiectivelor stabilite prin Strategia digitală a ANAF și anume:

1. Utilizarea digitalizării ca abordare inteligentă pentru domeniile funcționale ale administrației fiscale: optimizarea aplicațiilor informatice existente și dezvoltarea de noi aplicații; creșterea gradului de automatizare a funcțiilor operaționale ale ANAF; asigurarea pe scară largă a interoperabilității cu partenerii instituționali; implementarea de servicii electronice prin utilizarea noilor tehnologii (ex: inteligența artificială, învățarea automată),
2. Consolidarea capacității administrative necesare procesului de transformare digitală: dezvoltarea platformei de e-learning; implementarea de programe de formare profesională personalizate; crearea unui centru de excelență; digitalizarea activității de valorificare - informatizarea și eficientizarea activității de valorificare a bunurilor intrate, potrivit legii, în proprietatea privată a statului, gestionarea digitalizată a activității din domeniul juridic,
3. Asigurarea cadrului tehnologic necesar tranziției către o administrație digitală: creșterea numărului de echipamente IT utilizate la nivelul administrației, corelat cu procesele automatizate; dezvoltarea capacității infrastructurii suport necesare susținerii dezvoltării tehnologice continue.

8. ANEXE

Tabel nr. 1a – Proiecții macroeconomice

	Codul Sec	2020	2020	2021	2022	2023	2024
		Nivel ¹⁾ Mld.lei	Modificare procentuală				
1. PIB real	B1*g	1017,4	-3,9	5,0	4,8	5,0	4,9
2. PIB nominal	B1*g	1055,5	-0,2	8,3	7,9	8,1	7,8
Componentele PIB-ului real							
3. Cheltuielile consumului privat	P3	645,0	-5,2	5,1	4,9	4,9	4,7
4. Cheltuielile consumului public	P3	199,0	2,0	1,8	2,1	2,2	2,4
5. Formarea brută de capital fix	P51	259,2	6,8	7,0	8,8	9,4	8,6
6. Modificarea stocurilor și achiziții nete de valori (% din PIB)	P52+ P53	-479,1	-0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
7. Exporturi de bunuri și servicii	P6	393,3	-9,7	8,3	5,7	6,0	5,6
8. Importuri de bunuri și servicii	P7	440,4	-5,1	10,1	7,2	7,3	6,7
Contribuții la creșterea PIB							
9. Cererea internă finală		1103,1	-1,3	5,2	5,6	5,8	5,5
10. Modificarea stocurilor și achiziții nete de valori	P52+ P53		-0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
11. Export net	B11		-1,6	-1,1	-0,9	-0,8	-0,7

Nivelul real al PIB-ului și al componentelor sale este în prețurile anului precedent.

Tabel nr. 1b – Evoluția prețurilor

	2020	2021	2022	2023	2024
	Modificare procentuală				
1. Deflatorul PIB	3,8	3,2	3,0	2,9	2,8
2. Deflatorul consumului privat	2,4	3,2	2,9	2,7	2,5
3. Indicele armonizat al prețurilor de consum	2,3	2,6	2,9	2,6	2,5
4. Deflatorul consumului public	4,6	1,2	1,5	1,8	1,8
5. Deflatorul investițiilor	1,3	3,0	2,6	2,4	2,4
6. Deflatorul exportului (bunuri și servicii)	1,8	2,3	1,8	1,4	1,5
7. Deflatorul importului (bunuri și servicii)	-1,5	0,4	0,2	0,1	0,2

Tabel nr. 1c - Evoluția pieței forței de muncă

	CODUL SEC	2020	2020	2021	2022	2023	2024
		Nivel mii pers.	Modificare procentuală				
1. Populația ocupată totală ¹⁾		8480,4	-1,8	1,1	0,9	0,6	0,5
2. Populația ocupată, mii ore lucrate ²⁾		15218970	-1,6	1,3	1,1	0,7	0,6
3. Rata șomajului -% ³⁾		451,8	5,0	4,8	4,0	3,5	3,2
4. Productivitatea muncii ⁴⁾			-2,1	3,9	3,8	4,4	4,4
5. Productivitatea muncii orare ⁵⁾			-2,3	3,7	3,6	4,2	4,2
6. Compensația salariaților mil. lei	D1	435415,7	6,2	6,4	8,3	8,7	8,2
7. Compensația pe salariat - lei		66087,2	7,3	5,0	6,1	6,7	6,5

¹⁾ Populația ocupată, definiția pentru conceptul intern din conturi naționale

²⁾ Definiția din conturi naționale

³⁾ Definiția armonizată cu Eurostat (Labour Force Survey – AMIGO)

⁴⁾ PIB real pe persoană ocupată

⁵⁾ PIB real pe oră lucrată

Tabel nr. 1d – Balanțele sectoriale

% din PIB	CODUL SEC	2020	2021	2022	2023	2024
1. Soldul net, față de restul lumii	B9	-3,4	-2,6	-1,8	-1,4	-0,8
Din care:						
- balanța bunurilor și serviciilor		-4,5	-4,5	-4,4	-4,3	-4,2
- balanța veniturilor primare și a veniturilor secundare		-0,8	-0,4	-0,2	0,1	0,3
- contul de capital		1,9	2,3	2,8	2,8	3,1
2. Soldul net al sectorului privat	B.9					
3. Soldul net al sectorului guvernamental	EDP B.9					
4. Discrepanța statistică		0	0	0	0	0

Tabel nr. 2a – Proiecția bugetului consolidat

	CODUL SEC	2020	2020	2021	2022	2023	2024
		MIL.LEI	% din PIB				
Soldul net (EDP B9), pe sub-sectoare							
1. Buget consolidat	S.13	-97.632,3	-9,2	-8,0	-6,2	-4,4	-2,9
2. Administrația centrală	S.1311	-96.494,8	-9,1	-8,0	-6,3	-4,5	-3,0
3. Administrația de stat	S.1321	M	M	M	M	M	M
4. Administrația locală	S.1313	-2.986,9	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
5. Fonduri de asigurări sociale	S.1314	1.849,5	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Buget consolidat (S13)							
6. Încasări totale	TR	349.675,0	33,1	33,3	33,8	34,1	34,3
7. Cheltuieli totale	TE ¹⁾	447.307,3	42,4	41,3	40,1	38,6	37,2
8. Soldul net	EDP B.9	-97.632,3	-9,2	-8,0	-6,2	-4,4	-2,9
9. Dobânzi	EDP D.41	15.181,0	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4
10. Balanța primară ²⁾		-82.451,3	-7,8	-6,5	-4,7	-2,9	-1,5
11. One-off și alte măsuri temporare ³⁾							
Componente de venituri selectate			28,0	27,6	27,8	27,9	28,1
12. Impozite totale (12=12a+12b+12c)		159.561,6	15,1	15,0	15,1	15,1	15,2
12a. Impozite pe producție și import	D.2	109.602,7	10,4	10,4	10,4	10,4	10,5
12b. Impozite curente pe venit, avuție, etc.	D.5	49.958,9	4,7	4,6	4,7	4,7	4,8
12c. Taxe pe capital	D.91						
13. Contribuții sociale	D.61	126.428,6	12,0	11,6	11,7	11,8	11,9
14. Venituri din proprietate	D.4	9.954,8	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Alte ⁴⁾		53.730,0	5,1	5,7	6,1	6,2	6,2
16=6. Venituri totale	TR	349.675,0	33,1	33,3	33,8	34,1	34,3
Componente de cheltuieli selectate							
17. Remunerare angajați + consum intermediar	D.1+P.2	190.881,4	18,1	16,9	16,0	15,1	14,4
17a, Remunerare angajați	D.1	128.123,2	12,1	11,2	10,5	9,7	9,1
17b, Consum intermediar	P.2	62.758,2	5,9	5,6	5,5	5,4	5,3
18. Contribuții sociale (18=18a+18b)		142.110,1	13,5	13,6	13,2	12,7	12,3
din care Ajutoare de șomaj ⁵⁾		635,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
18a. Transferuri sociale în natură	D.6311, D.6312, D.63131	6.551,4	0,6	0,8	0,8	0,7	0,7

	CODUL	2020	2020	2021	2022	2023	2024
	SEC	MIL.LEI	% din PIB				
18b. Transferuri sociale, altele	D62	135.558,7	12,8	12,8	12,4	11,9	11,6
19=9. Dobânzi	EDP D.41	15.181,0	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4
20. Subvenții	D.3	10.345,3	1,0	0,5	0,4	0,4	0,4
21. Formarea brută de capital fix	P.51	48.381,2	4,6	5,0	5,2	5,3	5,3
22. Transferuri de capital	D.9	16.370,4	1,6	1,3	1,6	1,5	1,4
23. Altele ⁶⁾		24.037,9	2,3	2,5	2,3	2,2	2,0
24=7. Cheltuieli totale	TE1	447.307,3	42,4	41,3	40,1	38,6	37,2

¹⁾ Ajustate cu fluxul net de swap, adică TR-TE=EDP B9

²⁾ Balanța primară este calculată ca (EDP B9, punctul 8) plus (EDP D.41, punctul 9)

³⁾ Semnul plus înseamnă reducerea deficitului ca urmare a măsurilor *one-off*

⁴⁾ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (diferit de D.91)

⁵⁾ Include beneficiile în numerar (D.621 și D.624) și în natură (D.631), legate de ajutoarele de șomaj

⁶⁾ D.29+D4 (diferit de D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8

Tabel nr. 2b – Proiecții în situația păstrării politicilor actuale¹

	2020	2020	2021	2022	2023	2024
	Nivel	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB
1. Total venituri în situația păstrării politicilor actuale	349.675,0	33,1	33,3	33,8	34,1	34,3
2. Total cheltuieli în situația păstrării politicilor actuale	447.307,3	42,4	41,3	40,1	38,6	37,2

¹⁾ Proiecțiile trebuie să înceapă la momentul la care Programul de stabilitate sau convergență este redactat și arată trendul veniturilor și cheltuielilor presupunând ca nu are loc "nici o modificare de politici". Prin urmare, cifrele pentru X-1 vor corespunde cu datele actuale pentru venituri și cheltuieli.

Tabel nr. 2c – Sume ce trebuie excluse din valoarea de referință a cheltuielilor

	2020	2020	2021	2022	2023	2024
	Nivel (mil lei)	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB	% din PIB
1.Cheltuieli din programe UE finanțate integral din fonduri UE	17.462,6	1,7%	2,2%	2,8%	3,2%	3,3%
1.a. din care cheltuieli de natura investițiilor finanțate din fondurile UE	11.178,9	1,1%	1,7%	2,3%	2,6%	2,7%
2. Cheltuieli ciclice cu ajutorul de șomaj ¹						
3. Efectul măsurilor discreționare privind veniturile ²	-6.820	-6.82%				
4. Creșterea veniturilor impuse prin lege	760	0.07%				

¹)Metodologia utilizată pentru obținerea componentei ciclice a cheltuielii aferente ajutorului de șomaj cum e definită în COFOG sub codul 10.5

$$E_t^{UC} = E_t^U \cdot \frac{u_t - NAWRU_t}{u_t}$$

S-a utilizat următoarea formulă: unde:

E_t^U reprezintă cheltuielile cu șomajul și E_t^{UC} reprezintă componenta ciclică a cheltuielilor cu ajutorul de șomaj.

²) Creșterea veniturilor impuse prin lege nu trebuie incluse în efectul măsurilor discreționare privind veniturile: datele raportate în rândurile 3 și 4 trebuie excluse reciproc.

Tabel nr. 3 – Cheltuieli ale administrației publice, după funcție % din PIB

	COD COFOG	2019	2024
1. Servicii publice generale	1	4,2	n.a.
2. Apărare	2	1,7	n.a.
3. Ordine publică și siguranță	3	2,2	n.a.
4. Relații economice	4	4,7	n.a.
5. Protecția mediului	5	0,7	n.a.
6. Servicii domiciliare și comunitare	6	1,1	n.a.
7. Sănătate	7	5,0	n.a.
8. Recreere, cultură și religie	8	1,0	n.a.
9. Învățământ	9	3,6	n.a.
10. Protecție socială	10	11,9	n.a.
11. Total cheltuieli (=punct 7=24 în Tabel 2a)	TE	36,2	n.a.

*) datele la 2019 actualizate conform EDP aprilie 2020.

Tabel nr. 4 – Evoluția datoriei guvernamentale

% DIN PIB	CODUL SEC	2020	2021	2022	2023	2024
1. Datoria guvernamentală brută ¹⁾		47,3%	50,8%	52,9%	53,3%	52,4%
2. Modificarea datoriei guvernamentale		12,0%	3,5%	2,1%	0,4%	-0,9%
Contribuția la modificarea datoriei brute						
3. Balanța primară ²⁾		-7,8%	-6,5%	-4,7%	-2,9%	-1,5%
4. Dobânda ³⁾	EDP D.41	1,4%	1,5%	1,5%	1,5%	1,4%
5. Ajustări stoc-flux		2,8%	-4,5%	-4,1%	-4,0%	-3,8%
<i>Din care:</i>		-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,1%
- Diferențe între dobânzi plătite și accrual ⁴⁾						
- Acumularea netă de active financiare ⁵⁾		1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
<i>din care:</i>						
- din privatizare		0	0	0	0	0
- Efecte ale evaluării și altele ⁶⁾		1,9%	-4,4%	-4,0%	-3,9%	-3,7%
p.m. rata dobânzii implicite asupra datoriei ⁷⁾		4,1%	3,5%	3,2%	3,0%	2,9%
Alte variabile relevante						
6. Active financiare lichide ⁸⁾	% în PIB	7,7%	7,2%	6,6%	6,1%	5,7%
7. Datoria financiară netă (7=1-6)	% în PIB	39,6%	43,6%	46,3%	47,2%	46,7%
8. Amortizarea datoriei (obligații existente) începând cu finele anului anterior ⁹⁾	% în PIB	4,4%	4,4%	4,6%	4,9%	3,7%
9. Procent din datorie denominată în valută	% în datorie	52,3%	54,3%	53,0%	51,5%	50,7%
10. Maturitate medie ¹⁰⁾	ani	7,7	7,7	-		

¹⁾ Definit conform Regulamentului 3605/93 (nu este concept ESA)

²⁾ Conform poz10 din tabelul 2a

³⁾ Conform poz 9 din tabelul 2a

⁴⁾ Diferențele privind cheltuieli cu dobânzile, alte cheltuieli și venituri pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datorie în PIB este peste valoarea de referință

⁵⁾ Active lichide (valută), obligațiuni guvernamentale, active în țări terțe, întreprinderi controlate de stat și diferența dintre activele cotate și cele necotate pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datorie in PIB este peste valoarea de referinta

⁶⁾ Modificări datorate variației ratelor de schimb și operării pe piața secundară pot fi distinse atunci când sunt relevante sau în cazul în care raportul datorie în PIB este peste valoarea de referință

⁷⁾ Variabila proxy asociată este reprezentată de raportul dintre plățile anuale de dobânzi și soldul de datorie din anul precedent

⁸⁾ AF1, AF2, AF3 (consolidate la valoarea de piață), AF5 (dacă este cotate la bursă; inclusiv acțiunile fondurilor mutuale).

⁹⁾ Indicator calculat pe baza soldului datoriei la 31.12.2020

¹⁰⁾ Maturitate medie ramasa.

Tabel nr. 5 – Evoluții ciclice

% DIN PIB	CODUL SEC	2020	2021	2022	2023	2024
1. Creșterea reală PIB (%)		-3,9	5,0	4,8	5,0	4,9
2. Soldul net consolidat	EDP B.9	-9,2	-8,0	-6,2	-4,4	-2,9
3. Cheltuieli cu dobânzi	EDP D.41	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4
4. Măsuri temporare și <i>one-off</i> ¹⁾						
5. Creșterea PIB potențial (%)		2,4	2,9	3,3	3,8	3,8
Contribuții:						
- muncă		-0,3	-0,1	0,1	0,2	0,1
- capital		1,4	1,5	1,7	1,9	2,1
- productivitatea totală a factorilor		1,2	1,4	1,4	1,6	1,6
6. Output gap		-3,4	-1,5	0,0	1,1	2,1
7. Componenta ciclică		-1,1	-0,5	0,0	0,4	0,7
8. Sold ajustat ciclic (2-7)		-8,2	-7,6	-6,2	-4,8	-3,6
9. Sold primar ajustat ciclic (8+3)		-6,7	-6,0	-4,7	-3,3	-2,2
10. Sold structural (8-4)		-8,2	-7,6	-6,2	-4,8	-3,6

¹⁾ Un semn plus înseamnă măsuri *one-off* de reducere a deficitului bugetar

Tabel nr. 6 – Diferențe față de varianta precedentă

	CODUL SEC	2020	2021	2022	2023	2024
Creșterea PIB real (%)						
Varianta precedentă		-1,9				
Varianta actualizată		-3,9	5,0	4,8	5,0	4,9
Diferența		-2,0				
Balanța bugetară (% din PIB)						
Varianta precedentă		-6,7				
Varianta actualizată		-9,2	-8,0	-6,2	-4,4	-2,9
Diferența		-2,5				
Datoria guvernamentală brută (% din PIB)						
Varianta precedentă		35,4	35,2	34,8		
Varianta actualizată		47,3	50,8	52,9	53,3	52,4
Diferența		11,9	15,6	18,1		

Tabel nr. 7 – Sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice

% DIN PIB	2007	2010	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Cheltuieli totale								
Din care: Cheltuieli legate de vârstă	12,9	17,2	16,9	20,0	21,7	22,6	21,8	20,0
- Cheltuieli cu pensiile ¹⁾	6,1	9,4	9,8	12,9	14,2	14,8	13,6	11,9
- Cheltuieli cu asigurările sociale								
Pensii pentru limita de vârstă și anticipate	5,0	7,8	8,8	11,5	12,9	13,6	12,5	10,8
Alte pensii (invaliditate, urmași)	1,1	1,6	1,0	1,3	1,3	1,2	1,1	1,1
Pensii ocupaționale (dacă țin de administrația centrală)								
- Îngrijirea sănătății	3,5	3,7	4,3	4,3	4,6	4,8	4,9	4,9
- Îngrijirea pe termen lung (anterior inclusă la „îngrijirea sănătății”)	0,5	0,6	0,4	0,4	0,5	0,7	0,8	0,8
- Cheltuieli cu educația	2,8	3,5	2,5	2,4	2,3	2,3	2,4	2,4
Alte cheltuieli legate de vârstă								
Cheltuieli cu dobânzile								
Venituri totale								
Din care venituri din proprietăți								
Din care: din contribuțiile la pensii (sau contribuții sociale, după caz)	6,1	6,2	7,2	6,8	6,5	6,5	6,5	6,5
Active ale fondurilor pentru rezervele de pensii								
Din care active consolidate ale fondurilor pentru pensiile publice (alte active decât pasivele administrației centrale)								
Reforme sistice ale pensiilor²⁾								
Contribuții sociale direcționate către sistemul pensiilor private obligatorii ³⁾	0	0,3	0,9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Cheltuieli cu pensiile plătite de către sistemul pensiilor private obligatorii ⁴⁾	0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,7	1,0	1,1
Ipoteze								
Rata de creștere a productivității muncii (pe oră) (RM) ⁵⁾	5,5	2,6	4,2	3,8	2,8	2,3	2,0	1,7
Creșterea reală a PIB (RM)	7,2	-0,2	2,8	3,8	1,7	1,1	1,2	1,1
Rata de participare în rândul bărbaților (20-64 ani)	76,4	79,1	84,3	84,0	84,1	84,8	85,5	85,1
Rata de participare în rândul femeilor (20-64 ani)	61,2	60,2	63,9	64,1	63,6	65,0	66,2	65,8
Rata totală de participare (20-64 ani)	68,7	69,7	74,3	74,3	74,3	75,5	76,4	76,0
Rata șomajului – BIM	6,3	7,0	6,0	4,4	4,4	4,4	4,3	4,4
Populația în vârstă de 65 ani și peste din populația totală (%)	15,1	16,1	19,2	21,8	26,9	30,7	32,2	31,5

¹⁾ Estimările au pornit de la anul de bază 2019 și au corespuns cadrului legislativ în vigoare la momentul raportării (Legea 127/2019), inclusiv păstrarea la nivelul de 1875 lei a valorii punctului de pensie începând cu 1 septembrie 2021.

²⁾ Reformele sistemice ale pensiilor se referă la reformele pensiilor care introduc un sistem multi-pilon, ce include un pilon obligatoriu cu fond propriu total.

³⁾ Contribuții sociale sau alte venituri obținute de către pilonul obligatoriu cu fond propriu total, pentru acoperirea obligațiilor legate de pensii, atrase în conformitate cu reforma sistemică

⁴⁾ Cheltuieli cu pensiile sau alte beneficii sociale plătite de către pilonul obligatoriu cu fond propriu total, în legătură cu obligațiile legate de pensii, atrase în conformitate cu reforma sistemică

⁵⁾ RM = Ritmurile medii: se referă la perioada dintre anii menționați

Tabel nr. 7 a – Obligații potențiale

% din PIB	2020	2021
Garanții publice*)	3,4%	5,6%
<i>Din care: legate de sectorul financiar</i>	0,0%	0,0%

*) aferente sectorului administrației publice, cu eliminarea garanțiilor acordate între entități ale sectorului administrației publice

Tabel nr. 8 – Tabel privind situația garanțiilor acordate / plafon la Decembrie 2020 conform Programului

	Masuri adoptate	Data adoptării	Valoare maxima a garantiilor (% din PIB) *	Garantii acordate la 31.12.2020 (% din PIB) **
Ca raspuns la efectele pandemiei COVID	Garantii acordate de EximBank, în numele și în contul statului, pentru sprijinul IMM-urilor cu cifră de afaceri totală de peste 20 de milioane EUR în 2019 și pentru companiile mari în contextul pandemiei Covid-19 <i>Nota: Schema a devenit operationala din 07.10.2020</i>	30.09.2020	0.19%	0.02%
	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2020, Program privind acordarea de facilități pentru împrumuturile acordate de instituțiile de credit și instituțiile financiare nebancale anumitor categorii de debitori. Obiectivul principal al Programului este de a suspenda la cererea debitorului ratele datorate aferente împrumuturilor, reprezentând rate de capital, dobânzi și comisioane, acordate debitorilor de creditori până la 9 luni, dar nu mai mult de 15 martie 2021, fiind acordat debitorilor ale căror venituri au fost afectate direct sau indirect de situația gravă cauzată de pandemia	3/30/2020	0.02%	0.02%

	COVID- 19.			
	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 118/2020, Programul de sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii - IMM-urile care închiriază programul de echipamente și utilaje. Obiectivul programului este sprijinirea accesului companiilor la finanțare pentru activitatea lor, în special a celor care au nevoie să transfere tehnologie în procesele de producție, dar și să asigure fluxurile financiare necesare, în contextul pandemiei SARS-CoV-2	7/22/2020	0.14%	0.00%
	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 110/2017, Programul de sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii - IMM INVESTI ROMÂNIA, actualizat în 2020 în contextul pandemiei Covid. Obiectivul este de a oferi facilități de garantare de către stat pentru împrumuturile acordate întreprinderilor mici și mijlocii, denumite în continuare beneficiari, de către instituțiile de credit. Durata maximă a finanțării este de 72 de luni în cazul împrumuturilor de investiții și de 36 de luni în cazul împrumuturilor de capital circulant / liniilor de credit. Creditele / liniile de credit pentru fondul de rulment pot fi prelungite cu maximum 36 de luni și vor fi rambursate în ultimul an de prelungire în condițiile stabilite de normele metodologice de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență.	12/20/2017	1.89%	1.13%
	Garanție acordată Companiei Naționale de Transport Aerian - Tarom SA pentru compensarea pierderilor economice suferite în contextul pandemiei COVID19, conform OUG nr. 139/2020	8/19/2020	0.01%	0.01%
	Garanție acordată BLUE-AIR AVIATION SA pentru compensarea pierderilor economice suferite în contextul pandemiei COVID19, conform OUG nr. 139/2020	8/19/2020	0.03%	0.03%
	Garanție asociată instrumentului SURE, HG 594/2020	7/31/2020	0.18%	0.18%
	Subtotal		2.47%	1.40%
Alte garantii	Garanții acordate de EximBank în numele și în contul statului (în condițiile pieței) pentru împrumuturile bancare <i>Nota: Nu se alocă buget anual. Garanțiile se emit în limita de expunere a fondului de garanții prevăzut la art.10 lit.a) din Legea nr.96/2000, republicată.</i>	08.06.2016	n/a	0.09%
	Garanții pentru IMM-uri („Plafon de garantare IMM”) acordate de EximBank în numele și în contul statului (în condițiile pieței) pentru împrumuturi, care nu depășesc 1,5 milioane RON	28.04.2016	0.01%	0.01%

	per client / grup de clienți			
	Contragaranții acordate de EximBank în numele și în contul statului (condițiile pieței) pentru LG-urile băncii <i>Nota: Nu se alocă buget anual. Garanțiile se emit în limita de expunere a fondului de garanții prevăzut la art.10 lit.a) din Legea nr.96/2000, republicată</i>	08.06.2016	n/a	0.05%
	Garanții care facilitează absorbția fondurilor europene („Plafon de garantare fonduri europene”) acordate de EximBank în numele și în contul statului (condițiile pieței) pentru împrumuturi, care nu depășesc 1,5 milioane RON pe client / grup de clienți	08.10.2018	0.00%	0.00%
	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 60/2009 privind măsurile de implementare a programului Casa Nouă	6/3/2009	0.19%	0.13%
	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2014, Programul de sprijinire a achiziționării de către persoane fizice a vehiculelor noi	10/15/2014	0.00%	0.00%
	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2018 privind măsurile de implementare a Programului „Investeste in tine”	6/21/2018	0.00%	0.00%
	Subtotal		0.20%	0.28%
	Total		2.67%	1.68%

1) Orice posibil impact bugetar legat de executarea acestor garanții ar trebui să fie furnizat în tabelul privind măsurile discreționare din SCP.

*) plafon 2020 aferent programelor de garantare

***) executie la 31.12.2020 - date preliminare

Tabel nr. 9 – Tabel privind măsurile discreționare adoptate / anunțate conform Programului 1)

Masuri adoptate	Codificare ESA (componenta cheltuiala/venit)	Data adoptiei	Impactul bugetar (% din PIB - modificare fata de anul anterior)			
			2020	2021	2022	2023
Bonificațiile acordate pentru plata la scadență a impozitului pe profit și a celui pe veniturile microîntreprinderilor, scutirea de la plata impozitului specific	D.5: Impozite curente pe venit, avere etc.	2020	0.1%	-0.1%		
Măsurile active: îndemnizații acordate pe perioada suspendării temporare a contractului individual de muncă din inițiativa angajatorului, îndemnizații acordate pentru alți profesioniștii, precum și pentru persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă care întrerup activitatea ca urmare a efectelor SARS-CoV-2, acordarea angajatorilor pentru decontarea unei părți a salariului brut al angajaților menținuți în muncă (41,5%), îndemnizații acordate părinților pentru supravegherea copiilor pe perioada închiderii temporare a unităților de învățământ, indemnizații acordate pe perioada reducerii temporare a activității pentru profesioniști, precum și pentru persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă în baza Legii nr.1/2005.	D.3: Subvenții	2020	0.76%	-0.53%	-0.15%	
Stimulentul de risc	D.1: Remunerarea salariaților	2020	0.03%	-0.02%	-0.01%	
Sporuri salariale acordate în a administrația publică pe perioada pandemiei	D.1: Remunerarea salariaților	2020	0.14%	-0.04%	-0.09%	
Cheltuieli pentru medicamente, materiale sanitare, reactivi și alte produse necesare diagnosticării și tratării pacienților infectați cu coronavirusul SARS-CoV-2	P.2: Consum intermediar	2020	0.35%	-0.21%	-0.11%	
Achiziția de stocuri de urgență medicală	P.2: Consum intermediar	2020	0.05%	-0.02%	-0.03%	
Achiziția de echipamente medicale, spitale mobile și alte cheltuieli de capital în afara stocurilor de urgență	P.51: Formarea brută de capital fix	2020	0.08%	-0.03%	-0.04%	

Măsurile temporare²

	medicală						
	Echipamentele din domeniul tehnologiei informației - IT mobile, respectiv tablete cu acces la internet pentru elevi	P.51: Formarea brută de capital fix	2020	0.01%	0.00%	-0.01%	
	Programul național de achiziție vaccin anti COVID-19 și cheltuieli de organizare și funcționare centre de vaccinare	P.2: Consum intermediar	2020	0.00%	0.12%	-0.11%	
	Schema de ajutor de stat sub forma de grant care are ca obiectiv acordarea de facilități de garantare de către stat pentru creditele acordate întreprinderilor mici și mijlocii și întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie, de către instituțiile de credit	D.3: Subvenții	2020	0.01%	0.05%	-0.05%	
	Programul Granturi pentru investiții constituie acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014-2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, pentru a căror activitate a fost afectată de răspândirea virusului SARS-CoV-2	D.3: Subvenții	2020	0.09%	0.31%	-0.36%	
	OUG nr.224/2020 privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar pentru întreprinderile din domeniul turismului, structuri de cazare, structuri de alimentație și agenții de turism, a căror activitate a fost afectată în contextul pandemiei de COVID-19, precum și privind unele măsuri fiscale (credite de angajament)	D.3: Subvenții	2021		0.22%	-0.20%	
	Provizioane aferente garanțiilor emise în 2020 pentru măsuri Covid (în principal sunt aferente programului IMM-uri Invest România)	D99p - Alte transferuri de capital	12/31/2020	0.01%		-0.01	
	Subtotal			1.53%	-0.05%	-1.27%	
Măsuri permanente ²	Increase the tobacco excise level in order to ensure compliance with the provisions of art. 10 par. (2) of Council Directive 2011/64 / EU on the structure and rates of excise duty applied on manufactured tobacco.	D.2 - Impozite pe producție și importuri	2020	0.07%			

Employees that are working part time have to pay social contributions at the level fo the income.	D.61 - Contribuții sociale	2020	-0.09%				
Reducing the excise duties for energy products	D.2 - Impozite pe producție și importuri	2020	-0.28%				
Granting of bonuses for the payments in advance by 25.04.2020, representing CIT for the first quarter of 2020 (GEO 33/2020) - COVID-19 revenue measure	D.5 - Impozite curente pe venit, avere etc.	2020	-0.10%				
Eliminatig the tax on part of the bank assets introduced last year	D.5 - Impozite curente pe venit, avere etc.	2020	-0.07%				
Subtotal			-0.46%				
Total			1.07%	-0.05%	-1.27%		

¹ Se exclud masurile planificate a fi finantate prin grant-uri sub RRF.

² Măsurile temporare se referă la acele măsuri discreționare care nu au impact bugetar după 2022, care corespund sfârșitului orizontului de prognoză al primăverii 2021 al Comisiei. În schimb, acele măsuri adoptate sau anunțate pentru 2020, 2021 sau 2022 care continuă să aibă un efect fiscal de 0,1% din PIB sau mai mare până cel puțin în 2023 sunt considerate măsuri permanente.

Tabel nr. 10 a – Impactului RRF asupra proiecțiilor programului - GRANT

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Venituri din subvenții RRF (% din PIB)							
Subvenții din RRF așa cum sunt incluse în proiecțiile de venituri		0,1%	0,6%	1,2%	1,2%	0,9%	0,9%
Plățile în numerar ale subvențiilor din RRF de la UE							
Cheltuieli finanțate prin subvenții RRF (% din PIB)							
Compensația angajaților D.1							
Consum intermediar P.2							
Plăți sociale D.62 + D.632							
Cheltuieli cu dobânzi D.41							
Subvenții, de plătit D.3							
Transferuri curente D.7							
CHELTUIELI CURENTE TOTALE							
Formarea brută de capital fix P.51g							
Transferuri de capital D.9		0,1%	0,6%	1,2%	1,2%	0,9%	0,9%
CHELTUIELI TOTALE DE CAPITAL		0,1%	0,6%	1,2%	1,2%	0,9%	0,9%
Alte costuri finanțate prin subvenții RRF (% din PIB) 1							
Reduceri ale veniturilor fiscale							
Alte costuri cu impact asupra veniturilor							
Tranzacții financiare							

1 Aceasta acoperă costurile care nu sunt înregistrate ca cheltuieli în conturile naționale

Tabel nr. 10 b – Impactului RRF asupra proiecțiilor programului – ÎMPRUMUT

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Fluxul de numerar din împrumuturile RRF proiectate în program (% din PIB)							
Plăți de împrumuturi din RRF de la UE					0,7%		
Rambursări de împrumuturi RRF către UE							
Cheltuieli finanțate prin subvenții RRF (% din PIB)							
Compensația angajaților D.1							
Consum intermediar P.2							
Plăți sociale D.62 + D.632							
Cheltuieli cu dobânzi D.41							
Subvenții, de plătit D.3							
Transferuri curente D.7							
CHELTUIELI CURENTE TOTALE							
Formarea brută de capital fix P.51g							
Transferuri de capital D.9						2,3%	2,5%
CHELTUIELI TOTALE DE CAPITAL						2,3%	2,5%
Alte costuri finanțate prin subvenții RRF (% din PIB) 1							
Reduceri ale veniturilor fiscale							
Alte costuri cu impact asupra veniturilor							
Tranzacții financiare							

1 Aceasta acoperă costurile care nu sunt înregistrate ca cheltuieli în conturile naționale